

POLITIKA
NSI SE NI PREBILA
V PARLAMENT

TUJINA
MOČNO RAZDVOJENA
IZRAELSKA POLITIKA

DEMOKRACIJA

MOBILIZIRALA TRANZICIJSKO LEVICO

Zadnji šef slovenskih komunistov in nekdanji predsednik republike Milan Kučan ter ljubljanski župan Zoran Janković sta odločilno pripomogla k temu, da je SD na volitvah za las prehitela SDS.

OSEBNOSTI

Dr. Janko Brejc

Pozabljeni slovenski premier

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-U700

- teža: 86 g
- velikost: 102,5x50x12,1 mm
- čas pogovora: do 300 minut
- čas pripravljenosti: do 270 ur
- GPRS/EDGE/UMTS/HSDPA
- snemanje videoposnetkov
- vgrajen digitalni fotoaparat
- MP3 predvajalnik
- MMS
- 20 MB vgrajenega spomina
- razširitevno spominsko mesto (MicroSD)

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 4 aparate** UMTS Samsung SGH-U700.

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 2 dodatna aparata UMTS. Nagradna igra traja do 30. septembra 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno* ☐ 4 x letno (9 % popusta) ☐ 2 x letno (10 % popusta) ☐ 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec ☐ invalid
☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA

ID za DDV: _____

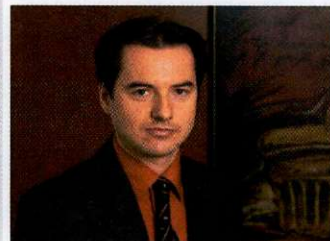
Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Vrnitev rdeče konjenice

Metod Berlec

Izidi nedeljskih volitev so majhno presenečenje. Javnomnenjske ankete so zadnje tedne kazale rahlo prednost Janševe Slovenske demokratske stranke, vendar je bilo jasno, da bo izid do konca negotov. Prva dva tedna v septembru je popolnoma zaznamovala izmišljena zgodba finske nacionalne televizije YLE o podkupnini, ki naj bi jo bil prejel naš premier pri poslu z oklepniki patria. Zgodbo je slovenska opozicija položila v finska usta in je bila nekaj najpodlejšega, kar si kdo lahko izmisli. Namesto da bi imela vlada možnost v soočenjih predstaviti dosežke svojega mandata, ki sicer ni bil brez napak, je bila postavljena v defenzivni položaj. Predsednik vlade in SDS Janez Janša se je moral z vsemi močmi otepati podlih obtožb, katerih avtorstva se ne bi sramoval niti Hitlerjev propagandni minister Josef Goebbels.

Do spremembe na prvem mestu med strankami je prišlo sredi prejšnjega tedna zaradi večje mobilizacije volivcev na tranzicijski leviici, ki sta jo spodbudila ljubljanski župan Zoran Janković ter nekdanji predsednik republike in nekdanji šef slovenske komunistične partije Milan Kučan. Predsedniku SD Borutu Pahorju se je zmaga tako rekoč »zgodila«, saj je bil sam v volilni tekmi neprepričljiv, brez pravih idej in potrebnega znanja, ki bi kazali njegovo mandatarsko kompetenco. V televizijskih soočenjih je bil neizrazit, na trenutke pa presenetljivo slab. V zadnjem soočenju na nacionalni televiziji ni znal naštetih niti imen članov svoje domnevne alternativne vladne ekipe. Zato se postavlja resno vprašanje, kdo bo v primeru njegovega prevzema vlade le-to v resnici vodil. Mnogi so namreč prepričani, da bodo namesto Pahorja v veliki meri vlado vodili drugi prekaljeni politiki tranzicijske levice (Gregor Golobič, Mitja Gaspari, Anton Rop, Zoran Janković in Milan Kučan) oziroma vplivna kapitalska omrežja. Na drugi strani je Janša v televizijskih soočenjih vseskozi dokazoval kompetentnost in izkušnost, katerih rezultat je najuspešnejša vlada do sedaj.

Slovenija se s tem izidom obrača nazaj v preteklost, v politično, svetovnonazorsko in medijsko enoumje. Vsekakor so z izidi volitev lahko zadovoljni tajkuni, ki bodo po novem mirneje spali in verjetno ohranili svoje sporno pridobljeno premoženje. Na neki način so prav oni zmagovalci nedeljskih volitev, saj so močno podpirali stranke tranzicijske levice s ciljem, da bi preprečili še en mandat Janševe vlade, ki jim je s svojim bojem za pravno državo grenila življenje. Kapitalsko neravnotežje, ki je bilo v naši državi že sedaj močno v prid »levici«, se bo po novem še okrepilo in pripomoglo k temu, da ne bodo ustvarjeni pogoji za enakovredno soočenje dveh politično-gospodarskih elit. SDS se je zmaga izmuznila za las, a to jo bo samo spodbudilo k nadaljnjemu delovanju ter boju za demokracijo in pravno državo v Sloveniji, kar pa v položaju neenakih možnosti ne bo lahko. Njen izid je enak kot pred štirimi leti. Zelo slabo se je odrezala skupna lista SLS + SMS, še slabše pa NSi, ki ni prišla niti v parlament. Obe stranki sta prepričali samo svoje trdo jedro, kar pa je bilo premalo, da bi vlada ohranila mandat. Medtem ko predsednik SLS Bojan Šrot ni takoj eksplicitno odstopil, je dosednji predsednik NSi Andrej Bajuk kot pravi demokrat to naredil nemudoma. Bajuku gre vsekakor priznanje za njegovo pokončno politično držo in veliko delo, ki ga je opravil kot finančni minister. Skupaj s premierjem Janšo je pomembno pripomogel k uspešnemu delu odhajajoče vlade. Pozitivno je, da se v parlament ni uvrstila Pečetova Lipa, ki je gojila brutalno-populistični politični diskurz in bila povsem v »službi« tajkunskih interesov. No, počakati bo treba še glasovnice iz tujine.

Dogajanje v Sloveniji bo tako v naslednjih mesecih nadvse živahno. Tranzicijska levica ni zmagala z razvojnimi programom, z novimi idejami za vodenje države, ampak z mobilizacijo volivcev na podlagi ideoloških predsodkov in privzgojenega, že kar boleznega sovraštva do Janeza Janše. In tu se začnejo njene težave. ■

Tranzicijska levica ni zmagala z razvojnimi programom, z novimi idejami za vodenje države, ampak z mobilizacijo volivcev na podlagi ideoloških predsodkov in sovraštva do Janeza Janše. In tu se začnejo njene težave.

UVODNE STRANI

- 9 Kaj bo s tajkuni v prihodnosti?
 10 **Pogledi:** Kam greš, Slovenija?
 11 **Kolumna:** Zamolčani intelektualci

POLITIKA

- 12 Prej in potem - premik v levo
 15 Neuradna Pahorjeva tesna zmaga
 18 Velika tragedija Nove Slovenije
 20 Nov začetek ali vrnitev v preteklost?

SLOVENIJA

- 22 Očiščenje – neuresničeno dejanje
 25 Napovedujeta se znoj in kri
 28 Zaviralci regionalnega razvoja?
 30 Festival vojaške zgodovine

TUJINA

- 32 Odkritje skritih poti Slovenije
 34 Razdvojena izraelska politika
 36 **Globus:** Boj za Arktiko
 37 **Tuji tisk:** Ukrajina pred volitvami

INTERVJU

- 38 Tita Kovač Artemis

DOMOZNAJSTVO

- 42 Življenjske zgodbe iz Ivanjkovcev
 45 Poznobaročna sakralna arhitektura
 46 **Osebnosti:** Dr. Janko Brejc
 50 **Glasba:** Zbrana dela Gabriella Pulitija
 54 Odjuga v novogoriškem gledališču

OGLEDALO

- 56 **Film:** Tropski vihar
 58 **Avtomobilizem:** Kozmične privlačnosti
 60 **Znanost:** Dinozavri nekoč in danes
 62 **Šport:** Čas za slovenski hokej
 64 **Črna kronika:** Raketometi, eksploziv
 66 **Rumeno:** Okuženi z Bradom Pittom
 68 **TV Kuloar:** Čakajoč na počitek
 74 Predsednik republike držal obljubo

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 24 47 200 (tajništvo), tajništvo@demokracija.si;

01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si

Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelič, Ana Müller, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: Tita Kovač Artemis

Rodila se je leta 1930 v Novem mestu. V Ljubljani je končala realko, nato je študirala kemijo, kasneje pa še bibliotekarstvo. Kasneje se je preselila v Grčijo, kjer je diplomirala iz turizma in postala turistična vodnica.

12 Prej in potem - premik v levo

Volilni finale v nedeljo, 21. septembra, je minil predvsem v znamenju dvoboja med SDS in SD. Zmaga je naposled pripadla slednji, vendar le z dobrim odstotkom prednosti, kar pomeni, da zmaga SD še ni dokončno zagotovljena.

15 Neuradna Pahorjeva zmaga

Po neuradnih podatkih je na volitvah prvo mesto osvojila stranka SD s 30,5 odstotka glasov. Stranka predsednika Boruta Pahorja je tako dobila 29 poslanskih sedežev in za en sedež prehitela stranko Janeza Janše SDS, ki je osvojila 29,29 odstotka glasov.

25 Napovedujeta se znoj in kri

Zdajšnja vlada ni naredila nobene večje napake, na gospodarskem področju zapušča odlično stanje. Če bo nova vlada iz vrst leve, pa se nam obetajo znižanje kupne moči, nižje plače, proste roke trgovcev pri oblikovanju cen in še kaj.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 12.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustreznih pogodb s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo polno prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Andreja Velušček

Začinite ga po svoje.

NLB Poslovni paket

Poslovni paket za vsak okus.

Izmed vseh storitev NLB Poslovnega paketa lahko izberete svojo kombinacijo. Enostavno se odločite za NLB Poslovni račun in NLB Poslovno kartico MasterCard, nato pa sami naredite svoj izbor storitev iz paketa.

Če pa NLB Poslovni račun že imate, storitev zgolj razširite v paket.

Ponudba velja **do 30. oktobra 2008.**

NLB Poslovni paket vsebuje:

- enoletno brezplačno vodenje NLB Poslovnega računa (za nove stranke),
- NLB Poslovno kartico MasterCard z enoletno brezplačno uporabo varnostnega SMS sporočila,
- NLB Poslovno kartico BA Maestro z enoletno brezplačno uporabo varnostnega SMS sporočila,
- polovično enkratno pristopnino za elektronsko banko NLB Proklik,
- direktne obremenitve in odobritve.

NLB

www.nlb.si/poslovni-paket

Ujeti gospodarji

Aleksander Škorc

Potomci in simpatizerji tiranov lastnega naroda se začudeno vprašujejo: Kako ne moremo še enkrat zmleti v prah v gnili demokraciji rojenih političnih nasprotnikov. Saj smo vendar lagali kot še nikoli, vložili smo na kupe denarja, najboljši kadri so zvito posejali najhujše spletke in s tonami strahu smo zasuli pregovorno butast narod. No, narod očitno le ni tako butast in strah, ki je ljudi desetletja držal v ujetništvu tiranov, je tudi popustil.

Nasploh se zdi, da je "imeti ujetnika" temeljno vodilo človeške komunikacije, pa naj bo to v odnosih med posamezniki, v družini, kolektivu ali državi ... Sredstva za dosego "plemenitega cilja" so znana: teror, strašenje, vzbujanje usmiljenja in slabe vesti, zahtevanje protiuslug na račun lažnivih, nikoli izpolnjenih obljub ... Velika je domišljija pokvarjencev in gorje tistim, ki se znajdejo v njihovih krempjih.

Če se smem nesramno pozanimati, ste vi ujetnik ali imate morda koga pod ključem lastne sebičnosti? Če je tako, koga ste ujeli s svojim uničujočim vtikanjem v vsako podrobnost njegovega svetega življenja? Komu brezobzirno kratite od Boga dano svobodo? Tudi če svoj gromozanski greh zvijačno skrivate in ga zavijate v navidezno "ljubezen" do partnerja, v lažno skrb za otroka ali kogar koli ste že ujeli, vedite, da dokler kratite svobodo drugemu, tudi vam ne bo dano o njej niti sanjati. In kaj je večja svoboda od tega, da na podlagi lastnih odločitev počnete tisto, kar si želite vi sami? Mar ne razumete, da s tem ko jemljete svobodo drugemu, v resnici tlačite v okove samega sebe?

Tudi tisti, ki se ujete počutite, ste si sami krivi. Sami nasedate tistim, ki vas kakor koli že "držijo", vam ne dajo dihati in vas vsakodnevno pehajo v objem prezgodnje smrti. In če vam uspe nekako prepoznati lastno ujetost, potem morate nujno vedeti, da ste tudi vi nekoč "lovili" in izkoriščali. To vedenje vas bo obvarovalo zamere do vaših gospodarjev, kajti ne zamera ne sovraštvo niti še tako odločna in krvava vojna z upravljavci vaših življenj vas ne more rešiti. Edino ljubezen ima toliko moči, da vas zmore izveliči iz obupnega položaja. Kdo jo ima v lasti, pa menda že veste. Tudi mukotrpno pot v svobodo vam lahko samo on pokaže in vas tja na vašo vztrajno željo tudi popelje. Če pa se, zaverovani v lastne sposobnosti, kanite osvobajati brez njega, vam povem, da se boste v najboljšem primeru znašli v ujetništvu koga drugega.

H-umor

»V bitki z mediji, pogledjmo si samo afero Patria, si je Janša še utrdil sloves nedemokratskega voditelja.«

(Urednik Financ Peter Frankl ima občutek, da živi v Severni Koreji. Verjetno mu je s svojimi sugestijami pri tem pomagal predsednik Zaresa Gregor Golobič, s katerim je redno »na zvezi«.)

»Takega bedaka, kot je on, še nisem videl v življenju.«

(Poslovnež Walter Wolf do konca življenja ne bo pozabil poslanca SD Milana M. Cvika.)

»To sporočilo razumem kot krik obupa in pogumno dejanje državljanke, ki se je upala javno izpostaviti in predstaviti svoje moralne vrednote proti populistični politiki, ki se je v zadnjih letih uveljavila pri nas.«

(Sodelavka agencije Futura in nekdanja desna roka Antona Ropa Marijana Kanduti je navdušena nad celostranskim protivladno usmerjenim oglasom Marte Kos Marko v Dnevniku.)

»Levi trojček pa bo še rad šel v koalicijo z Janšo.«

(Neva Miklavčič Predan je prepričana, da se zarečenega kruha največ pojé.)

»Tisti, ki boste glas oddali za Mirana Potrča (SD), boste glas vložili v dobro naložbo, ki bo dvignila borze in delnice na borzi.«

(Nekdanji partijski šef Milan Kučan meni, da je vsak glas za njegovega dolgoletnega tovariša iz zveze komunistov dobra finančna naložba.)

»Borut Pahor ima veliko dobrih lastnosti, v prvi vrsti za slovenske politike ne prav pogosto moralno integriteto, ni pa zanesljivo, po predvolilni kampanji še toliko bolj, če ima - in če si lahko 'privzgoji' - vse potrebne lastnosti za predsednika vlade.«

(Niti levosredinski komentator in urednik www.razgledi.net Vojko Flegar ni prepričan, ali bo Borut Pahor sposoben opravljati funkcijo predsednika vlade.)

»Vsi trije skupaj so en sam napovedni stavek z dvopičjem. Brez nadaljevanja.«

(Premier Janez Janša se ob kampanji strank LDS, SD in Zaresa dolgočasi.)

»Napovedal sem, da bo imela levica skupaj polovico, in nekaj takega se je tudi zgodilo.«

(Ljubljanski župan Zoran Janković je prepričan, da je tranzicijska levica v parlamentu osvojila večino, pa čeprav samo s 43 sedeži.)

»Moj cilj je bil, da dobimo predsednika države in predsednika vlade, kar pomeni, da smo ta cilj dosegli.«

(Podpredsednik SD Igor Lukšič je zadovoljen, ker partija znova prevzema oblast.)

»Sodeč po prvih izjavah Pahor štiri leta ne bo priznal, da je zmagal, Janša pa ne, da je izgubil volitve.«

(Komentatorka Dnevnika Meta Roglič napoveduje nova razmerja v slovenski politiki.)

»Če odštejem brezplačnike, recimo, da kampanja ni bila posebej umazana.«

(Predsednik Zaresa Gregor Golobič je imel med volilno kampanjo občutek, da se v glavnem sadijo rožice, le da je bilo vmes nekaj plevela v obliki brezplačnikov.)

Vprašanja, na katera ...

Gregor Golobič, slovenski Stalin po Slavoju Žižku, nekdanjem ideologu stranke LDS, je pretekli konec tedna pokazal svojo barvo in modrost. V četrtek smo mu poslali osem vprašanj in ga prosili za odgovore. Najprej smo dobili odgovor Tine Hrastnik, tiskovne predstavnice stranke Zares, da Golobič nima časa za odgovore. Nato smo prosili, naj nam odgovori v petek, pa nam je Hrastnikova sporočila, da žal ne bo šlo. Po tem odgovoru smo se obrnili na Golobiča osebno in ta je na našo drugo urgenco le odgovoril, a ne prek svojega poštnega predala, temveč iz nekega tretjega, podpisal pa se je kot Institut za odnose z drugimi strankami in njihovimi trobili. Vsebina sporočila je bila naslednja: »Spoštovani, ob prebiranju vprašanj v priponki smo ugotovili, da so bila (najbrž pomotoma) naslovljena na napačnega naslovnika. Ker je očitno, da gre za interno korespondenco stranke SDS in njenega glasila, vam prijazno prepošiljamo spodnji mail.« Golobič je vprašanja, ki smo mu jih poslali in jih objavljamo v nadaljevanju, poslal na elektronski naslov tajništva SDS, v kabinet predsednika vlade in nam neznane Barbare Košir iz ene od vladnih služb. Na naslov, kamor pa bi moral poslati odgo-

... Gregor Golobič ni pripravljen odgovarjati.

vore, je poslal sporočilo le v vednost. Golobičevo izmikanje, vsebina odgovora in način pošiljanja največ pove o njem samem, zato je komentar odveč. V. K.

VPRAŠANJA, NA KATERA GREGOR GOLOBIČ NI PRIPRAVLJEN ODGOVORITI: 1. Ali še vztrajate pri tem, da je podjetje Ultra posle z nekaterimi državnimi podjetji v preteklih letih dobila samo zato, ker je bila tako kakovostna, in ne zato, ker ste bili tam zaposleni vi? 2. V kakšnih stikih ste z Milošem Urbanijo, direktorjem in solastnikom Ulte, in kdaj ste se z njim nazadnje dobili? 3. Primer Socius, v katerem naj bi šlo za pranje denarja, sicer še ni dobil sodnega epiloga, vendar pa je afera nastala v času, ko je vlado vodila LDS, Leonardo F. Peklar, vodilni v družbi Socius, ki je osumljen pranja denarja, pa naj bi bil član LDS. 4. Kdaj ste imeli nazadnje stik z njim? 5. Ali ste v preteklosti veliko potovali v Švico in kdaj ste bili nazadnje tam? 6. Kakšni so vaši odnosi z Antonom Majzljem, nekdanjim direktorjem družbe Mobitel? 7. Ali je res, da zoper vas poteka kriminalistična preiskava zaradi suma korupcije in klientelizma? Pred kratkim ste od Valentina Hajdinjaka zahtevali, naj se vam opraviči, ker je na novinarski konferenci vlade dejal, da ste dobili vladno stanovanje, čeprav niste bili vladni funkcionar, in da ste to stanovanje nato tudi poceni odkupili. Hajdinjaku ste odgovorili, da ste stanovanje dobili od Demosove vlade in da zahtevate njegovo opravičilo. V odgovoru vam je nato Hajdinjak odgovoril, da ni mislil stanovanja na Grablovičevi ulici, ampak na Kotnikovi. Ali še vztrajate pri opravičilu? Kaj neresničnega je povedal Hajdinjak? 8. Menite, da vaša stranka res predstavlja novo politiko, če pa je v njej kopica nekdanjih članov LDS vključno z vami?

Modrost tedna

»Predvolilna koalicija treh levih strank je po mojem mnenju čudna, gre namreč za zelo različne stranke. Če je res, za kar so se razglašale, bodo te stranke težko zdržale skupaj. Upam, da se nova vlada ne bo poslužila kadrovskega cunamija, če bo do tega vendarle prišlo, me to ne bo presenetilo.«

(Komunikolog in teolog dr. Peter Lah)

»Obraz vodstev levosredinskih strank je ostal čist, čeprav se je v ozadju vodila umazana kampanja.«

(Podpredsednik SDS Milan Zver)

Afo rizmi

- » Naj gospod Pahor za začetek sprejme odgovornost za mučno preteklost, ki so jo ustvarili njegovi starejši kolegi.
- » Pomnim, da so bili slovenski komunisti na strani Stalina, ko je napadel Finsko; se to zdaj ponavlja?
- » Kučan bi moral javno spregovoriti o Titovih pobjah jugoslovanskih komunistov v Moskvi, ta zločin je bil začetek njegove krvave kariere.
- » Ljubite svoje sovražnike, ampak samo platonsko!
- » Revolucija se lahko ponovi samo kot farsa!

Žarko Petan

Epigrami

Brane Senegačnik

SLOVENSKI OKUS ALI VOLIVCI IMAJO ZMERAJ PRAV

Kaj ljudi je k trojčku vleklo? Obljube? Strah? Ne, ampak preteklosti zadah.

METODOLOŠKO NAČELO DR. PRUNKA

Zgodovinar je lahko resničen, če je sam kot plastelin brezličen.

VEČEROVA NEKROMANIJA

Spravi se končno "dokončna rešitev" obeta: zdaj priklicali iz groba so Frančka Sajeta.

ENKRAT TRGOVEC – VEDNO TRGOVEC ALI KAKO JE LAŽ POSTALA VREDNOTA

Ljubljanski župan pa dandanes z moralo trguje: za lastne pregrehe kar Janšo s pepelom posuje.

Stična znova v znamenju mladih

V Stični je predzadnjo soboto v septembru donelo od glasov mladih slovenskih kristjanov. Na 27. festival mladih v Stični je prišlo je okoli 7.000 udeležencev iz vse Slovenije, somaševalo je 166 duhovnikov, 10 škofov in stiški opat.

Prireditev se je začela ob 9.30 s festivalom mladostne vere in se nadaljevala z dopoldanskim programom. Mladi so se lahko udeležili 37 delavnic, ki so bile razdeljene na sklope, kot so družina, iskanje življenjske poti, pomagaj si, različni so darovi, duh pa je isti. Obiskali so lahko tudi 31 stojnic; svojo stojnico sta tudi letos imeli policija in vojska. Vzeli so si lahko čas za molitev in spoved. Maša, ki jo je vodil koprski pomožni škof Jurij Bizjak, se je začela ob 14.30, poleg škofa Bizjaka so somaševali še apostolski nuncij v Republiki Sloveniji msgr. Santos Abril y Castelló, ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Alojz Uran s pomožnim škofom Antonom Jamnikom, mariborski nadškof in metropolit Franc Kramberger s pomožnima škofoma Petrom Štumpfom in Jožefom Smejcem, murskosoboški škof Marjan Turnšek, celjski škof Anton Stres in novomeški škof msgr. Andrej Glavan. Koprski škof msgr. Metod Pirih pa zaradi bolezni ni mogel priti.

27. festival mladih v Stični je bil dobro obiskan.

Uvodni pozdrav je izrekel stiški opat p. Janez Novak, evangelij so posebej za mlade izbrali animatorji. Tudi pridigo je škof Bizjak pripravil v sodelovanju z animatorji, ker je želel vse, ki so prišli na srečanje, nagovoriti v jeziku, ki jim je blizu.

V Stični se je začelo tudi pastoralno leto mladih, ki bo, kot je zapisal koprski

pomožni škof Jurij Bizjak, odgovoren za mladinsko pastoralo pri Slovenski škofovski konferenci, posvečeno okrepljenemu prizadevanju za zdravo vzgojo in notranjo svobodo mladih. Potekalo bo pod geslom, ki ga je sveti oče izbral za letošnji svetovni dan mladih: »Prejeli boste moč, ko bo prišel Sveti Duh nad vas in boste moje pričel.« To temeljno sporočilo Stične 2008 so predstavili skozi pesem, ples in igro.

Mladi so dobili tudi darilo: *Priročnik za zaljubljene*, namenjen mladim kristjanom na poti od zaljubljenosti k ljubezni, ki vsebuje odgovore na njihova večna vprašanja, kot so: Kje so meje, ko greva skupaj ven, kaj je narobe s tem, če se bolj izzivalno oblečem, ali je pornografija greh, kdaj bova dovolj zrela za poroko in podobno. Odgovore na ta vprašanja so sestavili mladi zakonci in duhovniki v škofijskem odboru za mlade škofije Koper, priročnik pa bodo lahko uporabljali kateheti in animatorji mladih. Festival se je končal s koncertom. L. H.

Sindrom Penko

Potem ko je nekdanji višji državni tožilec Boštjan Penko zaradi domnevne zlorabe uradnega položaja ovadil policiste in tožilce, je policija zavrnila očitke o protipravnem odvzemu njegove prostosti. Pojasnili so, da so kriminalistično preiskavo zoper Penka in predsednika upravnega odbora SCT Ivana Zidarja začeli zaradi zaznanih razlogov za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti. O tem je policija takoj obvestila državno tožilstvo, to pa je nato začelo usmerjati predkazenski postopek. Policija je začela zbirati obvestila tako s klasičnimi kot prikritimi policijskimi ukrepi, vsi ukrepi in postopki pa so bili in bodo, kot poudarjajo, izvedeni zakonito, v skladu z veljavnimi predpisi ter načeli kriminalistične taktike in metodike ter v skladu z usmeritvami državnega tožilstva. Policija je prikrite preiskovalne ukrepe izvajala zakonito na podlagi izdane odredbe državnega tožilstva, v postopku pa so sodelovali policisti kriminalisti, ki so uporabili najmilejša prisilna sredstva glede na obstoječe in znane okoliščine v skladu z veljavnimi predpisi ter pravili stroke. Dodajmo, da predkazenski postopek v tej zadevi še ni končan. To pa pomeni, da želi Penko z zastraševanjem policistov in kriminalistov vplivati na potek preiskave. Če bi lahko uveljavil svoje zahteve, bi bilo delo kriminalistov in tožilcev v prihodnje zelo oteženo, saj bi to pomenilo, da bi lahko vsak zoper njih vlagal kazenske ovadbe. Kaj bi to pomenilo za pregon kriminala, pa dobro vemo. V. K.

Boštjan Penko želi vplivati na preiskavo.

0 plačnih razredih

Minister Gregor Virant

Vlada RS je na torkovi dopisni seji sprejela uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o napredovanju javnih uslužbencev v plačne razrede. Ob uvedbi novega plačnega sistema se je izkazalo, da je treba zaradi posebnosti skupine javnih usluž-

bencev, ki so bili v starem sistemu na vrhu svojih napredovanj že več let, možnost napredovanja urediti tako, da le-ti lahko ob prvem preverjanju izpolnjevanja pogojev za napredovanje na podlagi ZSPJS, to je 1. 9. 2008, izkoristijo možnost napredovanja na delovnem mestu, in če izpolnjujejo pogoje, napredujejo s 1. 10. 2008. To je bil tudi predlog pogajalske skupine reprezentativnih sindikatov javnega sektorja, s katerimi je vlada predlagane spremenjene člene uredbe v celoti uskladila. V novi uredbi je tudi podrobneje določeno, kdaj pridobijo možnost za napredovanje na delovnem mestu tisti javni uslužbenci, ki v starem sistemu niso imeli možnosti za napredovanje ali pa jim je bilo napredovanje ob prevedbi v novi plačni sistem že upoštevano. Druge spremembe uredbe pa omogočajo le enostavnejšo izvedbo prehoda v novi sistem napredovanja na delovnem mestu. L. H.

Kaj bo s tajkuni v prihodnosti?

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Na razpotju Slovenija je na razpotju glede tega, ali bodo tisti, ki so se v preteklih letih osebno okoristili na dvomljiv in sporen način, v resnici za to odgovarjali. Postavlja se tudi vprašanje, kako bodo posamezni organi izvršilne veje oblasti v prihodnosti sploh lahko končali začeto delo. To je seveda odvisno od prihodnje vlade, saj so stališča okrog tega diametralno nasprotna. Tako je na primer Janez Janša, predsednik največje vladne stranke, v mandatu, ki se izteka, dejal, da namerava stranka v prihodnjih letih podpreti sprejetje takšnih sprememb kazenske zakonodaje, po katerih bi bili vsi, ki niso delali pošteno in pravično, lahko kaznovani tudi za nazaj. To torej pomeni, da bi lahko z nekaterimi spremembami kazenske zakonodaje za svoja dejanja pri nezakonitih poslih pred sodišči odgovarjali vsi, za katere poteka predkazenski postopek. Teh pa je veliko.

Sporne tajkunske povezave Po nam dostopnih podatkih naj bi bil v predkazenskem postopku tudi Gregor Golobič, predsednik stranke Zares. Kriminalisti naj bi po nekaterih podatkih preiskovali njegovo vlogo v družbi Ultra ter njeno zelo obsežno poslovanje s podjetji in ustanovami v državni lasti do leta 2004. Golobič naj bi bil vpleten tudi v zadevo Socius, v kateri naj bi šlo za pranje denarja, vanjo pa naj bi bili vpleteni Telekom, Mobitel in Leonardo F. Peklar (LDS), vodilni v družbi Socius, ki je bil povezan z Golobičem. Denar naj bi bili prali prek švicarske družbe, po naših podatkih naj bi v Švico pogosto potoval tudi Golobič. Po prepričanju poznavalcev razmer naj bi se bil slednji, ko naj bi bil ugotovilo, da tudi zoper njega poteka kriminalistična preiskava, na hitro odločil za ustanovitev nove politične stranke, da bi s tem pridobil imuniteto oziroma bi se tako zavaroval. Če bo njegova stranka v vladi, naj bi se mu njegova prizadevanja za ustavitev kriminalistične preiskave obrestovala in bi iz zgodbe Ultra in Socius izšel neomadeževan.

Eden tistih, ki ga je bilo strah prihodnosti, je tudi Boško Šrot, lastnik imperija, vrednega 1,5 milijarde evrov. Do tega naj bi bil prišel na sporen način, zato je proti njemu vloženih že nekaj kazenskih ovadb, še več jih je v pripravi. Znano je, da se je Šrot temu upiral predvsem prek Dela in Pivovarne Laško. Kot je bilo slišati v zadnjih dneh, je levica vključila ves svoj tranzicijski kapital v to, da bi na volitvah zmagala. Naslednji v vrsti, ki je že nekaj časa trepetal, kdaj bodo kriminalisti potrkali na njegova vrata, je Bojan Petan, lastnik imperija okrog družb DZS, Dnevnik in Terme Čatež. Petan je Golobičev prijatelj, zato je imel Golobič zagotovljeno vso podporo v časopisu Dnevnik, katerega lastnik je Petan. Slednji tako pričakuje, da mu bo prijatelj, če bo v vladi, vrnil uslugo (in še marsikatero od prej) in ustavil preiskavo zoper njega.

Oddahnil si je tudi Zoran Janković, ki si je prek svojega imperija, ki ga je prenesel na sinova, v približno osmih letih ustvaril premoženje v višini okoli milijarde evrov. Poznavalci razmer v mestni občini Ljubljana že nekaj časa napovedujejo, da je samo v času, ko je župan, s spremembo namembnosti zemljišč povečal svoje premoženje za

Zoran Janković in Gregor Golobič sta bila v nedeljo nadvse zadovoljna.

Slovenskim tajkunom, ki so do svojega premoženja prišli na sporen in dvomljiv način, se ni treba bati preganjanja, če bo vlado sestavljala t. i. leva trojica. Peklar, Golobič, Šrot, Petan, Janković so imena, ki rešujejo predvsem svojo kožo.

več sto milijonov evrov. Najprej je poceni kupil večja nezazidalna zemljišča, jim spremenil namembnost v zazidalna, od tod dalje pa so zaslužki znani. To je naredil, četudi je napovedoval, da se to v času njegovega mandata ne bo zgodilo. Ker je zmagal t. i. trojček, si je Janković oddahnil, saj kriminalističnih preiskav ne bo.

Odgovor na dlani Našteli smo le nekaj najodmevnejših primerov, kaj nekateri pričakujejo od sestave nove vlade. Mnenje Janeza Janše smo že omenili, Gregor Golobič iz stranke Zares ne bo preganjal samega sebe, Katarina Kresal iz LDS kot ena bogatejših žensk pa v bogatenju posameznikov ne vidi nič slabega. Borut Pahor iz stranke SD se je doslej vzdrževal resnejših odgovorov na to temo, obžaloval pa je, da Boško Šrot ni aktiven član SD, hkrati pa potrdil, da je njegova stranka prosila Pivovarno Laško, da jim financira predvolilno kampanjo. **D**

Dodatek v solati

Lucija Horvat

Izšla je knjiga Zadnji zapisi umorjene ruske novinarke Ane Politkovske, enega redkih neodvisnih glasov Rusije.

Neustrašno in prodorno rusko novinarko Politkovsko so umorili na Putinov rojstni dan, 7. oktobra, pred dvema letoma. Njen *Ruski dnevnik*, kot se glasi naslov v izvirniku, v Rusiji menda sploh še ni izšel. Ob branju me je spreletaval srh, še posebej ko piše o usodah nabornikov in veteranov čečenske vojne, tako imenovanih čečencev, ki dajejo vtis, da posameznik v Rusiji še vedno ne šteje nič več kakor orodje, ki ga po uporabi zavrže, še zlasti če je revež in brez vpliva. Pa Beslan in Nord Ost ... *Zadnji zapisi* nikakor ni knjiga za večerno branje. Konflikti na Kavkazu, ki izhajajo iz neizmerne želje ruskih oblasti po nadvladi, se nikoli v zgodovini niso zares pomirili, samo tleli so in tudi rusko-gruzijski konflikt je del tega. So se na gruzijskih tleh prekrizali evropsko-ruski interesi in kdo ima prav? Ali gre res za uveljavljanje demokracije ali pa gre samo za merjenje moči? Kakšen odziv Evropske unije bi lahko bil pravilen? Vse to so vprašanja, ki se zdijo na prvi pogled nekoliko oddaljena, a to še zdaleč niso, ko začnem zamišljati o tem, kakšno držo bi pri tem lahko zavzela Slovenija. Kaj dosti več od mnenja o ruski zunanji politiki najverjetneje ne more dati. Sicer pa je razmeroma lahko opaziti vznemirjenost, ki jo prinašajo s seboj ruske teme, pa naj gre za politična ali gospodarska vprašanja. Predvsem pri gospodarskih vprašanjih gre za pravo zlato mrzlico. Rusija je namreč velesila z izjemnimi gospodarskimi potenciali in veliko kupno močjo ter zato eden glavnih trgov za slovenska podjetja. Ker so ta lani tja prodala za skoraj 690 milijonov evrov izdelkov, iz gospodarskih krogov najbrž ne bo slišati prehudih kritik na račun Rusije. Tudi zato ne, ker posledic finančne krize menda tam ni čutiti, nasprotno, nekatera naša podjetja, ki so močno navzoča na ruskem trgu, ugotavljajo, da se razmere izboljšujejo, saj je sive ekonomije čedalje manj, fiskalna politika pa se poenostavlja. Rudnik zlata torej! A če pomislimo, koliko kapitala imajo v rokah najbogatejši Rusi, smo lahko veseli, da smo daleč od Rusije in v Evropski uniji, saj bi nas lahko mimogrede kupili in »pohrustali v solati«! Ste že kdaj pomislili, da bi se Slovenija s svojima dvema milijonoma prebivalcev znašla v položaju katere od kavkaških republik? Bolje je ne misliti na to ...

Kam greš, Slovenija?

Petra Janša

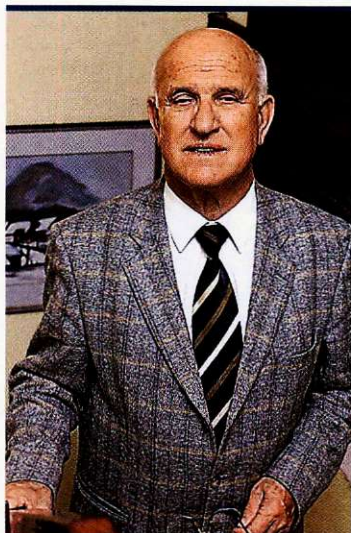
Vprašanju, kaj je na nedeljskih volitvah botrovalo neuradni zmagi Pahorjeve SD, sledi logičen odgovor.

To je nezadovoljstvo z doseženimi rezultati preteklega mandata desnosredinske vlade in nestrinjanje s programi strank, ki so jih ponujale za naslednji štiriletni mandat. Čemu so torej Slovenke in Slovenci v resnici rekli NE? V prvi vrsti dobri gospodarski klimi in visoki gospodarski rasti; to priznava tudi profesor na ljubljanski ekonomski fakulteti in nekdanji predsednik strateškega sveta za gospodarski razvoj Marjan Senjur, ki celo meni, da sedanja vlada na gospodarskem področju ni naredila nobene velike napake, zato novi vladi ni treba ničesar popravljati, kot je bilo treba dosednji vladi ob prevzemu mandata pred štirimi leti.

Prav tako je večina volivcev paradoksalno rekla NE povečanju zaposlenosti in zmanjšanju brezposelnosti, znižanju javne porabe, proračunskemu presežeku, povečanju učinkovitosti javne porabe, dvigu plač in pokojnin, vzpostavitvi mehanizmov za varstvo konkurence, podpisu socialnega sporazuma, vzpostavitvi preglednega sistema plač v javnem sektorju, premiku pri investicijah na pediatriji in nevrologiji, dvigu kakovosti javne uprave in njeni debirokratizaciji, NE brezplačnim vrtcem za vsakega drugega in nadaljnega otroka, zagotovitvi brezplačne dijaške prehrane, uvedbam vinjet ter obiskom vlade v vseh slovenskih regijah, kar se je zgodilo prvič v zgodovini samostojne Slovenije. Prav slednje se najbrž odraža v izidih volitev po volilnih enotah, saj je Janševa SDS zmagala v petih od osmih volilnih enot s sedežem v Kranju, Celju, Novem mestu, Mariboru in na Ptuju, Pahorjeva SD pa je najboljši izid dosegla v Postojni, Ljubljani-Center in Ljubljani-Bežigrad.

In česa se boji večina volivcev? Nedvomno učinkovitejšega pregona gospodarskega kriminala, korupcije in klientelizma, hitrejšega reševanja sodnih zaostankov, decentralizacije države, transparentnih javnih naročil, pravičnejšega financiranja občin, s čimer se med drugim ne strinja ljubljanski župan Zoran Janković, ki si tako goreče želi, da mu napovedana vlada tranzicijske levece vrne »ukradeni« denar.

In tako kot je večina volilcev hitro pozabila na vrednost predsedovanja Slovenije EU, bo tudi afera Patria ob morebitnem vstopu DeSUS v vlado tranzicijske levece verjetno pozabljena. Kakor koli že, srčno upam, da se ne vračajo časi »bandere rosse in hej brigad«, kot je v nedeljo po volitvah zvenelo po beli Ljubljani.

Zamolčani intelektuallec

Dr. Janez Jerovšek

Totalitarni sistem je ljudi, ki niso delili njegovega vrednostnega sistema in so po svojih sposobnostih ali intelektu izstopali, preprosto zamolčal. Če so v tujini izdali svoja dela, jih je prepovedal, tistim, ki bi jih prinesli v državo, pa zagrozil z zaporno kaznijo. Drago Jančar si je ob takem vnosu nakopal pol leta zavora.

Danes to sicer ni več mogoče, a se kot recidiv še dogaja. To je primer Justina Stanovnika, ostrega kritika slovenskega totalitarizma in komunizma, ki je možnost, da s svojimi pogledi nastopi pred javnostjo, dobil šele po padcu boljševizma, kot ga imenuje.

Justin Stanovnik ima grško, antično vzgojo, to je izobrazbo, ki je zibelka moderne in demokratične Evrope. Zato ga odlikuje ostrina in preciznost uma. Vsaka beseda, ki jo napiše, je premišljena in logična.

Ker je njegova kritika polpretekle dobe zelo ostra in za levi del javnosti ekstremna, ni prodrla v množične medije. Zato ga nikoli nismo videli na televiziji, kjer dominira ekstremni levi zgodovinar Jože Pirjavec. Svoje komentarje tako objavlja v reviji Zaveza, ki ji levica daje status zakotnega časopisa. Da bi njegovi pogledi dosegli tudi širšo javnost, smo njegove spise in komentarje, napisane v zadnjem desetletju, dobili v knjigi, ki nosi naslov Slovenija v senci nedokončane preteklosti. Justin Stanovnik spada med ljudi, ki so prepričani, da je po vsakem totalitarizmu zgodovino treba na novo napisati. Bistvo totalitarizma je, da je navzoč v vseh porah življenja in vseh subsystemih. Stanovnikovi zahtevi nasprotuje leva politična opcija s številnimi zgodovinarji, ki so že v socializmu v veliki meri prišli do kateder za zgodovino in tovrstnih institutov. Zahteva po reviziji je postala težavna, ker je levica revolucijo kot konstitutivno dejanje partije zanikala ali jo postavila na stranski tir.

Furet je v znameniti knjigi Minule iluzije – kot nekdanji član francoske komunistične partije – analiziral komunistične ideje 20. stoletja in ugotovil, da je komunistični svet končal v nekakšnem niču in da od njega ni ostala niti ideja. Na razbitinah komunističnih režimov vidi samo znani repertoar liberalne demokracije. Dalje ugotavlja, da je evropska levica, ki je več kot pol stoletja verovala v odrešenijsko moč socializma in v Sovjetski zvezi videla poroka zanj, končala v idejnem in vrednostno praznem prostoru. Kako ven iz tega praznega prostora? Slovenska levica je našla pot. Preprosto je zanikala revolucijo, čeprav je ta revolucija poddržavila zasebno lastnino določenemu sloju prebivalstva, odpravila strankarski pluralizem, izvajala teror v obliki pobojev in montiranih političnih procesov, na podlagi teh sodb izvajala eksekucije, uvedla koncentracijska ta-

borišča in še leta 1969 izjavljala, da se teh procesov ne sramuje (glej govor Vide Tomšič, Nova revija 2007, št. 307–308).

Katera so tista bistvena stališča pri Justinu Stanovniku, s katerimi dreza v najboljčutljivejši dele levice oziroma v njeno elito?

Najbolj občutljiva teza je, da so bili boljševiki leta 1945 zmagovalci, leta 1990 pa poraženci, katoličani pa so bili leta 1945 premagani, leta 1990 pa so zmagali. Če sledimo Furetovemu konceptu zgodovine, se le-ta ujema s Stanovnikovim, kajti komunistična ideja je v Evropi s propadom socializma propadla. Gre za izjemno velik poraz komunistične ideje, ki je bila desetletja veliko upanje levih gibanj in levih intelektualcev, med njimi tudi velikih duhov in imen.

Slovenska levica se poskuša iz tega izkupati na svoj goljufivi način. Preprosto ne prizna revolucije, govori, kot da bi imeli v polpretekli dobi opravlja samo z osvobodilnim bojem. Vse pogosteje uporablja pojem kolaboracije, kot da bi bila ta vezana samo na osvobodilni boj, ne pa na revolucijo. Tukaj se zgodovine ne da preliščiti, kajti revolucija je bila, vodstvo partije pa je do svojega konca trdilo, da revolucija še traja in ni končana. To je tudi v skladu s totalitarno logiko, o kateri pišeta Hannah Arendt in François Furet, ki je v tem, da totalitarizem lahko preživi, samo če uporablja nasilje in teror.

To, česar naša levica in njeni dnevni mediji še posebno ne prenesejo, je sodba Justina Stanovnika o naši socialnodemokratski stranki. Stanovnik pove, da so se komunisti dolgo bojevali proti socialnodemokratskim strankam in jih označevali za lakaje buržoazije, zanikovalce razrednega boja, promotorje meščansko-imperialistične ideologije, nasprotnike marksizma – leninizma. Tako se je že večkrat preimenovana zveza komunistov končno spremenila v svojega nekdanjega sovražnika. To sicer ni najbolj higienično, toda v politiki, kjer se hitro pozablja, higiena ni močno uveljavljena vrlina.

Justin Stanovnik, ki meni, da je glede revolucije treba narediti bilanco, deli mnenje s Furetom, ki misli, da je francoska revolucija dala enakost pred zakonom, pluralistično strankarsko ureditev, ločitev oblasti na zakonodajno, izvršno in sodno, svobodo govora in tiska, socialistične revolucije so pa vse te pravice odvzele, zato so bile korak nazaj. **D**

Trojček KGB (Katarina, Gregor, Borut) sta ob koncu kampanje podprla Milan Kučan in Zoran Jankovič.

Prej in potem – premik v levo

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček, Gregor Pohleven

Volilni finale v nedeljo, 21. septembra, je minil v znamenju dvoboja med SDS in SD. Zmaga je naposled pripadla slednji, vendar le z dobrim odstotkom prednosti, kar pomeni, da zmaga Socialnim demokratom še ni dokončno zagotovljena.

Pahorjevi Socialni demokrati bodo, če glasovi iz tujine ne bodo prinesli kakšnega presenečenja, imeli 29 poslanskih sedežev, kar je toliko, kot jih je imela v dosedanjem mandatu SDS. Slednja bo imela enega poslanca manj, čeprav je v primerjavi z letom 2004, ko je zmagala, dobila dobrih dvajset tisoč glasov več in je tudi po odstotkih za odtenek izboljšala svoj izid. To pa seveda pomeni, da SDS v primerjavi z volitvami pred štirimi leti ni izgubila ničesar in je torej daleč od tega, da bi bila poražena. Kljub temu pa bo

mandat za sestavo vlade najverjetneje pripadel SD. Postavlja se torej vprašanje, kje je pridobila SD.

Vzpon SD Za boljše razumevanje sedanjega položaja velja pogledati izide prejšnjih volitev. LDS je na volitvah leta 2004 dosegla 23 poslanskih sedežev, kar je šest manj kot SDS. Število poslancev LDS se je v tem mandatu več kot prepolovilo. Sedem poslancev je izstopilo iz stranke in pod vodstvom Mateja Lahovnika ustanovilo nepovezano poslansko skupino v času, ko stranka Zares še ni obstajala (te-

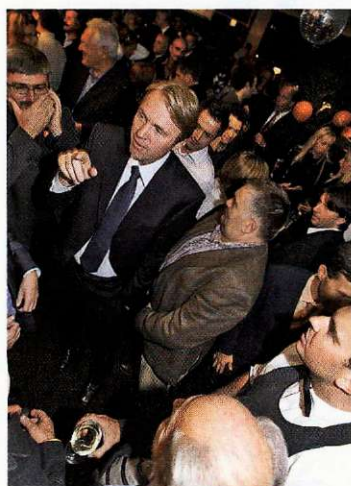
daj je delovalo le društvo, ki se je kasneje preoblikovalo v stranko). Kasneje so poslansko skupino LDS zapustili še štirje poslanci z nekdanjim predsednikom stranke Antonom Ropom na čelu in prestopili v SD, ki je tako postala najmočnejša opozicijska poslanska skupina, Slavko Gaber je ostal samostojen poslanec. Borut Pahor je v javnosti ves čas igral na karto odprtosti SD za pobude vlade, med drugim za Partnerstvo za razvoj (nad katerim je še vedno navdušen), s čimer si je v javnosti pridobil sloves nekakšnega »novega Drnovška«. SD je tako

pridobila veliko javnomnenjsko podporo zlasti v času afere Sova ter v sporih med tedanjim predsednikom države Janezom Drnovškom in Janševo vlado. Javnomnenjska kriza vlade in SDS je dosegla vrhunec ob predsedniških volitvah, ko so močno zmago Danila Türka predstavniki opozicijskih strank razumeli kot velik triumf tranzicijske levice. Malo po predsedniških volitvah je Janša napovedal glasovanje o zaupnici vladi in celo ponudil njen odstop, če bi bila SD pripravljena prevzeti odgovornost za sestavo vlade do volitev, vendar

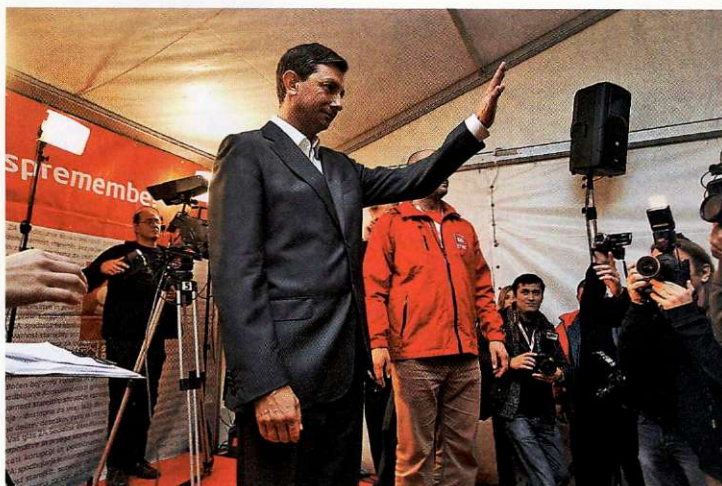

peticija proti cenzuri, ki je poskušala vplivati tudi na evropsko javno mnenje, podobno kot dobro leto dni pred tem afera Strojman. Napadi so dosegli vrh s septembrsko oddajo o oklepniških Patria na finski javni televiziji, ko je finski novinar slovenskega premierja obtožil jemanja podkupnine.

Jankovičeva mobilizacija Čeprav se je afera pred volitvami skoraj umaknila iz medijev – očitno so njeni botri spoznali, da bi s potenciranjem obtožb brez dokazov prinesli Janši dodatne točke –, se je propaganda okrepila s splošno kritiko vlade in zaostrenih razmer, ki naj bi nastale zaradi avtoritarne vladavine SDS in njenih koalicijskih partnerjev. Pri tem je bil prvi Dnevnik in edicije Pivovarne Laško (Delo, Slovenske novice, Mag). V tem času so SD, Zares in LDS kljub nekaterim nesoglasjem in zaklinjanju, da ne bodo sklepali nikakršnih predvolilnih koalicij, s katerimi bi ustvarjali bloke, sklenili predvolilno zavezništvo, za katerega sta lobirala tudi nekdanji predsednik države Milan Kučan in ljubljanski župan Zoran Janković. Predvsem slednji je v zadnjem tednu pred volitvami izkoristil svoj položaj in Ljubljančane nagovarjal, naj volijo eno od treh strank t. i. levega trojčka. Kot kaže volilni izid, je bila sicer tradicionalno šibka volilna udeležba v slovenski prestolnici tokrat precej višja, mobiliziralo se je precej novih volivcev stranke SD, ki tako ni pobirala le glasov nekdanjih volivcev LDS, pač pa najverjetneje tudi precej tistih, ki leta 2004 niso šli na volišča. Zaradi tega ni prišlo do večjih prehodov sredinskih voliv-

Golobičev Zares bo imel devet poslancev, vendar si želi večji vpliv.

Vlado bo očitno sestavljala Borut Pahor, ki pa pri tem ne bo imel lahke naloge.

SDS je v primerjavi s prejšnjimi volitvami celo nekaj pridobila.

cev od SDS k SD. V zvezi z afero Patria oz. obtožbo o jemanju podkupnin je očitno prišlo do zanimivega preobrata, saj volilno telo ni povežalo navzočnosti poslanca SD Milana M. Cvikla v oddaji o Patrii in samega položaja SD, ko se Pahorju ni uspelo distancirati od dejanj Cvikla in Ropa. Še več, Rop je celo pripravil gospodarski program SD, z njim pa je Pahor nastopal v javnosti, kot da bi bile nujno potrebne gospodarske spremembe (zanimivo je, da po volitvah celo dosedanja opozicija pa tudi mnogi ekonomisti priznavajo, da je gospodarsko-finančno stanje Slovenije pravzaprav zelo dobro). Prav tako javnosti ni motilo precej negotovo Pahorjevo nastopanje v soočenjih, ko ni znal naštet članov svoje ekipe. Zato lahko domnevamo, da je presežek, ki ga je pridela SD, predvsem presežek glasov proti vladi in

ne toliko glasov za SD, kar je posledica negativne propagande.

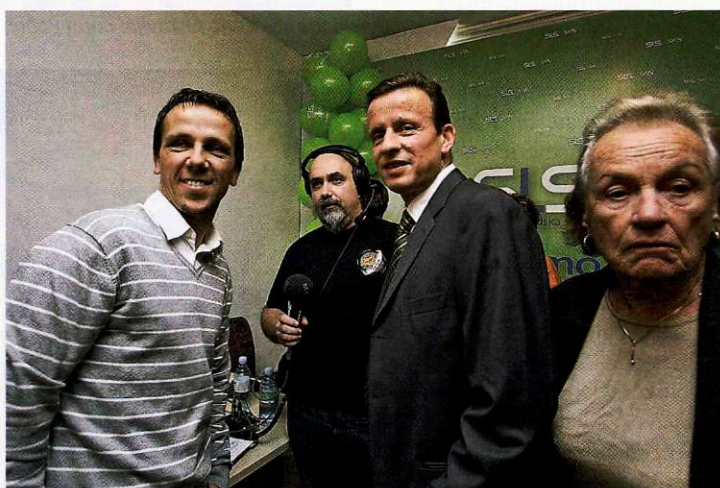
Juri gre v Bruselj Glede na to, da se vrstni red strank po volitvah najverjetneje ne bo več spremenil, je mogoče pričakovati, da bo mandat za sestavo vlade dobil predsednik SD Borut Pahor, še pred tem pa bodo na vrsti koalicijska kupčkanja. Za zdaj je jasno, da levi trojček ne more sestaviti večinske vlade, saj ima skupaj le 43 poslancev. Vprašanje je, koliko lahko pri tem pomagata poslanca manjšine, saj se ni posrečil načrt, da bi Aurelio Juri postal poslanec italijanske manjšine. Bo pa zato Juri nadomestil Boruta Pahorja v evropskem parlamentu do prihodnjega leta, ko bodo znova volitve v evropski parlament. Jasno je torej, da bo moral levi trojček v koalicijo povabiti še eno stranko, najverjetneje pa to ne bosta SDS ►

in SNS. Za zdaj je povabilu v koalicijo najbližje DeSUS, ki s četrtem mestom ter sedmimi poslanskimi sedeži računa na vsaj dve ministrski funkciji v novi vladi, pa tudi SLS, v kateri še niso sprejeli odločitve, ali bo stranka ostala v opoziciji ali se bo pridružila novi koaliciji. Niti Karl Erjavec niti Bojan Šrot (oba sta pravnik in nekdanja državna sekretarja na ministrstvu za pravosodje) pa nista bila izvoljena za poslance, zaradi česar je njun pogajalski položaj precej oslavljen. Za tranzicijsko levico je namreč DeSUS neprijeten zaradi tega, ker si Pahor očitno obeta, da bo zajahal Janševega konja gospodarskih reform, ki so bile po mnenju mnogih liberalnih ekonomistov neupravičeno opuščene. Vendar do reform najverjetneje ne bo prišlo, saj si Pahor ne bo upal tvegati spopada s sindikati, razen če se mu bo uspelo dogovoriti z najvplivnejšim sindikalistom Dušanom Semoličem. Erjavec je prav zaradi svoje drže v aferi Patria za tranzicijsko levico neprijeten, še toliko bolj zato, ker slovi kot uspešen predsednik stranke, zato ga člani DeSUS najverjetneje ne bodo pripravljali zamenjati. Čeprav si Erjavec želi nadaljevati mandat obrambnega ministra, mu to verjetno ne bo uspelo, lahko kvečjemu računa na funkcijo ministra brez resorja (za lokalno samoupravo ali morda za zakonodajo; to funkcijo sta v preteklosti med drugim opravljala Lojze Janko in Tone Jerovšek, kasneje pa je bila odpravljena).

Neuspeh SLS in LDS V precejšnjem precepu je SLS, ki je doživela velik neuspeh glede na to, da se je povezala z zunajparlamentarno SMS, s čimer je računala na še večjo podporo. Kljub temu je s sedmih poslanskih mest nazadovala na pet in ima tako najmanj poslancev v državnem zboru doslej (medtem ko so poslanci SLS in SKD po združitvi imeli kar 29 poslancev, nekateri od njih so kasneje izstopili in se včlanili v NSi). Zagata je še toliko večja, ker se bo moral predsednik SLS Bojan Šrot posloviti od svoje funkcije, ker je v kampanji nastopal bolj kot zaveznik tranzicijske levice kot vlade, poleg tega je povezovanje SLS s Stranko mladih Slovenije marsika-

LDS je pred štirimi leti dobila 23 sedežev, tokrat pa samo pet.

SLS je dobila le polovico Šrotovih napovedanih »desetih odstotkov«.

DeSUS pod vodstvom Karla Erjavca je četrta najmočnejša stranka v državi.

terege tradicionalnega volivca SLS odvrnilo od udeležbe na volitvah. Šrotova usoda je prav gotovo zapечатena glede na to, da poleg neuspeha SLS – obljubljal je namreč najmanj deset odstotkov – ni bil izvoljen za poslanca, medtem ko je to uspelo dosedanjemu ministru za promet Radovanu Žerjavu, ki naj bi ga nekateri že snubili za predsedniško funkcijo SLS, in nekdanjemu ministru za promet Jakobu Pre-

sečniku, ki je edini od kandidatov dobil drugi zaporedni poslanski mandat. Poleg tega je stranka »pri koritu« že vse od leta 1996, Šrot pa bi, če bi imel zagotovljeno nadaljnje predsedovanje SLS, zagotavljal dober položaj tranzicijske levice v medijih, ki delujejo pod dežnikom Pivovarne Laško. Hujši poraz pa je doživela NSi (o njej pišemo na strani 18 in 19) in tudi LDS, ki je dobila enako število poslanskih sedežev

kot SLS, čeprav je na prejšnjih volitvah osvojila kar 23 sedežev. Kljub temu se predsednica LDS Katarina Kresal hvali z uspešnim (!?) nastopom stranke. Pri tem je pomenljivo, da je Jožef Školč, dosednji vodja poslanske skupine LDS, ostal brez poslanskega sedeža in nima niti teoretične možnosti, da bi se v parlament uvrstil posredno (kot nadomestni poslanec).

Kdo bo minister? Medtem se že vrstijo ugibanja, kdo bi utegnil postati ministri v novi vladni ekipi. Za zdaj je najverjetneje, da bo, ko se je Ciril Štokelj odpovedal Pahorjevemu povabilu za vodenje zunanjega ministrstva, to mesto zasedel Ivo Vajgl (Zares), nekdanji zunanji minister iz Ropove vlade, potem ko je bil iz nje izgnan Dimitrij Rupel. Za zunanje ministrstvo naj bi se ogrevala tudi Katarina Kresal, vendar ima za to funkcijo malo možnosti. Med Pahorjevimi kandidati za ministre jih je kar nekaj izvoljenih za poslance (France Križanič, Igor Lukšič, Patrick Vlačič, Andreja Črnak Meglič, niso pa izključeni tudi nekateri drugi poslanci, kot so Janko Veber, Majda Potrata, Darja Lavtižar Bebler, morda celo Anton Rop itd.). Med kandidati za ministre, ki jih je Pahor predstavil 30. avgusta, so še Franc Lobnik (okolje in prostor), Andrej Horvat (razvoj in regionalna politika), Bojan Bugarič (javna uprava), Ivan Svetlik (visoko šolstvo), Lojze Ude (pravosodje), Božidar Voljč (zdravje), Milan Pogačnik (kmetijstvo), Vlasta Nüssdorfer (notranje zadeve). Med kandidati Zaresa bi poleg Vajgla prišli v poštev še Majda Širca (kultura), Andrej Rus (zdravje), Pavel Ganter (okolje in prostor) in Matej Lahovnik (gospodarstvo), od LDS pa Katarina Kresal (notranje ali zunanje ministrstvo) in Aleš Zalar (pravosodje). Zanimivo je, da nekateri novinarji in kolumnisti, ki so blizu Golobiču, že svarijo, da političnega programa prihodnje vlade ne pozna nihče, niti Borut Pahor ne. Ni pa še znano, kakšna bo dokončna sestava državnega zbora, saj bo šele po uradni razglasitvi volilnih izidov znano, kdo (ne) bo sedel v DZ, po izvolitvi vlade pa se bo izoblikovala dokončna podoba DZ. ■

Neuradna Pahorjeva tesna zmaga

Petra Janša

Po neuradnih podatkih je prvo mesto na volitvah osvojila stranka SD s 30,5 odstotka glasov. Stranka Boruta Pahorja je dobila 29 poslanskih sedežev in tako za en sedež prehitela stranko Janeza Janše SDS, ki je dobila 29,29 odstotka glasov.

Po prešteti glasovih z vseh 3.386 volišč je do ponedeljka, 22. septembra, SD na volitvah v državni zbor (DZ) dobila 316.783 oziroma 30,50 odstotka glasov (29 mandatov), SDS pa 304.181 glasov (28 mandatov). Zares je dobila 97.554 oziroma 9,39 odstotka glasov (9 mandatov), DeSUS pa 77.612 oziroma 7,47 odstotka glasov (7 mandatov). Po pet mandatov so osvojile stranke SNS (56.601 oziroma 5,45 odstotka glasov), koalicija SLS in SMS (54.328 oziroma 5,23 odstotka) in LDS (53.975 oziroma 5,20 odstotka glasov). Iz parlamenta sta izpadli stranki NSi (33.805 oziroma

3,26 odstotka glasov) in Lipa (18.925 oziroma 1,82 odstotka glasov). Tudi zunajparlamentarne stranke, ki so se potegovala za sedeže v DZ, niso prestopile 4-odstotnega volilnega praga za vstop v parlament. Na volitvah poslancev v DZ je imelo pravico glasovati skupaj 1.696.437 volivcev, izkoristilo pa jo je 1.056.962 volilnih upravičencev ali 62,30 odstotka. Leta 2004 je bila volilna udeležba 60,65-odstotna.

Zanimiv in zgovoren je tudi podatek, da je SDS zmagala v petih volilnih enotah od osmih s sedežem v Kranju, Celju, Novem mestu, Mariboru in na Ptuj. Neuradni zmagovalci letošnjih

volitev pa so prvo mesto dosegli v treh volilnih enotah, in sicer v Postojni, Ljubljani-Center in Ljubljani-Bežigrad.

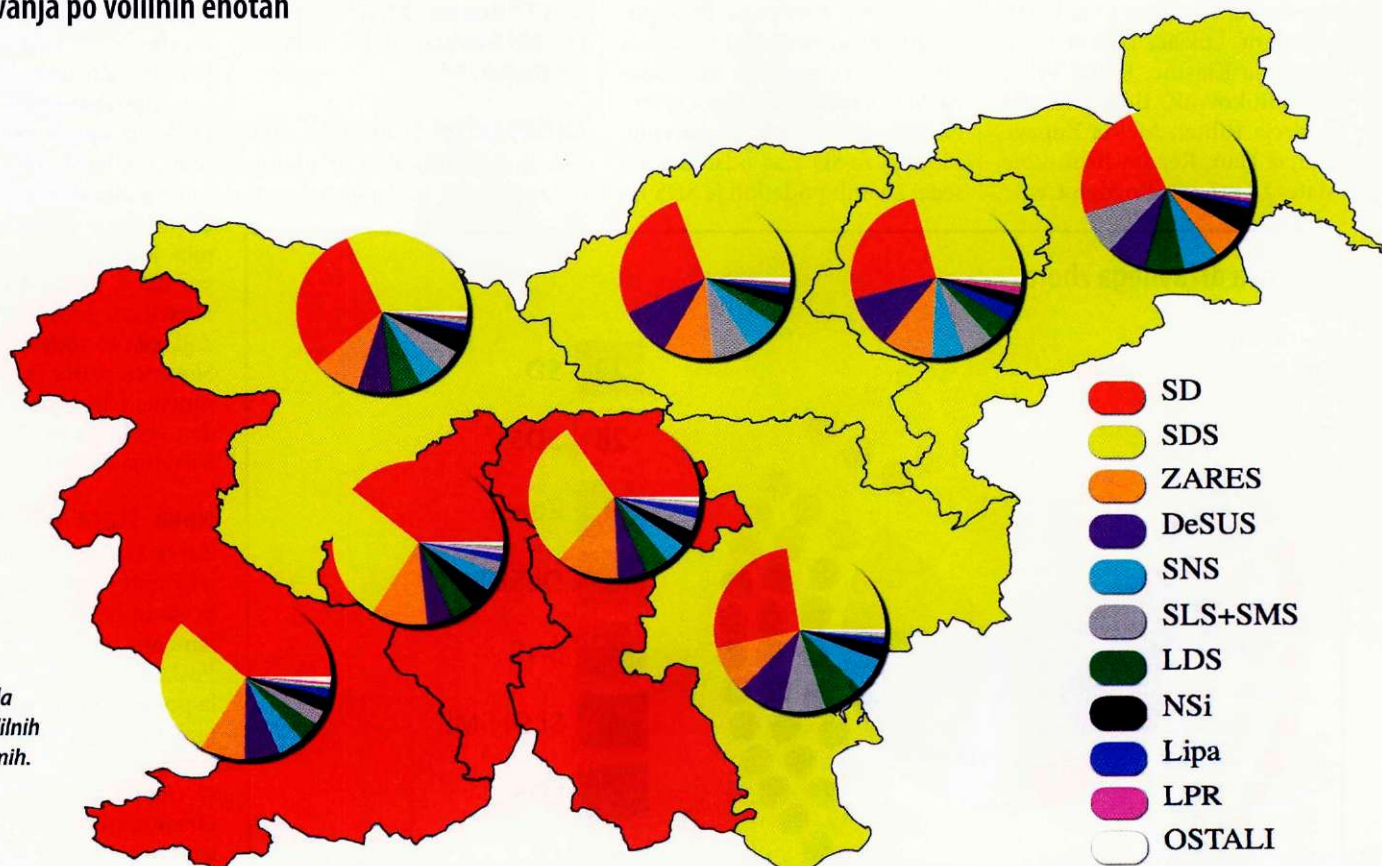
Podvig Socialnih demokratov

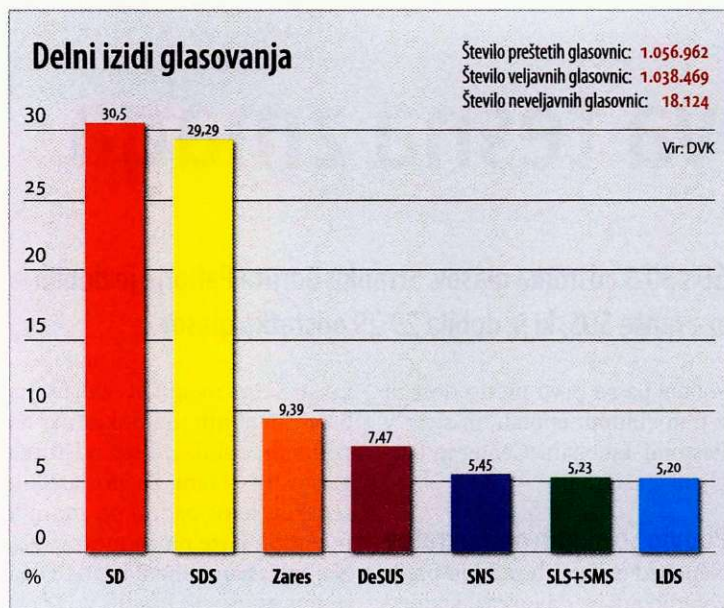
Napoved nekaterih zadnjih predvolilnih anket, da bo razlika med SD in SDS minimalna, se je izkazala za resnično. Na koncu je po neuradnih podatkih stranka SD z minimalno relativno prednostjo 1,21 odstotka premagala SDS, DVK pa čaka še na glasovnice iz tujine, kamor je bilo poslanih več kot 40.000 glasovnic.

Nesporno je, da so na letošnjih volitvah največ pridobili prav Socialni demokrati (SD),

ki so leta 2004 kot Združena lista socialnih demokratov na volitvah dobili 10,02 odstotka glasov in s tem 10 poslanskih sedežev, letos pa jim po zadnjih podatkih kaže na 29 mest v DZ. Najbolj znano ime na listi SD, ki se mu ni uspelo prebiti v DZ, je Milan M. Cvikel, med poslanci pa ne bo niti Aurelia Jurija, ki je kandidiral kot poslanec manjšine. Po neuradnih izidih naj bi bil Jurija premagal Roberto Battelli, ki italijansko narodnostno manjšino predstavlja že od prvega sklica slovenskega DZ. Aurelio Juri odhaja na mesto dosedanjega evropskega poslanca Pahorja v Bruselj. Med ►

Izidi glasovanja po volilnih enotah

kandidati na volitvah ni bilo dosedanjih poslancev Marka Pavlihe in Franca (Ferija) Horvata. Kot kažejo neuradni podatki, bodo poleg predsednika stranke Boruta Pahorja poslanci SD še Samo Bevk, Aleksander Ravnikar, Darja Lavtižar Bebler, Tomaž Tom Mencinger, Mirko Brulc, Luka Juri, Breda Pečan, Patrick Vlačič, Franc Križanič, Dušan Kumer, Anton Rop, Miran Potrč, Andreja Črnak Meglič, Igor Lukšič, Anton Colarič, Janja Klasinc, Janko Veber, Alan Bukovnik, Bojan Kontič, Andreja Rihter, Melita Župevc, Matjaž Han, Renata Brunskole, Matevž Frangež, Bogdan Čepič,

Majda Potrata, Dejan Levanič in Anton Kampuš.

Predsednik SD Borut Pahor je po objavi izidov vzporednih volitev dejal, da je stranki na volitvah uspel izjemen podvig, odgovornosti, ki ga prinaša, pa se, kot je dejal, v celoti zaveda. Poudaril je še, da si želi koalicijo programsko sorodnih strank.

Za SDS napeto do konca Vse do 29. septembra pa bo treba počakati, ali so neuradni izidi tudi dokončni ali pa bo ta čas vodečo SD premagala drugouvrščena SDS, ki, kot smo že omenili, zaostaja za SD 1,21 odstotka. Po sedaj znanih podatkih je SDS iz-

gubila le en poslanski sedež v DZ, po novem bi jih imela 28, čeprav jo je po neuradnih podatkih na letošnjih volitvah volilo 0,24 odstotka več volivcev (29,32 odstotka) kot leta 2004 (29,08).

Kar pa letos zaznamuje to stranko, je poraz ministrov zdajšnje vlade. Po neuradnih izidih med poslanci ne bo Vaska Simonitija, Gregorja Viranta, Milana Zvera, Zofije Mazej Kukovič, Dragutina Mateja in Dimitrija Rupla. Spremenila se je tudi sestava poslancev SDS, saj so med tistimi, ki so kandidirali tudi na 5. parlamentarnih volitvah, izpadli Bojan Homan, Srečko Hvauc, Dimitrij Kovačič, Stane Pajk, Franc Sušnik, Tomaž Štebe in Rudi Veršnik. Poslanski mandat so dobili naslednji kandidati: poleg prvaka SDS Janeza Janše Milan Čadež, Milenko Zihel, Branko Grims, Eva Irgl, Zvonko Černač, Danijel Krivec, Alenka Jeraj, France Cukjati, Peter Verlič, Robert Hrovat, Aleksander Zorn, Jože Tanko, Miro Petek, Darko Menih, Iztok Podkrižnik, Štefan Tisel, Andrej Vizjak, Silvo Mesojevec, Ivan Grill, Rudolf Petan, Jožef Jerovšek, Vinko Gorenak, Branko Marinič, Franc Pukšič, Marijan Pobjbič in Marjan Bezjak.

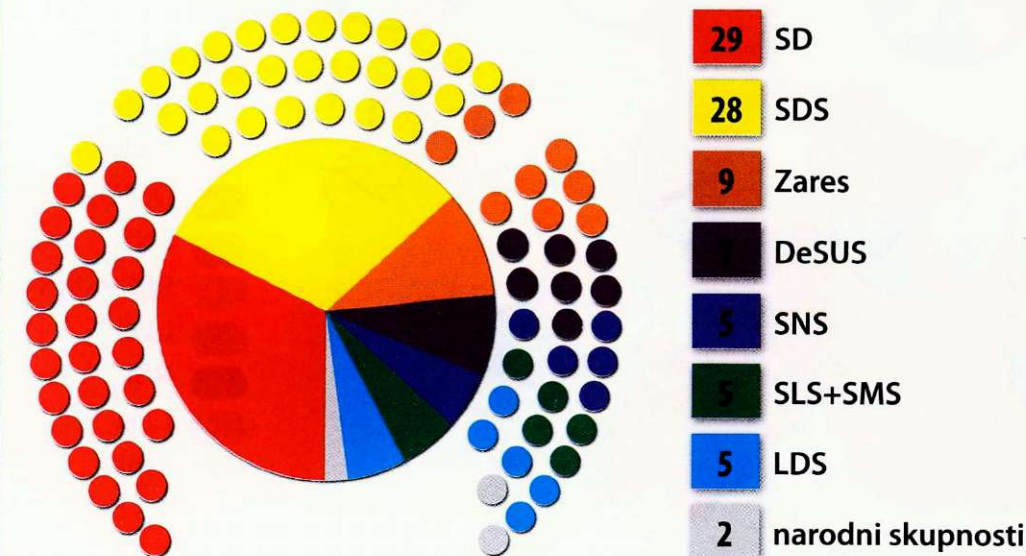
Janšev odziv Neuradni volilni izid je komentiral tudi premier Janez Janša in v pogovoru za

RTV Slovenija dejal: »Ne glede na to, kakšen bo končni rezultat, je jasno, da mi tega cilja, da bi zmagali z veliko razliko, ne bomo dosegli. Mi smo to razliko potrebovali, zato da bi sestavili razvojno koalicijo, ki bi šla preko ideoloških delitev.« Čepprav levi trojček oz. stranke tranzicijske levice niso dosegle absolutne večine, kar so napovedovale, imajo po Janševih besedah glede na izid in glede na to, da Nova Slovenija ni prišla v državni zbor, za oblikovanje vlade večjo možnost. Velika koalicija po njegovem mnenju glede na rezultat »ne pride v poštev, ampak kljub temu je neko preseganje teh delitev nekaj, kar bi Sloveniji koristilo«. Kot je izpostavil premier, so se v tem mandatu izognili razpravam o preteklosti, a se boji, da »bomo, če bo ta ločnica šla po ideološki črti, v prihodnjih štirih letih spet nazaj v časih, ki so poleg vsega Slovenijo tudi oropali nekaj odstotkov hitrejši gospodarske rasti«.

Afera Patria, ki so jo lansirali, je Slovenijo po Janševem mnenju »oropala razprave o ključnih temah prihodnosti in v takšni situaciji je bilo lahko prodajati meglo«. »Niti se ni opazilo, da je konkurenčni stranki iz ekipe, ki je bila predstavljena za prihodnjo vlado, pobegnil bodoči zunanji minister, kar bi bil velik škandal v normalni demokraciji, ki bi se ukvarjala z razvojnimi vprašanji,« je opozoril Janša. »Zanimivo, da je finska televizija, ki je objavila to gnusno obtožbo v oddaji, kjer so sodelovali v glavnem Slovenci, prišla mene vprašat za mnenje šele v soboto, se pravi na dan volilnega molka,« je za RTV Slovenija dodal Janša.

Nova stara politika Stranka Zares Gregorja Golobiča je na letošnjih volitvah sodelovala prvič in bo v novem sklicu parlamenta imela devet poslancev. Poslanska skupina Zares je imela po izstopu poslancev iz LDS v tem mandatu sedem poslancev v DZ. Kot kažejo zdajšnji izidi, se članci Zaresa Cveti Zalokar Oražem ni uspelo prebiti v parlament, je pa to uspelo njenim devetim strankarskim kolegom; poleg predsednika stranke Gre-

Sestava državnega zbora

gorja Golobiča naj bi v DZ sedeli še Damijan Perne, Franco Juri, Majda Širca, Pavle Gantar, Matej Lahovnik, Franci Kek, Ivo Vajgl ter Vili Trofenik.

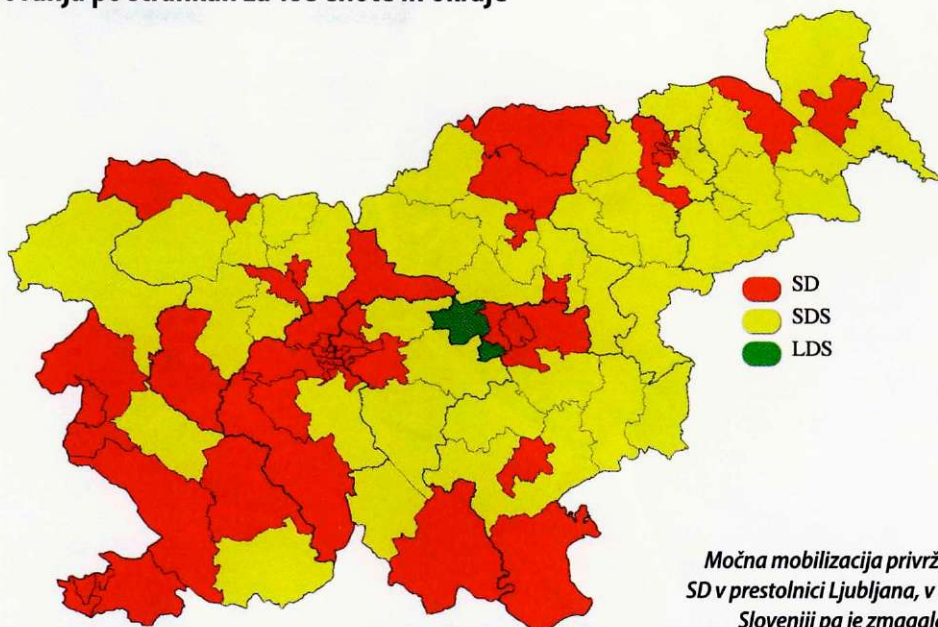
Predsednik stranke je po volitvah dejal, da izid, »ki so ga dosegli, razumejo kot zavezo, ne kot nagrado«. Sam se vidi le v levosredinski koaliciji, o minuli volilni kampanji pa je dan pred volitvami dejal, da »je videl že bolj umazane kampanje«.

Do velikega pretresa pa je nedvomno prišlo v vrstah LDS, kjer med poslanci ne bo Jožefa Školčca, Aleša Guliča, Antona Anderliča, Geze Džubana, Rudolfa Mogeta, Milana Petka, Mitje Slavinca in Matjaža Švagana. Zanimivo je, da je LDS leta 2000 imela kar 34 poslancev, leta 2004 še 23, letos pa ima po neuradnih izidih 5,24 odstotka glasov in le še pet poslanskih mest. Čeprav je predsednica Katarina Kresal neizmerno zadovoljna z volilnim izidom stranke, pa se v bistvu lahko veseli le povabila v vlado t. i. tranzicijske levice z Zares in SD, ki naj bi jo vodil prvak SD Borut Pahor. V javnosti se je sicer namigovalo, naj bi bil pravi mandatar za sestavo vlade kar ljubljanski župan Zoran Janković, ki je skupaj z nekdanjim predsednikom države in nekdanjim vodjem komunistov Milanom Kučanom pozival prebivalce glavnega mesta k veliki mobilizaciji. Oba sta podprla stranke tranzicijske levice in bila, kot kaže, ob nenehnem obtoževanju Janeza Janše uspešna. Dodajmo, da je Janković namigovanja za novega mandatarja zavrnili.

Poleg predsednice LDS Katrine Kresal naj bi bili v DZ izvoljeni še Borut Sajovic, Miran Jerič, Ljubo Germeč in Milan Gumzar.

Erjavc in Jelinčič Letošnje volitve so prinesle uspeh tudi stranki DeSUS Karla Erjavca, ki je imela po volitvah leta 2000 in 2004 v parlamentu štiri svoje predstavnike, letos pa jim neuradni izidi obetajo sedem poslancev. Edina vidna sprememba v poslanski skupini DeSUS je, da bo manjkal Ivan Jelen, ki ga ni bilo med kandidati. Karlu Erjavcu se ni uspelo prebiti v DZ. V poslanskih klopih naj bi sedeli Anton Urh, Vasja Klavara, Joško Godec, Matjaž

Izidi glasovanja po strankah za vse enote in okraje

Močna mobilizacija privrženecv SD v prestolnici Ljubljana, v večini Sloveniji pa je zmagala SDS.

UDILEŽBA: 1.036.967 (62,30%) ODOBNIH GLASOVNIC: 1.056.593 VELJAVNIH/NEVELJAVNIH: 1.038.467/15.126

Vir: DVK

Zanoškar, Franc Žnidaršič, Vili Rezman in Franc Jurša.

Predsednik DeSUS Karl Erjavc je dan po volitvah za STA dejal, da pričakuje, če bo stranka vstopila v vlado, da bo še naprej vodil ministrstvo za obrambo, saj gre po njegovo za izjemno zahteven in kompleksen resor, ne nazadnje je že deseti minister za obrambo. »Želel pa bi do konca razčistiti tudi zadevo Patria,« je dejal Erjavc.

Slovenska nacionalna stranka (SNS) Zmaga Jelinčiča redno

ne najboljše,« ocenjuje Jelinčič, ki je z izidi SNS zadovoljen.

Veliki poraženci volitev Med stranke, ki so veliko izgubile, spadajo poleg LDS še Slovenska ljudska stranka (SLS), Nova Slovenija (NSi) in Lipa. Pri SLS je v vsakem mandatu zaznati slabši volilni izid. Po volitvah 2000 so, združeni s Slovensko krščansko demokracijo v SLS + SKD Slovensko ljudsko stranko, imeli devet poslancev. Po preimenovanju nazaj v SLS so na volitvah 2004 na svojo stran pridobili

Josip Bajc, Andrej Fabjan in Janez Kramberger po neuradnih izidih niso bili uspešni. Stanislav Brenčič ni kandidiral, neuspešen pa naj bi bil tudi predsednik SLS Bojan Šrot. Presečniku naj bi se pridružili Gvido Kres, Franc Bogovič, Janez Ribič in dosednji minister za promet Radovan Žerjav.

NSi je bila v državnem zboru od volitev leta 2000, ko so imeli osem poslancev. V letu 2004 so si pridobili zaupanje 9,1 odstotka volivcev in s tem devet poslancev. Na zadnjih volitvah pa so s

»Veliko vlogo v predvolilni kampanji naj bi odigrali prevladujoči časniki, ki da so v lasti 'levičarskih tajkunov' in so veliko storili za Pahorjevo SD.« (Frankfurter Allgemeine Zeitung)

prestopa parlamentarni prag. Leta 2000 je imela v državnem zboru štiri poslance, v mandatu 2004 šest, po letošnjih volitvah pa naj bi jih imela pet, med njimi bo nedvomno predsednik Zmago Jelinčič, poleg njega pa naj bi barve SNS zastopali Srečko Prijatelj, Bogdan Barovič, Silven Majhenič in Miran Györek.

Predsednik SNS Zmago Jelinčič je glede koalicije z »levim trojčkom« dejal, da ta v koaliciji »ne želi videti nikogar«. Zanima pa ga, kako se bo delo začelo in kako odražalo na Sloveniji. »Bojim se, da

bili 6,82 odstotka volivcev in imeli šest poslancev. Letošnja združitev s Stranko mladih Slovenije v skupno listo SLS + SMS pa jim je po neuradnih podatkih prinesla 5,24 odstotka glasov in pet poslancev. Stranka mladih Slovenije je leta 2000, na prvih volitvah, na katerih je sodelovala, dobila 4,34 odstotka glasov volivcev in štiri poslance. V naslednjem mandatu pa ni imela predstavnikov v državnem zboru.

Od »starih« poslancev SLS ima sedež neuradno le Jakob Presečnik, medtem ko Marjan Drogenik,

3,25 odstotka glasov padli pod parlamentarni prag in se niso uvrstili v parlament. Naj pri tem omenimo, da je to velika izguba za slovenski politični prostor, o čemer pišemo v članku na strani 18. Dodajmo le, da je predsednik NSi Andrej Bajuk organom stranke ponudil svoj odstop.

V državni zbor se ni uspelo uvrstiti niti stranki Lipa Saša Pečeta, ki je imela po izstopu poslancev iz SNS na svoji listi v tem mandatu tri poslance v državnem zboru, na nedeljskih volitvah pa je dobila le 1,82 odstotka glasov. ■

Razočarani Andrej Bajuk je že na dan volitev ponudil odstop z mesta predsednika NSi in napovedal odhod iz aktivne politike.

Tragedija Nove Slovenije

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček, Gregor Pohleven

Letošnje volitve so prinesle potop za dve stranki, in sicer za Lipo, ki jo vodi Sašo Peče, in Novo Slovenijo (NSi), ki jo je doslej vodil Andrej Bajuk. NSi bo tako v prihodnjem mandatu zunajparlamentarna stranka.

Maloštevilni člani in simpatizerji NSi, ki so se včeraj zbrali v volilnem štabu te stranke, niso mogli skriti razočaranja nad tem, da se stranka ni uvrstila v parlament. To pomeni, da bo stranka odslej potisnjena v medijsko anonimnost, kar ji bo močno otežilo morebitno vrnitev med parlamentarne stranke. Možnost, da bo NSi še kdaj parlamentarna stranka, so minimalne, številni analitiki pa menijo, da je s potopom NSi in z neuvrstitvijo Krščanskodemokratske stranke v državni zbor tudi konec obdobja krščanske demokracije na Slovenskem.

Sporen »argentinski« izvor V NSi se o vzrokih za porazen izid

doslej še niso podrobno pogovarjali. Kot je v telefonskem pogovoru pojasnil eden od tiskovnih predstavnikov stranke Matej Tonin, bodo vzroke analitično preučili kasneje. Eden najverjetnejših razlogov za izpad NSi iz državnega zbora pa naj bi bila neprijetnost predsednika NSi Andreja Bajuka. Slednji je leta 2000 ob združitvi SLS in SKD postal najprej podpredsednik združene stranke, nato pa še mandatar za sestavo vlade, potem ko je zaradi neizglasovane zaupnice ob spodleteljem imenovanju novih ministrov po izstopu SLS iz koalicije padla Drnovškova vlada. Tedanje vroče razprave ob izvolitvi novega mandatarja in nato še vlade so poudarjale zlasti spornost Bajukovega

»argentinskega« izvora in njegove povezanosti z »domobranskim lobijem«, kar so dodatno potenciali še mediji. Kasneje, ko je predsednik SLS+SKD Franc Zagožen podprl predlog Mirana Potrča (ZLSD) o spremembi ustavnega člena o volilnem sistemu, s čimer je proporcionalni sistem zapisan v ustavo, je Bajuk izstopil iz stranke in ustanovil NSi. Novi stranki se je pridružilo nekaj nekdanjih članov SKD, med njimi Lojze Peterle. Na volitvah leta 2000 je NSi tako dobila osem poslanskih mest, v državni zbor pa so se kot poslanci uvrstili Andrej Bajuk, Lojze Peterle, Janez Drobnič, Majda Zupan, Alojz Sok, Ivan Mamič, Anamarija Tisovic in Jožef Bernik. Leta 2004 je bila NSi še uspešnejša, saj

je najprej nepričakovano zmagala na volitvah v evropski parlament, kamor sta se uvrstila Lojze Peterle in Ljudmila Novak, nato pa je isto leto na parlamentarnih volitvah osvojila devet poslanskih mest. Tedaj so bili v državni zbor izvoljeni Andrej Bajuk, Alojz Sok, Mojca Kucler Dolinar, Marjetka Uhan, Anton Kokalj, Jožef Horvat, Drago Koren, Martin Mikolič in Janez Drobnič. Ko sta bila za ministra imenovana Andrej Bajuk (finance) in Janez Drobnič (delo, družina in socialne zadeve), sta ju v državnem zboru nadomestila Ciril Testen in Franc Capuder. Kasneje, ko je bil Drobnič razrešen s funkcije ministra, se je vrnil v državni zbor, slednjega pa je moral zapustiti Franc Capuder,

na ministrstvu pa je Drobnič nasledila Marjeta Cotman, ki se je tedaj šele včlanila v NSi. Ko je na ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo ministra Jureta Zupana nasledila dotedanja poslanka Mojca Kucler Dolinar, jo je v poslanskih klopeh nasledila Majda Zupan, čeprav je »grozilo«, da bo poslanski mandat dobil Anton Zakrajšek, ki je na volitvah prejel skoraj enako število glasov kot Zupanova, vendar je medtem zapustil NSi in se pridružil SDS. Kasneje je Drobnič zapustil poslansko skupino, nato pa še stranko in se pridružil novonastali Krščanskodemokratski stranki.

Notranji konflikti Kljub osmim razmeroma uspešnim letom NSi je bilo njeno delovanje zaznamovano z notranjimi konflikti in predvsem ostrimi kritikami na račun vodstva stranke, še zlasti njenega predsednika Andreja Bajuka, ki naj bi bil izgubil stik s članstvom, slaba pa naj bi bila tudi komunikacija znotraj stranke. Tako je nekaj kritik izrekel Lojze Peterle, še več pa Franci Vovk, ki je bil na kongresu novembra 2005 Bajukov izzivalec. Tedaj je Vovk dobil dobrih 40 odstotkov glasov, kar je bilo dovolj veliko opozorilo Bajuku, da lahko ob naslednji priložnosti dobi nezaupnico. Vovka je tedaj podprl tudi Peterle, ki je malo pred kongresom postal tarča obtožb, da je v času komunističnega režima sodeloval s komunistično tajno policijo. Od omenjene obtožbe se je distanciral tudi Bajuk. Kasneje je prišlo do novih notranjih konfliktov, predvsem v zvezi s statusom NSi znotraj vladne koalicije in odnosom njenega predsednika do SDS oz. premijera Janeza Janše. Znotraj NSi je bilo mogoče zaslediti mnenja, da Bajuk vodi NSi v hlapčevski odnos do SDS, s čimer NSi izgublja prepoznavnost in postaja le nekakšen privesek koalicije. Tovrstne kritike so se še okrepile, ko je Janša zahteval odstop ministra za delo, družino in socialne zadeve Janeza Drobnič. Slednjega je državni zbor nato tudi razrešil. Tedaj je bilo mogoče slišati celo zahteve, da bi morala NSi zavarovati svojega ministra in, namesto da bi predlagala novega kandidata, oditi

Krščanskodemokratski stranki se ni uspelo prebiti v parlament.

iz koalicije. Isti glasovi so tudi svarili, da je bil Drobnič razrešen predvsem zaradi tega, ker je bil znotraj vlade poslednji zagovornik gospodarskih in socialnih reform, od katerih naj bi bil Janša popolnoma odstopil, poleg tega pa naj bi bila trn v Janševi peti Drobničeva strategija za dvig rdnosti. Vendar so kritiki pozabili na neurejene odnose med Drobničem in vlado ter na incident med Drobničem in televizijsko novinarko, kateri je Drobnič na silo odrinil mikrofona. Drobnič je kasneje zapustil stranko, enako je storil tudi nekdanji državni sekretar na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve Marko Štrovs, ki je bil prisiljen odstopiti, potem ko se je zapletel s sporno izjavo o »matildi«.

Šibka kampanja Obtožbe, da Bajuk NSi podreja Janševi SDS, so zelo prav prišle tranzicijski levici, zato ne presenečajo niti obtožbe, da je Janševa SDS namerno »požrla« NSi, kar pa je sprenevedanje, saj je bil interes SDS, da dobi

čim več koalicijskih partnerjev. Še nekaj mesecev pred volitvami se je špekuliralo o tem, naj bi na izrednem kongresu Bajuka zamenjal Janez Drobnič ali morda celo Marko Pogorelec (ki naj bi bil povezan z Andrijano Starina Kossem), vsekakor pa človek, ki bi bil manj naklonjen Janši in bi igral podobno igro kot predsednik SLS Bojan Šrot. Toda vprašanje, zakaj je NSi po štirih letih dosegla le dobro tretjino izida iz leta 2004, ostaja neodgovorjeno. Mogoče se je strinjati s tezo, da je Bajuk prevzel zelo zahteven finančni resor in pri tem nosil največje breme odgovornosti pri spremembah davčne zakonodaje ter ob naraščanju inflacije. Ne moremo prezreti niti precej neusklajenega nastopa NSi s slogovno šibko in manj populistično predvolilno kampanjo, pri čemer Bajuk v svojih nastopih ni bil prav prepričljiv govorec. Poleg tega se mnogi čudijo, da med kandidatki NSi za poslanke ni bilo ministrice Marjete Cotman in evropske poslanke Ljudmile Novak. Za

Lojze Peterle je znova razočaran.

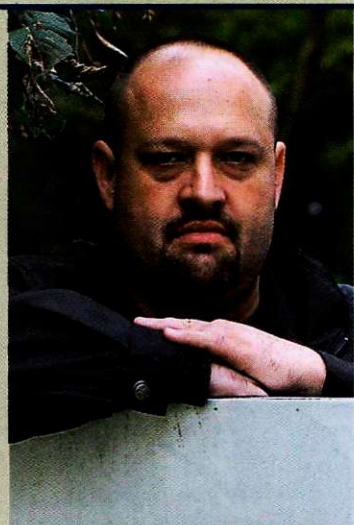
mnoge naj bi bilo sporno Bajukovo delovanje v tem mandatu, ko je najprej podprl idejo o graditvi igralniškega centra na Goriškem, kasneje pa na pritisk lokalnih odborov NSi umaknil podporo, poleg tega naj bi bil pokazal precejšnjo neodločnost v zvezi s kreditiranjem menedžerskih odkupov (zlasti NLB) in dogajanjem v Palomi, kjer so v vodstvu podjetja delovali člani NSi. Vidnejši člani NSi pa priznavajo, da so stranki škodili tudi zadnji notranji spori, predvsem z Drobničem. Bržkone je svoj delež prispeval tudi lanski poraz Lojzeta Peterleta na predsedniških volitvah.

Kongres še letos Težko je predvideti, kakšne bodo posledice izpada NSi iz parlamenta – pred tem lahko stranko teoretično rešijo le še glasovnice iz tujine –, lahko pa to pomeni celo konec krščanske demokracije na Slovenskem, saj parlamentarnega praga kljub močni medijski kampanji, ki naj bi jo bil po nekaterih podatkih finančni gradbeni baron Ivan Zidar, ni prestopila niti KDS. Pri tem ne gre pozabiti, da je bila NSi tudi brez baze, kot jo ima SLS. Začudenje vzbuja tudi to, da je na glavni oder na Gospodarskem razstavišču, kjer je bilo na dan volitev tiskovno središče, Bajuk prišel pred mikrofona le s svojo ženo v nasprotju z drugimi strankarskimi prvaki, ki so prišli v spremstvu svojih ekip. Bajuk je že na dan volitev ponudil odstop in napovedal slovo od politike, stranko pa naj bi do kongresa, ki naj bi bil še letos, vodila dosedanja podpredsednica Ljudmila Novak. ■

Marjeta Cotman in Ljudmila Novak nista kandidirali za poslanki.

Nov začetek ali vrnitev ...

Dr. Matevž Tomšič, foto: Gregor Pohleven

... v preteklost? Na nedeljskih volitvah se je zgodil nepričakovan, a za mnoge ustvarjalce javnega mnenja zelo razveseljujoč politični zasuk. Zasuk v levo. Vendar prvak zmagovite stranke Borut Pahor ob tem ni pokazal kakšnega posebnega veselja. Nasprotno, izraz na njegovem obrazu ob razglasitvi izidov vzporednih volitev ni bil izraz zmagovalca. Namesto navdušenja nad dolgo zelenim uspehom je kazal zaskrbljenost. Kot da bi ga obhajali dvomi o njegovi novi vlogi in perspektivi vladajoče koalicije, ki naj bi se oblikovala pod njegovim vodstvom.

Dejansko ima verjetni prihodnji mandatar, predsednik SD Borut Pahor, kar precej razlogov za skrb. T. i. levemu trojčku ni uspelo doseči večine vseh poslanskih mandatov, kar pomeni, da bo moral v koalicijo vzeti (vsaj) še eno stranko. Pa tudi če bi lahko zavladal sam, to nikakor ne bi pomenilo mirnega mandata. Druga dva člana te politične grupacije namreč Pahorju niti po naključju ne priznavata avtomatičnega primata na slovenski tranzicijski levici. Predvsem je tu Gregor Golobič s svojimi velikimi ambicijami, ki se je v preteklosti že večkrat nič kaj pohvalno izrazil o njegovih voditeljskih sposobnostih. Nastopi v predvolilnih soočenjih, ko je bil praviloma prepričljivejši od Pahorja, so mu verjetno vlili dodatno samozavest. Zato v morebitni koaliciji nikakor ne bo hotel igrati 'druge violine'. Z vključitvijo še ene stranke v vlado pa se bodo stvari še dodatno zapletle. Kot mogoči partnerici se ponujata dve – DeSUS in SLS. Za obe je značilno, da sta zastopnici močnih interesnih skupin (prva upokojencev, druga kmetov), vezanih na prilive iz proračuna (pokojnine, kmetijske subvencije). In obe bosta za svojo 'pomoč' pri sestavi koalicije postavili svojo ceno. Verjetnejši partner je sicer DeSUS, saj se pri SLS po tem volilnem neuspehu lahko pričakujejo spremembe na vrhu stranke (tako da se ne ve, v katero smer se bo v prihodnosti obrnila). Ta pa bo zagotovo blokirala vse reforme pokojninskega sistema, ki jih bo v prihodnjih letih treba izvesti, če se hoče ohraniti stabilnost javnih financ. Popuščanje raznim nezmernim zahtevam (spomnimo se Erjavčevih tisoč evrov pokojnine) bi le-te nedvomno močno ogrozilo.

Pahor se kot premier utegne znajti pod dvojnimi pritiskom. Na eni strani bo nanj prežala močna opozicija v obliki SDS. Ta stranka in njen voditelj Janša sta zagotovo hudo razočarana ob nepričakovanem porazu ter temu primerno polna grenkobe in frustracij. Vendar ni pričakovati, da bi se stranki zgodilo podobno, kot se je LDS po njenem porazu pred štirimi leti (ko je po huji agoniji razpadla), saj gre za kompaktno in homogeno stranko z

močnim voditeljem. Zato je pričakovati, da bo svoje nezadovoljstvo nad novo situacijo kar hitro usmerila v silovito kritiko novooblikovane vlade. Pri tem ji bodo v veliko pomoč izkušnje, ki so jih vodilni ljudje te stranke pridobili pri opravljanju funkcij v izvršilni veji oblasti, tako da bo lahko svojo opozicijsko vlogo opravljala bolj kompetentno kot v preteklosti (ko sta bila zanjo pogosto značilna zaletavost in voluntarizem).

Na drugi strani pa bodo na Pahorja stalno pritiskali njegovi koalicijski zavezniki. In to ne samo voditelji partnerskih strank, ampak tudi razni botri iz ozadja, od nekdanjih in sedanjih političnih veličin do raznih kapitalističnih krogov, povezanih s temi strankami, ter številnih interesnih skupin, ki bodo želele ohraniti ali si povrniti svoje privilegije. In ti bodo lahko zanj vsaj tako huda nočna mora kakor dejanska opozicija.

Kako pojasniti neuspeh Janševе koalicije? Zagotovo se bo v prihodnjih dneh in tednih v javnosti pojavilo veliko analiz, ki bodo poskušale razložiti vzroke za poraz aktualne vladajoče koalicije. Veliko jih bo šlo verjetno v smer obtožb, ki so tako rekoč celoten mandat letele nanjo: avtoritaren in ekskluzivističen način vladanja, poseganje

Borut Pahor se kot premier utegne znajti pod dvojnimi pritiskom.

v različne družbene podsisteme (gospodarstvo, mediji, sodstvo), kadrovanje po politični liniji, ignorantski odnos do strokovne javnosti in civilne družbe itd. Ti očitki so bili večinoma zelo pretirani, pavšalni in politično oz. ideološko motivirani, saj niso vsebovali argumentov, ki bi prepričljivo dokazovali, da so se v tem mandatu omenjene negativne prakse dogajale v kaj večji meri kot v preteklosti. Čeprav so kritiki vlade stalno ponavljali sintagmo o 'zniževanju demokratičnih standardov', jim kakšnih konkretnih dokazov za to ni uspelo navesti. Če bi to držalo, Slovenija in z njo njena vlada zagotovo ne bi bila deležna takšnih pohval ob predsedovanju Evropski uniji.

Nasploh je večina socialno-ekonomskih kazalnikov, ki merijo raven blaginje ljudi, razmeroma ugodna, kar pomeni, da vlada pri opravljanju svoje funkcije ni ravno zatajila. Nasprotno, za liberalizacijo in deetatizacijo slovenske družbe v smislu ustvarjanja pogojev za razmah svobodne iniciative ljudi ji je uspelo narediti več kot kateri koli vladi

O avtorju

Matevž Tomšič je leta 2002 doktoriral iz sociologije na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Sedaj predava na Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici. Znanstveno in raziskovalno se ukvarja s preučevanjem demokratizacije in družbenega razvoja, pri čemer ga zanima tudi problematika kulturne sfere, predvsem vloga intelektualcev in kulturne elite v politiki in javnosti. Ta čas sodeluje pri dveh mednarodnih projektih, ki se ukvarjata v vprašanji demokratičnega vladanja in medkulturnih odnosov v EU. Sam ali v soavtorstvu je napisal več deset znanstvenih in strokovnih prispevkov v domačih in tujih publikacijah. Poleg tega objavlja publicistične članke v različnih slovenskih medijih, največ v dnevniku Večer.

v preteklosti. Izboljšal se je odnos državne uprave do državljanov, poenostavljeni so bili postopki za ustanavljanje podjetij, omogočilo se je uresničevanje zasebnih iniciativ na področjih, kot sta zdravstvo in šolstvo (predvsem slednje je bilo prej izrazito etatično vodeno).

Problem pri delu vlade ni bil v tem, da je spremenila preveč stvari, ampak da jih je premalo. Na mnogo področjih je namreč ostalo vse po starem. Zato so številne obljube z začetka mandata ostale neizpolnjene. Od obsežnih reform, ki jih je tedaj napovedala, je v veliki meri odstopila. Ponekod je bilo to iz pragmatičnih razlogov upravičeno, marsikje pa ne. Prepogosto je popuščala pod pritiski vplivnih interesnih skupin, predvsem sindikatov. Zato so mnogi ukrepi, usmerjeni v spodbujanje konkurence in finančno razbremenjevanje državljanov, ostali na pol poti (tipičen primer tega je davčna reforma, ki ni prinesla korenitejšega zmanjšanja davčnih bremen državljanov). Tudi pri imenovanju ljudi na nekatera ključna mesta ni imela srečne roke. Ni bil problem v t. i. kadrovskem cunamiju, ki ga je razglasila opozicija in ki naj bi pomenil množične menjave na vseh ravneh. Prej je bilo zamenjanih premalo kot preveč ljudi. Na ključnih mestih je še vedno ostalo veliko ljudi, ki razmišljajo na star, etatičen način. Vendar niti novoimenovani pogosto niso bili dosti boljši.

Predvsem pa je Janševi vladi škodovalo paktiranje z nekaterimi poslovnimi krogi, ki predstavljajo del stare tranzicijske elite. Namesto da bi ustvarjali razmere za svoboden razmah podjetništva v odprti konkurenci, brez monopolov in privilegijev, je šla v netransparentne igre, kakšna je bila prodaja Mercatorja Pivovarni Laško in Istrabenzu. Ironično je, da je prav ta vlada omogočila okrepitev položaja nekaterih t. i. tajkunov, ti pa so ji obrnili hrbet, takoj kot so ocenili, da jim bo drugi politični pol ponudil več. Povezovanje s takšnimi krogi je povzročilo razočaranje med vsemi tistimi, ki so resno jemali obljube o transparentnosti in boju proti monopolom. Zaradi tega je imela vlada tudi pri kasnejšem 'boju proti tajkunom' bistveno manj moralne kredibilnosti, kot bi je imela sicer. Zato lahko rečemo, da razlogi za neuspeh niso v dejanjih vlade v zadnjem času, ampak segajo v prvo polovico mandata.

Zaradi vsebinske nedoslednosti v izvajanju politik vladajoča koalicija ni mogla izpostaviti jasne vizije za prihodnost in s tem prepričljiveje pokazati svoje programske superiornosti nasproti opoziciji. Slednja je bila v programskem smislu precej prazna. Vse, kar so napovedovali, so bile nekakšne spremembe, pri čemer ni bila razvidna njihova vsebina. Tudi na predvolilnih soočenjih je t. i. levi

trojček, z delno izjemo Golobiča, deloval manj prepričljivo od Janše. A na to se volivci očitno niso kaj dosti ozirali. Kot kaže, je večji učinek povzročila mobilizacija na podlagi osebnostnih simpatij in blokvske pripadnosti.

Pri tej mobilizaciji so pomembno vlogo odigrali tudi osrednji mediji, predvsem tiskani, ki so bili konsistentno bistveno bolj naklonjeni t. i. levi. Nekateri med njimi pa so se spremenili v pravo sredstvo politične propagande. Tako je odgovorni urednik časnika Delo v svojem komentarju dan pred volilnim molkom eksplicitno zapisal, da uredništvo podpira spremembo oblasti. Takšnega agitatorstva si niso privoščili niti novi brezplačniki, ki jih pogosto razglašajo za Janševa trobila. To dokazuje, da s stališča nepristranosti in verodostojnosti problem slovenskega medijskega prostora niso brezplačniki (kaksni koli že so). Problem so osrednji časopisi, ki so postali instrument njihovih lastnikov in političnih povezav, ki jih le-ti vzpostavljajo.

Perspektive nove koalicije Seveda novega mandatarja in vlade, ki jo bo sestavil, ni mogoče vnaprej diskvalificirati in ji pripisati zle usode. Kot vsaka vlada pred njo si tudi ta, ki jo lahko pričakujemo v naslednjih mesecih, zasluži svojo priložnost. Sedaj bo Borut Pahor dejansko lahko pokazal, 'iz kakšnega testa je'. Ima odlično priložnost, da ovrže ocene mnogih svojih političnih nasprotnikov in tudi zaveznikov, da po svojem karakterju ni primeren za premiersko funkcijo. Vendar njegovo delo zagotovo ne bo lahko. To, kar družbi prve t. i. trojčka, je predvsem odpor do seda-

Problem pri delu Janševe vlade ni bil v tem, da je spremenila preveč stvari, ampak da jih je premalo.

nega premierja Janše. Vendar ta skupni sovražnik bo sedaj, ko se bo znašel v opoziciji, postajal vedno manj pomemben. Česa drugega v smislu pozitivnega programa pa jim do sedaj ni uspelo pokazati. Razen zaklinjanja, da bodo 'drugačni'.

Kljub temu Pahorjeve obljube, da bo pretrgal prakso političnega kadrovanja in klientelizma, da bo umaknil politiko iz družbe in da bo pripravljen prisluhniti tudi tistim, ki niso njegovi privrženci, nedvomno zvenijo privlačno. In ni razloga misliti, da vanje osebno ne verjame. Zato si lahko državljani Slovenije samo želimo, da bi jih uresničil. Vendar je problem v tem, da ima ob sebi in za sabo ljudi, ki so v preteklosti vse te negativne prakse obilno udeležali, ki so vzdrževali interesne in ideološke monopole, s čimer so si ustvarili politično klientelo. Zato je v njihovo iskrenost, ko zatrjujejo, da se bodo obnašali 'samooomejevalno', bistveno težje verjeti. **D**

Očiščenje – neuresničeno dejanje

Klemen Kocjančič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Že v antičnih časih so bili v rabi različni očiščevalni obredi, ki so se s področja religije postopoma preselili na politično polje. Danes pojem lustracija pomeni proces preverjanja oseb, ki so kršile človekove pravice v prejšnjih političnih režimih.

Po padcu komunizma so nekatere države uvedle lustracijo, pri čemer pa so obstajale velike razlike v njeni intenziteti. Te države so bile: Albanija, Bolgarija, Estonija, Madžarska, Nemčija, Latvija, Litva, Češka, Poljska, Romunija in Slovaška.

Češkoslovaška Po žametni revoluciji leta 1989, ko je bil komunistični režim odstranjen, se sprva ni nihče ukvarjal s tajno policijo. Le-ta je tako imela priložnost uničiti okoli 15.000 dokumentov, ki so obremenjevali njihove pripadnike in sodelavce. Pozneje so začeli preverjati, ali so uradniki oz. politiki sodelovali s StB. Toda zaradi škandalov v zvezi

s tem se je izkazalo, da je potrebna pravno-zakonodajna utemeljitev. Tako so sprva nalogo zaupali posebni parlamentarni komisiji, ki so jo sestavljali člani vseh parlamentarnih strank. Odkrili so 72 sodelavcev v najvišjih političnih telesih, med njimi ministra. Novembra 1991 je začel veljati lustracijski zakon za dobo petih let; pozneje so podaljšali njegovo veljavo do konca leta 2000. Zakon pa je veljal le na Češkem, na Slovaškem pa ne. Preverjanje se je tako nanašalo na osebe v organih državne uprave na zvezni in republiški ravni, vojaške osebe s činom polkovnika in višje ter vojaške atašeje, ljudi v državnih medijih, v najvišjih političnih or-

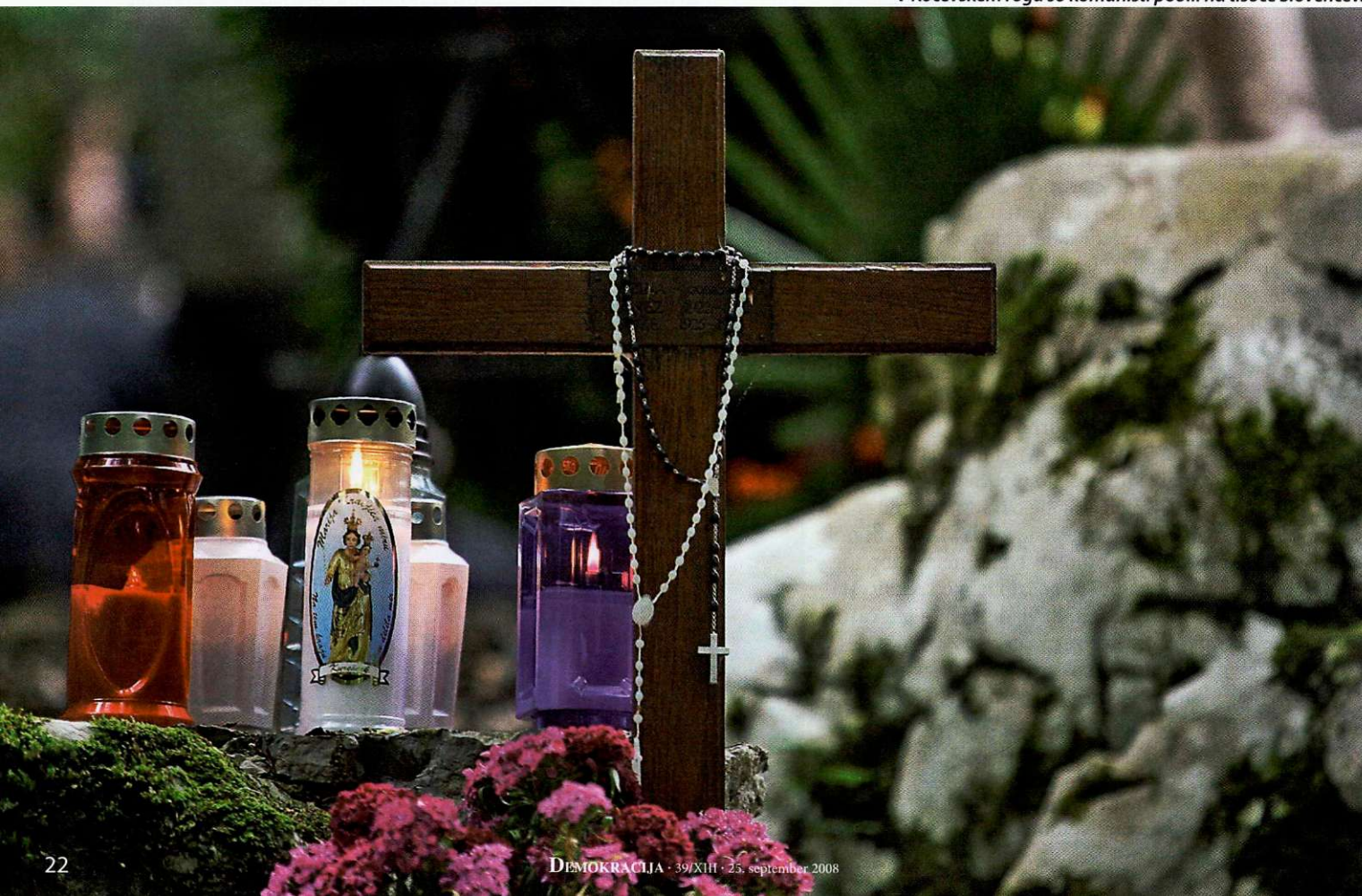
ganih (parlament, vlada), sodnih organih (ustavno, vrhovno sodišče) in znanstvenih organizacijah (akademija znanosti), vodstvene osebe v državnih podjetjih, vse osebe v pravu in osebe z državnimi koncesijami. Med letoma 1991 in 1997 so tako na Češkem opravili skupaj 303.504 preverb, pri čemer so le za 15.166 oseb (5 odstotkov) ugotovili, da so sodelovale z nekdanjo tajno službo.

Madžarska Po sprejetju prvega zakona, ki pa so ga razglasili za protiustavnega, so šele leta 1994 sprejeli lustracijski zakon. Zakon nalaga preverjanje poslancev, predsednika narodne

banke in njegovih namestnikov, veleposlanikov, državnih sekretarjev in podobnih državnih uslužbencev, urednikov in vseh višjih uslužbencev v vseh državnih in večjih zasebnih medijskih ustanovah, predstojnikov kateder na univerzah, sodnikov in javnih tožilcev ter direktorjev državnih ustanov. Preverjali so tako njihovo članstvo v policijskih in vojaških enotah kot v komunističnih paravojaških organizacijah, ki so sodelovale pri zatrtju revolucije leta 1956.

Nemčija Nemčija je ena redkih evropskih držav, ki je v 20. stoletju opravila dve lustraciji.

V Kočevskem rogu so komunisti pobili na tisoče Slovencev.

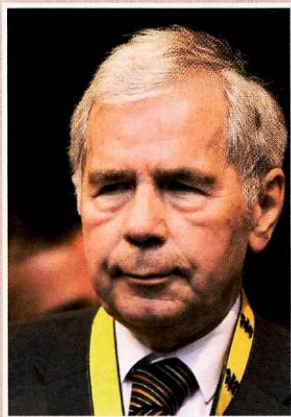

Parlamentarna skupščina Sveta Evrope je obsodila komunistični totalitarni režim.

Po drugi svetovni vojni so zavezniške okupacijske sile vsaka v svoji okupacijski coni začele izvajati postopke, uprava v Zahodni Nemčiji pa je začela z očiščenjem že leta 1946. Po vnovični združitvi obeh Nemčij so uvedli podobne postopke proti komunističnim veljakom nekdanje Nemške demokratične republike. V skladu z zakonom tako lahko od leta 1991 pregledajo arhive nekdanjega Stasija v zvezi s preteklostjo visokih politikov in uradnikov, notarjev, javnih tožilcev ... Poseben primer je bila lustracija na vzhodnonemških univerzah. Preprosto so razpustili stolice in jih znova ustanovili. Vsi prejšnji profesorji so morali uspešno prestati akademski izpit in pregled političnega obnašanja. Posledično je tako le polovica profesorjev sociologije zaposlila za vnovično zaposlitev. Že leta 1990 so ustanovili posebno pisarno oz. ustanovo, ki skrbi za varovanje, sestavo (veliko dokumentov je bilo mehansko oz. ročno raztrganih) in pregled obstoječe dokumentacije o sodelovanju s Stasijem.

Poljska Na Poljskem so do zdaj potekali trije lustracijski valovi. V letih 1992–1997 je veljal prvi zakon, ki pa so ga razglasili za neustavne. Po sprejetju novega zakona je do leta 2007 lustracijo vodil urad predstavnika javnega interesa, ki je pregledoval gradi-

vo in nato predlagal nadaljno legalno pot. Leta 2007 so ustanovili Inštitut narodnega spomin(jan)ja, ki skrbi za register lustracijskih izjav, pripravi vse potrebno za pravne postopke, vzdržuje registre oseb ... Ta lustracija zajema 53 kategorij oseb; med njimi so odvetniki, notarji, tožilci, novinarji, akademiki ... Istega leta so dele zakona označili za protiustavne, tako da se zdaj ne ve, kako bo v prihodnosti.

Madžarski predsednik Gyula Horn je bil član komunistične paravojske, a je preživel lustracijo.

Romuni so edini krvavo obračunali z vodstvom komunistične partije in diktatorjem Ceaușescujem.

Romunija Od vseh držav Vzhodne Evrope je edino v Romuniji prišlo do krvavega obračuna z vodilnimi komunisti. V oktobru 1989 so se začele protivladne demonstracije in trajale dva meseca, dokler nista decembra Nicolae in Elena Ceaușescu zbežala iz predsedniške palače. Na podeželju so ju zajeli, ju hitro obsodili pred sodiščem in oba usmrtili. Čeprav so sprejeli zakon, ki prepoveduje javno obćudovanje zločinov prejšnjega režima in zaničevanje žrtev, pa še niso sprejeli lustracijskih zakonov. Ta čas sta v pripravi dva: lustracijski in protinomenklaturni.

Evropska unija V sklopu Evropske unije ni nikoli potekala nobena lustracija, ampak so si prizadevali za (moralno) obsodbo vseh totalitarnih sistemov 20. stoletja (komunizma, fašizma in nacizma). Parlamentarna skupščina Sveta Evrope je tako sprejela dve resoluciji, ki se dotikata tega vprašanja. Prva, št. 1096, je bila sprejeta leta 1996 in govori o razbitju zapuščine nekdanjih komunističnih totalitarnih sistemov: preveliki centralizaciji oblasti in moči, militarizmu civilnih ustanov, birokratizmu, monopolizmu, prevelikem družbenem nadzoru, kolektivizmu ... Resolucija je pozvala k odpravi teh ostankov in k (vnovični) ustanovitvi liberalne, svobodne in demokratične družbe v državah nekdanjega vzhodnega bloka. Deset let pozneje pa je parlament sprejel novo resolucijo (št. 1481), ki govori o potrebi mednarodne obsodbe zločinov totalitarnih komunističnih režimov. Resolucija tako govori, da so nekatere komunistične partije storile tudi kaj dobrega, a so skrivale pred prebivalstvom storjene zločine. Zgodovinarji naj tako dobijo priložnost za nadaljnjo raziskavo le-teh. Marca letos sta predsednika Estonije in Poljske skupaj pozvala vse voditelje evropskih držav, da ustanovijo mednarodno komisijo, ki bi raziskala komunistične zločine v Evropi. Junija pa je v češkem senatu potekala mednarodna konferenca in sprejela praško deklaracijo o evropski zavesti, ki med drugim poziva k ustanovitvi mednarodnih ustanov za preučevanje in obsodbo komunizma, vključev omembe komunističnih zločinov v šolske učbenike ... V začetku letošnjega septembra je pet evropskih poslancev vložilo predlog, da se 23. avgust razglasi za evropski dan spomina na žrtve zločinov stalinizma in nacizma. Datum je pomemben, saj sta tega dne leta 1939 zunanja ministra tretjega rajha in Sovjetske zveze Ribbentrop in Molotov podpisala pakt, s katerim sta se povezala dva najhujša totalitarna sistema v zgodovini človeštva.

Nekdanja Sovjetska zveza V državah nekdanje Sovjetske zveze do sedaj kakšnih večjih premikov glede lustracije ni prišlo. Mogoče največje presenečenje se je zgodilo v Gruziji, ko je februarja 2007 potekala obravnava predloga zakona, ki ga je vložila opozicija. S tem ►

► zakonom bi preprečili delovanje nekdanjim komunističnim veljakom, članom in sodelavcem KGB. Podoben zakon so hoteli sprejeti že leta 2004, a je takrat propadel. Vzrok za to je bil, da Gruzija nima dostopa do seznama uslužbencev KGB, saj je le-ta v Moskvi.

Slovenija Slovenija kot ena izmed držav, ki je bila pod komunizmom, je v zvezi z lustracijo storila zelo malo. Najbolj znani pravni ukrepi so trije amandmaji. Prvega je predlagal Daniel Starman (Demos). Po njem bi morali kandidati za poslanca napisati izjavo glede sodelovanja z domačo oz. tujo varnostno-obveščevalno službo. Če bi se izkazalo, da je kandidat bil sodelavec, bi izgubil mandat. Predlagani amandma ni bil sprejet. Naslednjega je predlagal Jože Pučnik, nanaša pa se na zakon o sodniški službi. Po njem sodniki, ki so v prejšnjem režimu izrekli sodbe, ki so kršile temeljne človekove pravice in svoboščine, ne morejo biti (znova) izvoljeni v

Fašizem in
nacizem sta že
obsojena. Kdaj bo
komunizem?

sodniško funkcijo. Amandma je bil sprejet, leta 1994 pa je Ustavno sodišče RS odločilo, da »ni v neskladju z ustavo«. Pučnikov drugi amandma, ki se je nanašal na tožilce, pa ni bil sprejet.

Nekdanji predsednik CK ZKS Milan Kučan in predsednik zadnje slovenske socialistične skupščine Milan Potrč ves čas pomembno vplivata na slovensko tranzicijo.

Decembra 1997 je državni zbor najprej zavrnil resolucijo o protipravnem delovanju komunističnega totalitarnega režima, nato pa še zakon o odpravi posledic tega režima. Po mnenju takratnega predsednika Milana Kučana sta bila predloga »politično in moralno neutemeljena in škodljiva, pravno pa nedopustna«.

Oktobra 2007 je osem civilnih združenj (Civilno združenje za nadzor nad institucijami, Združeni ob Lipi sprave, Civilna družba za demokracijo in pravno državo, Združenje za odpravo krivičnih sodb sodišč, odločb in sklepov upravnih organov, Združenje za demokratizacijo javnih glasil, Odbor za zaščito zakonitosti Kamnik, Šišenska ci-

vilna iniciativa in Ekološka Slovenija) na vlado in državni zbor naslovilo peticijo, ki omenjeni ustanovi pozivata, da naj državni zbor sprejme deklaracijo o obsodbi komunističnega režima in njegovih voditeljev.

Pučnikov sodniški amanda je bil nazadnje v presoji aprila letos, ko se je Ustavno sodišče RS izognilo vnovični presoji. Postopek je stekel na predlog Ivana Beleta, ko ga je sodniški svet na podlagi Pučnikovega amandaja zavrnil kot kandidata za vrhovnega sodnika.

Kaj storiti? Na podlagi izkušenj drugih držav bi bilo treba sprejeti ustrezno zakonodajo, ki bi omogočila pregled preteklosti

na podlagi arhivov nekdanjih služb oz. organizacij komunističnega režima. Zakonodaja bi tako morala predvideti, v kakšnih primerih se pregledujejo arhivi, za kakšne namene, kakšni so pogoji za negativne reference ... V zakonodajnem procesu bi morali sodelovati predstavniki vseh parlamentarnih strank, da bi dosegli splošni dogovor. Treba bi bilo ustanoviti tudi samostojno institucijo, ki bi bila ločena od državne uprave in neodvisna od trenutne politične vladavine. Ustanova naj bi prevzela vse arhive, skrbela za njihovo varovanje ter na podlagi zahtev ustreznih organov izdelala pregled ter izdala poročilo. V taki ustanovi bi bilo treba zaposliti osebe, ki so bile ob padcu Jugoslavije mladoletne in niso bile povezane z organi oz. ljudmi prejšnjega režima, s čimer bi dosegli kar največjo neodvisnost.

Končana tranzicija Tranzicija Slovenije iz komunističnega režima v demokratično državo ne bo končana, dokler odgovorni iz prejšnjega režima ne bodo odgovarjali za kršitve temeljnih človekovih pravic in svoboščin. Zgodovina nas uči za prihodnost. A dokler zgodovina ni jasna, je negotova tudi prihodnost, saj se narod ni očistil grehov preteklosti. **D**

Nekdanji komunistični veljaki se bojijo odpiranja arhivov. Slovenski se bojijo predvsem beograjskih.

Napovedujeta se znoj in kri

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Zdajšnja vlada ni naredila nobene večje napake, na gospodarskem področju zapušča odlično stanje. Če bomo zdaj dobili t. i. levo vlado, pa se nam obetajo znižanje kupne moči, nižje plače, proste roke trgovcev pri oblikovanju cen in še kaj.

Ob izteku mandata zdajšnje vlade je na dlani, da je bilo njeno delo na gospodarskem področju zelo uspešno, kar dokazujejo številni kazalniki. Ko se bo oblikovala nova vlada, se bo morala po mnenju vidnejših ekonomistov resno zagristi v gospodarske reforme, pri tem pa bo morala paziti predvsem na dane zaveze k vzdržnosti javnih financ.

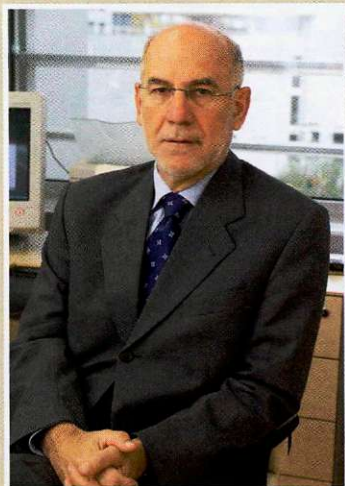
Ni napak Profesor na ljubljanski ekonomski fakulteti in nekdanji predsednik strateškega sveta za gospodarski razvoj Marjan Senjur je prepričan, da zdajšnja vlada ni naredila nobene velike napake, zato novi ne bo treba ničesar popravljati, kot je morala

ta vlada ob prevzemu mandata pred štirimi leti. Prepričan je tudi, da niso potrebni nobeni popravki davčnih sprememb, če pa bi bilo že treba kaj postoriti na tem področju, bi bilo treba spremeniti samo davčne olajšave pravnim osebam za naložbe. Ob tem spomnimo, da se je vlada ob prevzemu svojih dolžnosti ob koncu leta 2004 najprej soočila z velikimi težavami prav na davčnem področju. Ropova vlada je namreč sprejela reformo davčne

zakonodaje, ki je začela veljati 1. januarja 2005. Zakonodaja je bila slabo pripravljena, podzakonski akti, s katerimi bi morale ustrezne službe urediti to področje, pa niso bili sprejeti ali pa so bili pomanjkljivo pripravljani. Ekonomisti so zato novi vladi pod vodstvom Janeza Janše svetovali, naj uresničevanje Ropovega projekta ustavi, popravi zakonodajo in šele kasneje uveljavi njene določbe. Ker je bilo za to premalo časa, saj je bila vlada imeno-

vana v začetku decembra 2004, je nastala velika zmeda tako v gospodarstvu kot v državnih ustanovah. Vlada pod Janševim vodstvom se takrat ni odločila, da bi podrla vse, kar je pripravila Ropova vlada, saj je ocenila, da bi bilo to preveč tvegano dejanje, ampak je januarja 2005 sprejela nekatere najnujnejše popravke davčne zakonodaje. Sprejela je torej odločitev, ki je bila smotrna in se je tudi kasneje izkazala za primerno. ►

Zdajšnja vlada je po prevzemu mandata spremenila davčno zakonodajo, znižala obremenitve ter mandat zapušča z nižjimi davki in za državljane prijaznejšo davčno upravo.

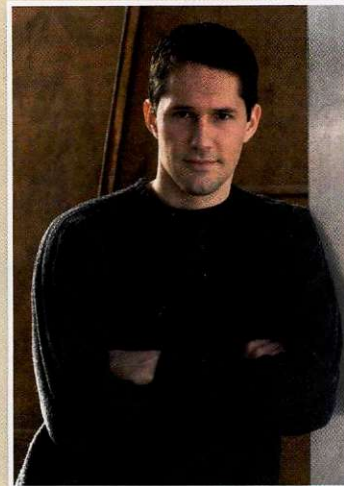
Nekdanji predsednik strateškega sveta za gospodarski razvoj Marjan Senjur je prepričan, da zdajšnja vlada ni naredila usodnejše napake.

Janez Šušteršič se boji, da bomo pričeli neskončnemu tarnanju in še večjemu socialnemu razslojevanju, če vlada ne bo ustrezno sestavljena.

Po mnenju profesorja z mariborske ekonomske fakultete Rasta Ovin je nujno treba doseči večje odpiranje države za vstop tujega kapitala.

Ekonmist z ljubljanske ekonomske fakultete Sašo Polanec, eden od tvorcev programa LDS, nam obljublja kri, solze in znoj.

► **Ne posegati v pravice** Kot smo že večkrat poročali, je nato vlada sprejela številne ukrepe, s katerimi je bistveno olajšala življenje vseh državljanov (primer dohodnina). Marjan Senjur še meni, da nova vlada ne sme odpraviti usklajevanja pokojnin s plačami in olajšav za vrtec pri drugem otroku. Morala pa bo nekoliko poseči na področje gospodarstva, in to predvsem pri ustvarjanju ugodnih razmer za gospodarstvo. Po njegovem mnenju ni problematičen umik države iz gospodarstva, treba je le vzpostaviti distanco. Glede plačne reforme v javnem sektorju pa meni, da je preobsežna in da bi morala zajemati le državno upravo.

Nevarnost tarnanja Janez Šušteršič, nekdanji direktor Urada za makroekonomske analize in razvoj (Umar), zdaj pa profesor na koprski fakulteti za management, izraža skrb, da bo politika nove vlade preveč usmerjena v prerazdeljevanje in premalo v zagotavljanje gospodarske rasti, brez katere ni česa deliti. Skratka, opozarja na nujnost gospodarske rasti, ki je bila v zdajšnjem mandatu rekordna (5,7- in 6,1-odstotna). Kot je Šušteršič pojasnil za Slovensko tiskovno agencijo, se je v programih samo LDS jasno zavzela za zniževanje javnih izdatkov in davkov, ter opozoril na potrebo po preučitvi reform na področju pokojnin in trga dela. Če bo torej nova vlada sestavljena iz t. i. leve koalicije, v

njej pa bo kot četrta partnerica stranka DeSUS, Šušteršič poudarja, da ne pričakuje nobenih resnih sprememb, ampak samo neskončno tarnanje o socialnem razslojevanju in zahteve po povečanju javnih sredstev za različne namene. Med prvimi potezami vlade na gospodarskem področju je izpostavil to, česar je bilo v programih vladnih strank, ki so s svojimi poslanci kandidirale za vstop v državni zbor, zelo malo: priprave resnega programa gospodarskih reform, katerih cilj bi bil znižanje vlog in stroška države, poveča-

nje liberalnosti gospodarstva in doseganje socialnega ravnovesja prek gospodarske rasti, ne prek prerazdeljevanja.

Znoj in kri Vodenje ekonomskih politik nove vlade je po mnenju profesorja z mariborske ekonomske fakultete Rasta Ovin odvisno od koalicije oziroma stopnje popuščanja zelo zgodnjim zahtevam potencialnih koalicijskih partnerjev po povečanju transferjev. Prepričan je, da to ne bi bilo v skladu z ekonomskimi politikami, ki jih vodijo v drugih državah EU

in posebej v evrskem območju, kjer skrbijo za vzdržnost javnih financ najmanj v tolikšni meri, kot to zahteva pakt stabilnosti in rasti. Prednostna naloga na področju gospodarstva je po njegovem mnenju normalizacija slovenskega gospodarstva kot gospodarstva članice evropske povezave, ki temelji na sodelovanju in zaupanju. »Za prihod nujno potrebnega sodobnega znanja in tehnologije nista dovolj schengen in enotna valuta, temveč tudi atraktivni pogoji za domače in tuje strokovnjake in znanstvenike ter pametno odpiranje za tuj kapital,« je dejal Ovin in dodal, da tako gleda tudi na potek privatizacije – čim večje sodelovanje z usposobljenimi strateškimi partnerji doma in v tujini. Ekonomist Sašo Polanec z ljubljanske ekonomske fakultete pa kot ključno izpostavlja vprašanje vzdržnosti javnih financ. Slednje velja upoštevati ob oblikovanju nove koalicije. Kot je poudaril, je usklajevanje pokojnin s plačami ukrep, ki ga utegne Slovenija plačevati v prihodnje. V izjavi za STA je izpostavil nujnost nadaljevanja projekta reform, povečati pa bi bilo treba tudi učinkovitost javnega sektorja. Na seznam prednostnih ukrepov nove vlade je uvrstil dvig starostnih mej za upokojitve, prekinitve vezave so-

Mitja Gaspari napoveduje, da se bo kupna moč državljanov zmanjšala, dinamika rasti plač pa se bo ustavila.

Mitja Gaspari podpira trgovce, ki trdijo, da niso krivi za rast cen in inflacijo, napoveduje pa nižjo kupno moč.

cialnih prispevkov na plače nad določenim zneskom, ukinitve odpravnin in odpovednih rokov ter spremembo zakona o delovnih razmerjih v smeri prostega odpuščenja. Zavzel se je tudi za nadaljnjo politiko preprečevanja kršitev konkurenčnih pravil in umik države iz gospodarstva. »Na seznam bi dal vsekakor umik iz NLB, Zavarovalnice Triglav in Telekom Slovenije,« je poudaril. Mnenje Saša Polanca, ki je sodeloval tudi pri pripravi programa LDS za prihajajoče obdobje, širšemu krogu ljudi obeta torej znaj in kri.

Gospodarstveniki zadovoljni

Tako ekonomisti. Kaj pa gospodarstveniki, ki so bili doslej z delovanjem vlade zadovoljni? Edini očitak oziroma popravek, ki so ga pričakovali že prej, še bolj pa ga pričakujejo zdaj, je poprava olajšave za naložbe. Ta naj bi se znižala pod 20 odstotkov, v preteklih letih se je gibala okoli 25 odstotkov. Zdajšnja vlada je tudi za to področje pripravila spremembe, nekatere od njih se že izvajajo. Gospodarstveniki so bili zelo zadovoljni tudi z odpravo davka na izplačane plače, saj so bile brutoplače zaposlenih s tem nižje za približno 3 odstotke oziroma se je od tega v državni proračun v preteklih letih steklo 100 milijonov evrov prihodkov vsako leto. Zdajšnja vlada je ta davek odpravljala tako, da se je zmanjševal vsako leto za tretji-

Cene naj bi se še povečevale napovedujejo trgovci.

Kako se bo pod novo vlado godilo upokojencem?

no, s 1. januarjem leta 2009 pa bo v celoti odpravljen.

Voda na zbornični mlin

Od nove vlade pa veliko pričakujejo v različnih zbornicah, ki zastopajo interese svojega članstva. V Trgovinski zbornici Slovenije tako pričakujejo, da jim vlada ne bo gledala preveč pod prste, da bodo lahko zviševali cene izdelkov v trgovinah, podražitve in inflacija pa seveda niso njihov problem. Trgovinska zbornica pričakuje tudi vnovično vzpostavitev dialoga med gospodarstvom in vlado, kar naj bi bili trgovci v preteklem obdobju zelo pogrešali. Pri tem verjetno mislijo na podporo, ki jim jo je dal Mitja Gaspari na eni od zadnjih okroglih miz, ko so trgovci napovedali nove podražitve hrane. Da se obetajo nove podražitve v trgovini, sta na okrogli mizi v Ljubljani, ki je bila 15. septembra, o konkurenčnosti slovenske trgovine napovedala generalni direktor skupine Tuš Aleksander Svetelšek in predsednik uprave Žita Iztok Bricl. Ob tem sta očitke, da je trgovina grešni kozel za visoko stopnjo inflacije, zavrnila. Tudi največji slovenski trgovci, ki jih urad za varstvo konkurence sumi kartelnega dogovarjanja, so zavrnilo očitke, da so glavni krivci za visoko stopnjo inflacije v Sloveniji, in s tem se strinja tudi ekonomist in nekdanji guverner Banke Slovenije Mitja Gaspari, član Pahorjeve ekipe za novo vlado. Navedbe, da v slovenski trgovini ni konkurence, po mnenju Mitje Gasparija ne držijo; razloge za podražitve je treba po njegovem mnenju iskati drugje. Po Gasparijevem mnenju se relativna marža do zdaj ni zniževala, rekel

pa je, da pričakuje, da se bo kupna moč slovenskih državljanov zmanjšala, saj se bo ustavila tudi dinamika rasti plač. Kaj nam torej napoveduje Gaspari, če bo postal član nove vlade? Znižanje kupne moči, nižje plače in proste roke trgovcev.

Obrtniki in kmetje zadovoljni

Zbornice nasploh pričakujejo večji posluh pri dogovarjanju o plačah. Da so njihov interes čim

nižje plače zaposlenih in čim višji dobiček, ki si ga bodo lahko razdelili lastniki družb, je najbrž odveč poudarjati. Od vlade kot delodajalca v javnem sektorju pričakujejo, da bo plačna politika v javnem sektorju sledila možnostim, ki jih narekuje zasebni sektor, in ne bo ustvarjala pričakovanj, ki nimajo podlage v gospodarskih rezultatih. V Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije (OZS) ne glede na to, kakšna bo vlada, pričakujejo, da bo za obrt in podjetništvo narejenega še več. Pravijo, da se je odnos do podjetništva v zadnjih letih sicer pomembno izboljšal, obstaja pa še vrsta stvari, ki bi jih bilo treba spremeniti. Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije od prihodnje vlade pričakuje tvoren pristop do kmetijstva in slovenskega podeželja. Verjamejo tudi, da bodo dobro sodelovanje z vlado še nadgradili. **D**

Na področju davkov je vlada naredilo toliko kot nobena doslej.

Radio VIVA
FM 102.1
99.5 stereo RDS
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavara 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

**SOCIALNA
AKADEMIJA**

**Želite pridobiti veščine,
ki jih formalna izobrazba ponavadi ne nudi?
Želite razumeti ozadje dogajanja v družbi?**

VPIŠITE SE V ŠTUDIJO 08/09,

ki poteka 13 koncev tedna na teme:

komuniciranje, vodenje projektov in timsko delo, politična filozofija, pravo in pravni red, novejša slovenska politična, gospodarska zgodovina, ekonomija in etika, družbeni nauk Cerkve, Slovenija v Evropi in svetu + **ekskurzija**.

VEČ INFORMACIJ:

01 427 71 40 in 051 893 060
www.socialna-akademija.si
info@socialna-akademija.si

Socialna akademija
Zrinjskega 9,
1000 Ljubljana

Zaviralci razvoja?

Vida Kocjan, foto: STO/Bobo, STA, arhiv Demokracije

V Talumu ni vse v najlepšem redu, kar je škoda, saj bi se sicer ta del Slovenije lahko razvijal še hitrejš, kvaliteta življenja pa bi bila lahko na višji ravni.

Vzhodnem delu Slovenije se je v zadnjih letih razvilo veliko število majhnih in srednje velikih podjetij, ki postajajo čedalje pomembnejši nosilci razvoja teh krajev, ustvarjajo se nova delovna mesta, pohvalijo pa se lahko tudi z nekaj uveljavljenimi blagovnimi znamkami. Še posebej razveseljivo je, da v njih nastajajo tudi razvojno-raziskovalne enote. V nekatere pre-

dele je v preteklosti veliko vlagala tudi slovenska država, ponekod celo državljani. Takšen primer je na primer Talum iz Kidričevega, tovarna aluminija, kjer pa se vodstvo, iz vrst LDS in SD, v zadnjem obdobju prav trudi, da bi izničilo prizadevanja vseh, ki so se trudili, da se je to podjetje lahko razvilo v to, kar je danes. Ob tem se postavlja vprašanje, ali morda zdaj, ko je podjetje v

precejšnji meri že sanirano, za njimi ne stojijo kakšni drugi interesi. Aluminij naj bi namreč postajala kovina prihodnosti.

Zgodovina Talum iz Kidričevega je lani ustvaril 9,16 milijona evrov čistega dobička in končal program prestrukturiranja proizvodnje z ustavitvijo proizvodnje aluminija v elektrolizi B. Ta čas družba zaposluje več kot tisoč delavcev, skupaj s hčerinskimi podjetji pa več kot 1.400.

Talum, tovarna aluminija, postaja zanimiva tudi za ožje vodstvo.

Danilo Toplek, vodilni v Talumu

Lani je Talum prodal 155.652 ton izdelkov iz aluminija, za kar je iztržil skoraj 350 milijonov evrov. Večinski, to je 80-odstotni lastnik družbe je podjetje Elektro Slovenija (Eles), ki je postalo pomembni lastnik postopoma. Pred desetletjem ali več je bil Talum v velikih izgubah in ni mogel poravnati niti računov za električno energijo. Namesto da bi prišlo do propada tega pomembnega podjetja, ki proizvaja aluminij in je velik porabnik električne energije, je država terjatve postopoma spreminjala v lastniške deleže, Eles pa je imel zaradi tega težave pri poslovanju. Na to so v Talumu očitno pozabili, saj se gredo v zadnjem času vojno proti lastnikom, vmes je moralo poseči celo sodišče.

Vodstvo Taluma Eles je pretekli teden na okrožno državno tožilstvo na Ptuj poslalo kazensko ovadbo zoper predsednika uprave Taluma Danila Topleka zaradi zlorabe položaja na avgustovski skupščini družbe. Za navedeno kaznivo dejanje je po kazenskem zakoniku predpisana do osemletna zaporna kazen. Eles je poleg tega podal kazenske ovadbe tudi zoper predsedujočega na omenjeni skupščini Miho Kozinca in navzočega notarja Andreja Šoemna s Ptuja. Okrožno sodišče v Mariboru je v celoti ugodilo Elesovemu predlogu in ga polnopravno pooblastilo, da kot delničar skliče novo skupščino Taluma in objavi dnevni red o spremembah v nadzornem svetu.

Nasprotovanje lastnikom Na skupščini Taluma, ki je bila 25. avgusta letos, so nastali večji zapleti, ko je Eles kot 80-odstotni lastnik te družbe ostal brez glasovalnih pravic, s tem pa tudi brez načrtovane menjave dveh nadzornikov. Predsednik nadzornega sveta družbe Talum Kridičevo je Vitoslav Türk, vodilni v Elesu, vodstvo družbe na čelu z Danilom Toplekom pa nenehno nasprotuje vsemu, kar predlagajo večinski lastnik ali člani nadzornega sveta. Manjšinski delničarji so tako na skupščini podprli predlog uprave, po katerem naj bi družba od 6,63 milijona evrov lanskega dobička za izplačilo di-

Eles je 80-odstotni lastnik Taluma zato, ker podjetje v preteklih letih ni plačevalo računov za električno energijo.

podpredsednika Stanka Simoniča in županjo Majšperka Darinko Fakin, zamenjajo z Robertom Rožičem in Stankom Erštetom.

Samovoljnost Iz Elesu so konec avgusta še sporočili, da je uprava Taluma Elesu nezakonito odvzela možnost glasovanja na skupščini, zato v družbi ocenjujejo, da je uprava Taluma speljala še en manevar v nizu nezakonitih postopkov. Danilo Toplek je na skupščini pred imenovanjem predsedujočega brez argumentov samovoljno in nezakonito Elesu odvzel glasovalno pravico, čeprav to ni v njegovi pristojnosti, ampak v pristojnosti predsednika nadzornega sveta. S tem ni kršil samo zakonodaje, ampak je posegel tudi v vsebino poteka skupščine, poudarjajo v Elesu, 80-odstotnem lastniku Taluma. Toplek naj bi s svojim ravnanjem silil večinskega lastnika, da v dolgotrajnih sodnih postopkih uveljavi to, kar bi v normalnih okoliščinah potekalo že na skupščini Taluma. Zato so v Elesu napovedali ukrepe – in vložili tožbo.

Vitoslav Türk, direktor Elesu

vidend namenila 3,31 milijona oziroma 0,873 evra na delnico, skoraj enako visok preostanek pa naj bi šel v druge rezerve iz dobička. Skupščina (brez Elesu) tudi ni sprejela predloga večinskega lastnika za zamenjavo dveh članov nadzornega sveta. Eles je namreč že 9. maja zahteval sklic skupščine, a ker je bila to edina predlagana točka za skupščino, predvideno za 9. julij, ga je

Ptuj je središče pokrajine, ki se razvija.

uprava družbe preklicala. Po njenem mnenju namreč sklicevanje skupščine družbe v mesecu juliju in znova v avgustu brez utemeljenih razlogov pomeni neekonomično gospodarjenje s premoženjem družbe. Eles je že za julijsko skupščino predlagal zavrnjeni sklep, da člana nadzornega sveta,

Sodišče ukrepalo hitro Mariborsko okrožno sodišče je razsodilo dokaj hitro in ravnanje Toplekove ekipe ocenilo kot nezakonito, v razlogih za odločitev pa navedlo, da zasedanje skupščine ni bilo pravilno izvedeno, ker Elesu ni bilo dovoljeno glasovati. Zato se izvedba skupšči-

Fakulteta v Hočah

Brezdomka, kakor so poimenovali fakulteto, dobila svoj dom.

Hoče so dobile svojo fakulteto. V začetku septembra je ministrica za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojca Kucler Dolinar v Pivolah nad Hočami odprla nove prostore Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru. Ob tej priložnosti je pojasnila, da je bila celotna naložba v višini 13 milijonov evrov financirana iz državnega proračuna. Ministrica je tudi dejala, da je bil že skrajni čas, da fakulteta za kmetijstvo pridobi nove prostore. Na ta način so se namreč izboljšale delovne in študijske razmere. Po njeni oceni je z novimi prostori v velikosti skoraj 7.000 kvadratnih metrov fakulteta pridobila nov pedagoški in razvojni zagon. »Pot do novih prostorov ni bila lahka, a smo vse ovire uspešno premagali. Novo študijsko leto se tako začne v novih prostorih, zaradi širjenja vsebin pa se je fakulteta preimenovala v fakulteto za kmetijstvo in biosistemske vede,« je pojasnila ministrica. Po mnenju rektorja mariborske univerze Ivana Rozmana so novi prostori neprecenljiva pridobitev za fakulteto, ki je bila doslej »brezdomka«. Po njegovi oceni novih prostorov ne bi bilo, če mariborska nadškofija v denacionalizacijskem postopku ne bi dobila nazaj svojega premoženja v naravi. Dekan fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Jernej Turk je spomnil, da je prav ta fakulteta ena od ustanoviteljic mariborske univerze, ki je nastala leta 1995. Opozoril je, da je bilo v zgodovini šole veliko poskusov reševanja prostorske stiske fakultete za kmetijstvo, ki je bila ustanovljena leta 1960 kot Višja agronomska šola. Vendar so bili vsi poskusi, tako Turk, kljub večkratnim obljubam prejšnjih vlad jalovi. Turk je še dejal, da so jim bile ponujene različne lokacije od Maribora do Ptuja, vendar so se odločili za obnovo gradu Hompoš, kjer že delujeta botanični vrt in kmetijski center. Nova fakulteta, ki ima med drugim 20 predavalnic, pet učnih in 21 raziskovalnih laboratorijev, bo tako v prihodnje delovala na dveh lokacijah. Večina njenih oddelkov bo v gradu Hompoš, oddelk za vinogradništvo pa na Meranovem nad Limbušem.

ne z napakami ne more upoštevati kot izpolnitev delničarjeve zahteve po sklicu skupščine. V Elesu napovedujejo, da bodo uporabili tudi vsa druga pravna sredstva tako v okviru civilnega kot kazenskega prava. Vložili bodo izpodbojno tožbo zoper sklepe omenjene skupščine in

odškodninske tožbene zahtevke zoper posameznike. Kot potrditev o pravilnem ravnanju pri uveljavljanju svojih pravic je Eles pridobil tudi pravno mnenje Inštituta za javno upravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, kar je skladno z navedeno odločitvijo sodišča. **D**

Festival vojaške zgodovine

Maruša Mihelčič, foto: arhiv Parka vojaške zgodovine, Gregor Pohleven

V Parku vojaške zgodovine v Pivki, ki še vedno nastaja na območju starih kasarn v Hrastju, so pretekli teden odprli nov muzejski paviljon, v katerem bodo obiskovalci lahko videli eksponate iz časa hladne vojne in slovenskega osamosvajanja.

Enajstega septembra sta drugi paviljon osrednje slovenske tankovsko-artilerijske muzejske zbirke uradno odprla minister za lokalno samoupravo in regionalni razvoj Ivan Žagar in Franci Žnidaršič, državni sekretar na ministrstvu za obrambo. Kot najzanimivejši novopridobljeni eksponat se omenja tank T-55, tako imenovani Lisjakov tank, ki je ob začetku vojne za neodvisnost Slovenije eden od prvih odpeljal iz vojašnice v Pivki, udeležen pa je bil tudi v spopadu na mejnem prehodu Rožna dolina, kjer ga je zajela bojna skupina pod poveljstvom majorja Srečka Lisjaka. Lisjak je vodil diverzantsko skupino 6. pokrajinskega štaba Teritorialne obrambe Severnoprimske po-

krajine, kasneje pa je postal predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo. V noči na 30. junij leta 1991 se je v Rožni dolini in Vrtojbi iz zaplenjenih tankov T-55 oblikovala tankovska četa TONI-55. To je bila prva tankovska četa v sestavi Teritorialne obrambe. Poleg omenjenega tanka bo v novem muzejskem paviljonu mogoče videti še sedem drugih oklepnikov in tankov, večina od njih pa je sovjetskega izvora. Med njimi si lahko ogledamo oklepno poveljniško-izvidniško vozilo BRDM 2, samovozna protiletalska oklepna vozila, oklepni transporter in druge eksponate.

Sredstva EU Park vojaške zgodovine je sad dobrega sodelovanja med ministrstvom za

obrambo, lokalno skupnostjo in Slovensko vojsko.

Eksponate so morali temeljito prenoviti, za obnovo pa so poskrbeli v tehničnem zavodu Slovenske vojske, kar je bilo tudi v skladu s pogodbo med ministrstvom za obrambo in občino Pivka. V okviru projekta so obnovili 800 kvadratnih metrov veliko stavbo drugega paviljona; obnovitvena dela so potekala nekaj mesecev, strošek celotne investicije pa naj bi znašal 295 tisoč evrov. 85 odstotkov sredstev jim je uspelo pridobiti s skladov Evropske unije, preostali del pa je zagotovila občina Pivka. Obnova drugega muzejskega paviljona spada v okvir širšega evropskega projekta urejanja infrastrukture v Parku vojaške zgodovine. Iz sklada za regionalni

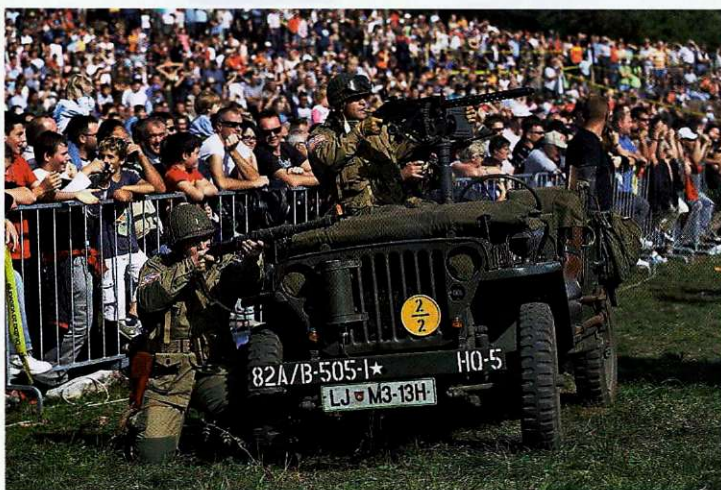
razvoj so v Pivki pridobili sredstva v višini 585 tisoč evrov, saj jih sama občina ne bi mogla zagotoviti. S pomočjo evropskega denarja so v parku prenovili del objekta Komande in obnovili vodovodno infrastrukturo. V prihodnjem letu načrtujejo še ureditev centralnega parkirišča ob glavni cesti, ki povezuje Postojno in Reko. Park vojaške zgodovine in občina Pivka sta pri pridobivanju evropskih virov precej uspešna, saj so že v maju v okviru sodelovanja z gradom Prem in hrvaškimi partnerji pod naslovom Prekrižane meje pridobili denar za vzpostavitev informacijskega centra, zagotovili pa so še upravne, razstavne in multimedijske prostore. Informacijske panoje in scenško postavitve je zagotovil Vojaški

Lisjakov tank je simboličnega pomena, saj je odigral pomembno vlogo v osamosvojitveni vojni.

muzej Slovenske vojske. Zanimivo je, da so se posebej potrudili pri Lisjakovem tanku, ki je simbolično postavljen v središče spopada v Rožni dolini. Adaptacija celotnega objekta in vzpostavitev muzejske dejavnosti je potekala v več fazah, ki so bile in bodo tudi v prihodnje financirane z domačimi in tujimi sredstvi, saj park sodeluje na številnih razpisih na lokalni in evropski ravni. Del sredstev bodo prispevali tudi zasebni vlagatelji. Investitorji si želijo, da bi bila glavnina projekta realizirana v obdobju desetih let. Zgodba Parka vojaške zgodovine se je začela septembra 2004, ko sta tedanji obrambni minister Anton Grizold in župan občine Pivka Robert Smrdelj podpisala pogodbo, s katero je kompleks nekdanjih vojašnic prešel v upravljanje občine. S tem je bila dana zaveza, da se bo objekt uredil za muzejsko zbirko. Hiter vzpon in vrsto novih pridobitev je muzej doživel v času, ko je bil minister Karl Erjavec. Vključil se je v evropski projekt Prekrižane meje, prenovili so tako imenovani objekt Komanda, odprli so pot do utrdb Alpskega zidu, pridobili so veliko eksponatov, v sodelovanju s partnerji pa so obnovili tudi objekte, namenjene muzejski dejavnosti.

Sadovi sodelovanja Temeljni cilj celotnega projekta je oživljanje bogate vojaškozgodovinske dediščine, hkrati pa želijo na tem območju ustvariti razgibano turistično ponudbo. Namenjena naj bi bila zahtevnejšim gostom, ki želijo raziskovati in se izobraževati. S pomočjo ministrstva za obrambo in občine so pristojni v vojaški dediščini odkrili zanimiv in privlačen razvojni potencial, ki bo morebiti pomagal k razvoju tega območja. Občina Pivka si v sodelovanju z ministrstvom za obrambo, Slovensko vojsko in drugimi partnerji že več let prizadeva za ureditev Parka vojaške zgodovine. Kot razloge za postavitev projekta pristojni navedejo predvsem bogato zapuščino vojaške arhitekture in zgodovine, še posebej utrdbene, ki Pivški kotlini daje status vojne krajine. Omenjena kotlina je bila zaradi

V okviru Festivala vojaške zgodovine bodo na Pivškem številne prireditve.

svoje strateške lege pogosto priča premikov vojsk in ljudstev v starejši in mlajši zgodovini. Po podpisu rapalske pogodbe po 1. svetovni vojni je območje postalo mejna črta med Kraljevino Italijo in Kraljevino Jugoslavijo. Pomemben del muzejske zbirke predstavlja tudi tako imenovani Alpski zid, ki se je ohranil iz tega časa. Italijanska vojska ga je gradila v 30. letih 20. stoletja vzdolž celotne kopenske meje. Po 2. svetovni vojni so bile pivške vojašnice močno oporišče jugoslovanske vojske, po letu 1991 pa so igrale pomembno vlogo na poti Slovenije v samostojno državo. Zaradi edinstvenega zgodovinskega in narodnega pomena je bilo treba zagotoviti sredstva za adaptacijo in ureditev muzejske dejavnosti, kar je tako občini kot ministrstvu očitno zelo dobro uspelo. Park namreč postaja pomembna središčna točka za strokovno javnost, lokalno skupnost, domače in tuje obiskovalce ter politike in vladne uslužbenke. Projekt je povezal številne smeri, presegel pa je tudi regionalne meje, saj so pri pripravi muzejske zbirke

Obrambni minister Karl Erjavec je zaslužen za izvedbo številnih projektov v okviru parka.

Festival vojaške zgodovine V prihodnjih dneh pa Park vojaške zgodovine čaka še en velik organizacijski zalogaj, saj bo zadnji konec tedna v septembru v parku potekal prvi festival vojaške zgodovine. V okviru omenjenega festivala se bodo obiskovalci lahko udeležili številnih razstav, predavanj, prikazov vojaškega življenja in vojaških ponazoritev. Rdeča nit letošnjega festivala je 90. obletnica prve svetovne vojne. Organizatorji za 28. september načrtujejo osrednji dogodek festivala. Tako bodo številni sodelujoči v nedeljo ponazorili bitko, v kateri bodo utrjene položaje kote 110 napadli 2. gorski strelski polk, 5. dragonski polk in madžarski strelci, branili pa jih bodo italijanski vojaki. Program bodo poživile tudi druge skupine, med katerimi naj omenimo kobariške gasilce s starim italijanskim tovornjakom. Festival se je začel že v sredo z odprtjem razstave madžarskega vojaškega muzeja Artilerija. Program bo danes, v četrtek, obogatilo predavanje podpolkovnika Roberta Reddinga iz ZDA, ki bo govoril o vplivu preboja pri Kobaridu na ameriško vojaško taktiko v drugi svetovni vojni. Celotno festivalsko dogajanje bo zaznamovala tudi predstavitev knjige Vojne fotografije 1914–1918, ki jo bo predstavil mag. Marko Štepec iz Muzeja novejšje zgodovine. V soboto bodo organizatorji pripravili celodnevno vodenje po okoliških utrdbah. **D**

sodelovali poznavalci z različnih področij. Projekt je povezal ustanove in organizacije, kot so ministrstvo za obrambo, občina Pivka, Vojaški muzej, ministrstvo za okolje in prostor, ministrstvo za kulturo, Muzej novejšje slovenske zgodovine, Notranjski muzej, Regionalna razvojna agencija Notranjsko-kraške regije in Notranjsko-kraški regionalni zavod za turizem. Poleg vseh domačih je občina Pivka privabila tudi poznavalce iz tujine.

Zaupanje

Karitas ✱

Spoštovani!

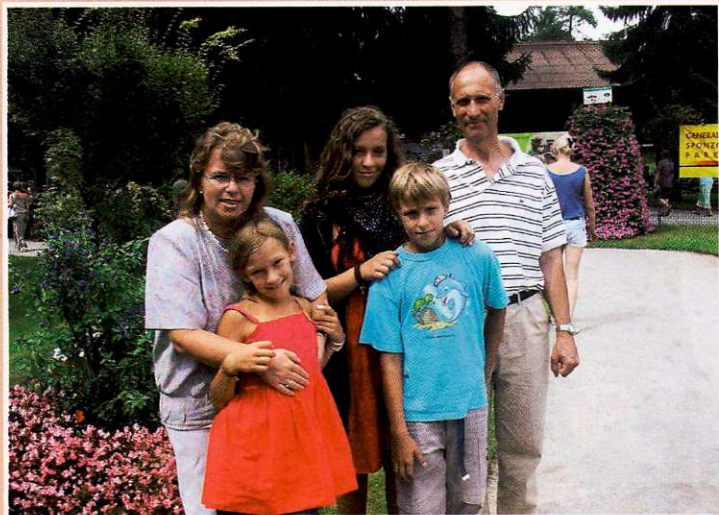
Pred vami so življenjske preizkušnje družin, ki potrebujejo podporo in pomoč.

Verjamemo, da nam bo skupaj z vami uspelo njihovo življenje premakniti na bolje.

»Pomoč potrebuje 76-letni gospod, ki je lansko leto zbolel za tumorjem v glavi. Po operaciji je leva stran telesa ostala zelo prizadeta. Za gibanje potrebuje invalidski voziček. Stanovanje ima urejeno v visokem pritličju in brez tuje pomoči ne more iz hiše. Potrebuje osebno dvigalo. Oba z ženo prejemata pokojnino in ne zmoreta take investicije. Spoštovani bralci tednika Demokracija, na vas se obračamo s prošnjo, da skupaj pomagamo. Hvala! Iskrena zahvala za vašo pomoč v prejšnjem mesecu, ki je bila namenjena starejši in bolni gospe pri obnovi kopalnice.«

Slovenska Karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana, TRR: 02140-0015556761,

Sklic: 00 500904, Namen: zaupanje. Informacije: 01/300 59 60 ali www.karitas.si/zaupanje

Odkritje skritih poti Slovenije

Lucija Horvat, foto: osebni arhiv Pavlinke Korošec Kocmur

Pavlinka Korošec Kocmur, rojena v Argentini, je profesorica španskega jezikoslovja, svetovne književnosti in slovenščine ter je skupaj z možem Boštjanom Kocmurjem leta 1991 prišla živeti v Slovenijo, v domovino svojih in moževih staršev.

Kakor vem, ste rojeni v Argentini. Kako in zakaj ste se odločili priti v Slovenijo?

Res je. Rojena sem v Argentini slovenskim staršem. Mami – Pavla Lovše se je kot mlado dekle z družino umaknila v avstrijsko begunsko taborišče po končani drugi svetovni vojni in revoluciji na Slovenskem; očka – Ivan Korošec je pobegnil iz taborišča Teharje in si tako rešil življenje. Po dobrih treh letih bivanja v begunskem taborišču sta se z drugimi Slovenci preselila v Argentino, kjer sta se po nekaj letih poročila in ustvarila družinico. Brata in mene sta vedno vzgajala v ljubezni do domovine Slovenije in hvaležnosti do Argentine. Vedno sta govorila, da se bomo nekoč »vrnili domov«. Poleg družinske vzgoje so bile tudi sobote in nedelje zaznamovane s slovensko narodno zavestjo. Na raznih prireditvah po slovenskih »domovih« smo se tudi mladi izseljenci spoznavali. Kot gimnazijka sem prišla za nekaj dni z bratom na obisk v Slovenijo in takoj me je očarala. Leta 1989 sem se poročila z Boštjanom Kocmurjem, tudi sinom slovenskih izseljencev. Odločila sva se, da prideva za malo daljši čas v Slovenijo, da

jo »okusiva«, kot če bi se tukaj rodila. Nekajkrat sva poskusila, pa nama ni uspelo. Leta 1991, ob osamosvojitvi, pa sva s prvo štipendijo za izseljence le prišla za tri mesece, ki bi se morda lahko podaljšali na šest ... pa sva ostala tukaj ... verjetno za vedno.

Ste edini član vaše družine, ki je prišel živeti v Slovenijo?

Ne, leta 2002 se je tudi brat odločil, da za eno leto pride z dru-

Potem ko sva z možem začela odkrivati skrite poti in prekmursko širino, je Slovenija postala ogromna, prečudovita!

žino živeti v Slovenijo, in z njim so se preselili tudi starši. Po treh letih se je brat vrnil v Argentino, ker je žena zelo pogrešala svojo družino.

Ste se po preselitvi v Slovenijo kdaj vrnili v Argentino?

Prva leta smo hodili pogostejše, na primer ob rojstvu vsakega otroka. Potem pa so otroci začeli hoditi v šolo in je bilo to težje. Pred dvema letoma smo po sedmih letih spet obiskali Argentino.

Kako se nadaljuje zgodba vaše družine?

V Argentini sem končala študij španščine – jezikoslovja in svetovne književnosti in bila zaposlena na državnih in zasebnih gimnazijah. Mož pa je bil kot diplomirani ekonomist zaposlen v banki. Ko sva prišla v Slovenijo, nisva imela otrok. Vpisala sem se na filozofsko fakulteto in znova diplomirala, tokrat kot slovenistka. Ker je bilo takrat kar težko dobiti službo, je

9. razred, Janeza (11), hodi v 6. razred, in Anje (10), ki je v 5. razredu. Zdaj sem pol časa zaposlena tudi na šoli, kamor hodijo najini otroci.

Kakšni so bili prvi meseci v Sloveniji?

Spomini na prvo izkustvo Slovenije so zelo lepi. Sorodniki in prijatelji staršev so naju sprejeli z odprtim srcem, zelo sva jim hvaležna! Hitro sva navezala nova poznanstva in ta so postala prijateljstva. Nikakor ne drži, da so Slovenci zaprti ljudje. Hitro te sprejmejo za svojega in ti pomagajo, da ti je lepo. Tako sva domotožje po Argentini in vsem, kar sva tam pustila, po dobrem letu prebolela.

S čim se je bilo najtežje soočiti?

No, morda je bilo najtežje to, da sva morala čakati celo leto, da sva dobila slovensko državljanstvo. Na uradih so nama nekateri dali vedeti, da Slovenci iz sveta nismo zaželeni v Sloveniji. Vedela sva, da je bilo veliko lažne in krivične propagande skozi pol stoletja, tako da sva poskušala enako kot drugi vračajoči se Slovenci, rojeni v Argentini, le s svojim življenjem in obnašanjem dokazati resničnost slovenskih povojnih

izseljencev. Sicer pa zdaj gledam na prve težave kot simpatičen spomin. Prideš v svojo očetnjavo – domovino staršev, o kateri so ti vedno govorili, jo podrobno opisali, znaš jezik, pa si vendarle drugačen, tujec. Na ljubljanskem uradu za pridobitev dovoljenja za začasno prebivališče, ki sva ga morala obnavljati vsake tri mesece, sva na primer vedno čakala na vrsto v nabito polni, zatohli dvoranci. Ko prideva na vrsto, uradnica z začudenjem ugotovi: »Aja! Govorita slovensko?!«

Ali pa: vajena sem, da je v Argentini na vsake 100 metrov 50 hišnih števil na vsaki strani ceste. Ko sva prvič šla na Slovenca, časopis, kjer sva prve mesece honorarno delala, na takratni Titovi 39, sva na Titovi 250, nekje pri Ruskem carju, izstopila, skoraj skočila iz avtobusa št. 6, ker sva mislila, da sva že čisto blizu. Ko sem se vračala domov, nisem vedela, kje je postajališče, in sem vprašala kolegico: »Kje ustavi kolektiv?« Slovinci v Argentini smo namreč besedo za mestni avtobus colectivo poslovenili v kolektiv. Drugič pa sva z možem razlagala, kako so mamó »internirali«, ker ima težave s srcem.

Kakšno je življenje v Sloveniji v primerjavi z življenjem, ki ste ga živeli v Argentini? Kaj pogrešate in česa ne?

Življenje v Sloveniji je bolj urejeno in zato izgubljaš manj časa, beseda velja, ljudje ti zaupajo, ni predolgih vrst. Ljubljana je površinsko majhna, pa je vendar prestolnica in v njej najdeš vse, kar si želiš. Na začetku sva pogrešala slovenske nedeljske prireditve, nisva vedela, kako bi zvedela, kaj se bo dogajalo. Zdaj imamo napovednike dogodkov. Morda pogrešam buenosairesko sonce, mile zime, družino. Na začetku sem pogrešala vse, celo jame v asfaltu, ki sem se jih morala s kolesom izogibati. Slovenija – neskončno lepa polti in jeseni, mi je bila prvo zimo »premajhna«, obkrožena z gorami in po avtocestah takoj na meji, pa še noč ob pol petih! Potem pa, ko sva začela odkrivati skrite poti in prekmursko širino, je Slovenija postala ogromna, prečudovita.

Kako gledate na Argentino in tamkajšnjo slovensko skupnost?

Argentina je čudovita dežela, ki ima prekrasne ljudi in naravna bogastva. A žal ima tudi politike in nekaj drugih ljudi, ki bi radi na hitro obogateli in z goljufijo jim to seveda uspeva. Desetletje slabe politike je tudi porušilo nekatere vrednote. Slovenska skupnost se trudi, da bi ohranila slovenstvo daleč od rodne Slovenije. Vsi so zelo požrtvovalni. Tam raste že 4. generacija izseljencev, ki tako kot njihovi predniki lepo govori slovensko, ohranja slovensko kulturo in tradicijo. In to delajo z veseljem.

Ali je država Slovenija po vaše naredila dovolj za slovenske izseljence?

Delam tudi v Izseljenškem društvu Slovenija v svetu, kjer si za to prizadevamo že 17 let. Uspelo nam je dopovedati pristojnim, da Slovenci niso le folklorna zanimivost, so živ ud slovenskega narodnega telesa, ki v tujini najbolj zastopa Republiko Slovenijo. Država ima vedno več posluha za izseljence. Sodelovali smo pri sestavljanju zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. V vseh teh letih nam je uspelo ozaveštevati vladne resorje o potrebah izseljencev glede štipendij, volilnega zakona, zakona o državljanstvu, preseljevanju in še o marsičem. Država Slovenija je res veliko naredila, vendar še ne dovolj. Manjka nam na primer poslanec v državnem zboru, tako kot ga imata italijanska in madžarska skupnost. Zato vabim vse, da podpišejo peticijo za spremembo ustave. Ne maramo pa privilegijev, gre le za enake pravice. Slovenija je pravna in socialna država, ki zna skrbeti za svoje državljane. Pomembno je, da Slovenec – zlasti ko se preseli v Slovenijo – dobi slovensko državljanstvo ne glede na to, ali so starši rojeni v Sloveniji ali v slovenskem zamejstvu, tega nam še ni uspelo spremeniti. Težave so tudi za upokojene Slovence, ki se vrnejo v Slovenijo, delali pa so v tujini. Ti morajo dvakrat prispevati za socialno varnost in za zdravstvo ter nimajo bonitet, kot jih imajo drugi slovenski upokojenci, čeprav so ogromno pripomogli k ugledu Slovenije v tujem svetu. Ja, treba bo še kaj postoriti ... **D**

Tedenski utrip

KRITIKA ZAKONA O NAREČJIH Slovenska kulturno-gospodarska zveza in stranka Slovenska skupnost sta se kritično odzvali na zakonski predlog o jezikovno-kulturni dediščino Furlanije-Juljske krajine (FJK), ki so ga vložili nekateri deželni poslanci iz vrst vladajoče desne sredine, saj menita, da je cilj zakona zanikanje slovenske navzočnosti in da ima fašistični predznak. Zakonski osnutek, ki so ga vložili nekateri poslanci desnosredinskih strank Ljudstvo svobode (PDL) in Krščansko-demokratska unija (UDC) v deželnem parlamentu FJK s prvim podpisnikom Pierom Camberjem na čelu, govori o zaščiti krajevnih govorin in narečij, med katerimi so navedene tudi *rezijanščina*, po našen in *nadiščina*, ki so v rabi na območjih pokrajine Videm, kjer živi slovenska narodna skupnost, točneje v Beneški Sloveniji in Reziji, po mnenju predlagateljev pa ne gre za slovenska narečja in je bila njihova vključitev v zakone o zaščiti slovenskega jezika napačna. Cilj zakona, meni predsednik SKGZ Rudi Pavšič v sporočilu za javnost, je zanikanje zgodovinskega dejstva, da živijo v Videmski pokrajini Slovenci, s temi predlogi pa se desna sredina, ki vodi FJK, potrjuje kot protislovenska v času, ko so padle meje med Italijo in Slovenijo, ko je Slovenija enakopravna članica Evropske unije, ko uporablja evro in ko je predsedovala EU. »To nič ne pomaga,« nadaljuje Pavšič in dodaja: »Zanikanje obstoja Slovencev v Videmski pokrajini v resnici pomeni, da so Slovenci nekaj negativnega in slabega.« Vse to je v nasprotju z vzpodbudnimi besedami in napovedmi ob nedavnem medministrskem srečanju v Rimu, ki sta ga vodila slovenski in italijanski zunanji minister, Dimitrij Rupel in Franco Frattini.

Rudi Pavšič, predsednik SKGZ

TUDI MINISTRSTVO ZASKRBLJENO Slovensko zunanje ministrstvo z zaskrbljenostjo spremlja poskuse nekaterih strank vladne koalicije v deželnih skupščinah Furlanije-Juljske krajine, da bi s posebnimi zakoni, ki bi zadevali »nekakšne slovanske manjšine« v Videmski pokrajini, dejansko ločili slovensko manjšino v Italiji na več delov, so v sporočilu za javnost zapisali na MZZ. MZZ ob tem ocenjuje, da gre za poskus zanikanja navzočnosti slovenske manjšine v Videmski pokrajini. To je po oceni ministrstva med drugim v nasprotju z zaščitnim zakonom za slovensko manjšino v Italiji in tudi z vsemi dosedanjimi pogovori med predstavniki obeh držav, kjer je bila slovenska manjšina v Furlaniji-Juljski krajini vedno in dosledno obravnavana kot celota. Ker bo v deželnem svetu Furlanije-Juljske krajine kmalu razprava o novih zakonih, je slovenski generalni konzul v Trstu Jože Šušmelj zaprosil za nujen sestanek s predsednikom avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine Renzom Tondom.

Zunanji minister Dimitrij Rupel

Radio Krka
106.6 MHz

Cipi Livni je bila izvoljena za predsednico vladajoče stranke Kadima in si sedaj obeta premierski stolček.

Razdvojena izraelska politika

Ana Müllner, foto: Reuters

Največja stranka v Izraelu je dobila novo voditeljico; zunanja ministrica Cipi Livni je na tem položaju nasledila neprijubljenega Ehuda Olmerta. Postavlja se vprašanje, kako bo to vplivalo na bližnjevzhodni mirovni proces.

Izraelska stranka Kadima, ki je od parlamentarnih volitev pred dvema letoma najmočnejša stranka v državi, ima od prejšnjega tedna novo voditeljico. Dosedanja zunanja ministrica Cipi Livni je bila s tesnim izidom izvoljena za novo predsednico stranke in je na tem položaju nasledila izredno neprijubljenega premierja Ehuda Olmerta. Izvolitev Livnijeve, ki bo kmalu postala druga premierka v izraelski zgodovini, pa odpira polemike glede prihodnosti bližnjevzhodnega mirovnega procesa in izseljevanja s spornih ozemelj, predvsem z Zahodnega brega.

Razdvojenost stranke Izbi-
ranje novega predsednika naj-

močnejše stranke v Izraelu je bilo pričakovano. Menjavo so glasno zahtevali predvsem zaradi naraščajoče neprijubljenosti aktualnega premierja. Cipi Livni, ki je v preteklih letih postala eden najprepoznavnejših obrazov izraelske politike, je dolgo časa veljala za favoritko, a je na koncu zmagala z izredno tesnim izidom. Pred svojim tekmečem, ministrom za transport Šaulom Mofazom, je zmagala le z odstotkom prednosti. Omenjeno dejstvo tako potrjuje čedalje večjo razklanost znotraj stranke Kadima, ki se verjetno ne bo končala z izvolitvijo nove predsednice. Livnijeva naj bi sedaj v čim krajšem času oblikovala novo vladno ko-

alicijo, v nasprotnem primeru pa si Izraelci lahko obetajo predčasne parlamentarne volitve. K tej opciji že glasno pozivajo v opozicijskih vrstah; vodja največje opozicijske stranke Likud Benjamin Netanjahu pri tem opozarja na nepravilnost situacije, po kateri so novo premierko izbrali

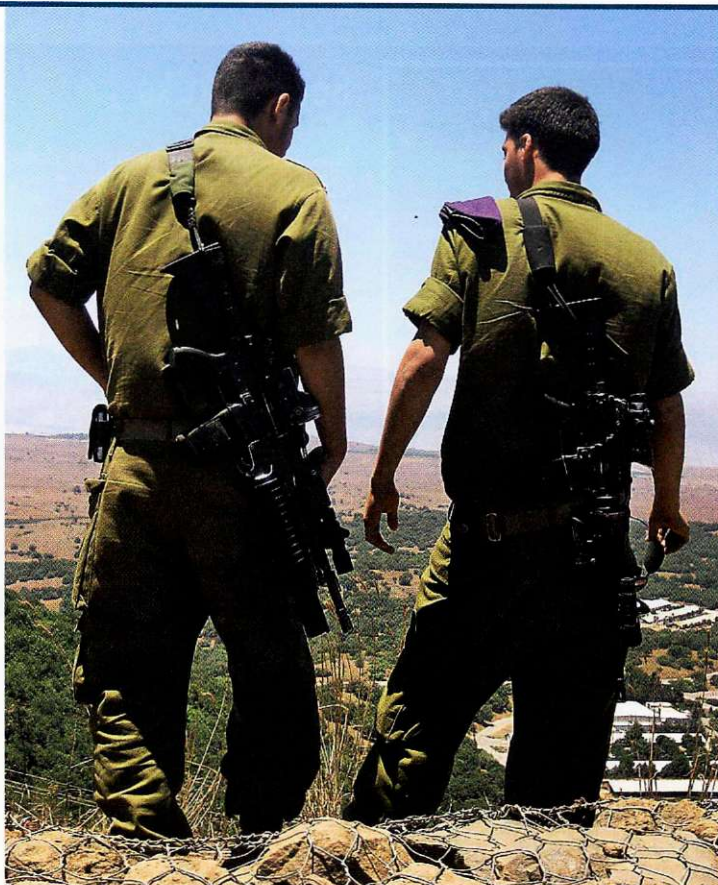
Poraženec volitev Šaul Mofaz

samo člani stranke Kadima in ne izraelski volivci. Netanjahu si predčasnih volitev toliko bolj želi tudi zato, ker mu javnomnenjske raziskave ta čas kažejo zelo dobro in v primeru predčasnih volitev bi zelo verjetno postal zmagovalec. Analitiki pa opozarjajo, da bo Kadima tudi v prihodnje ostala močno razdvojena in da bodo nasprotniki znotraj stranke Livniji v prihodnje poskušali zmetati čim več polen pod noge ne glede na to, da bodo s tem škodovali celotni stranki. K temu naj bi se še najbolj nagibal poraženec strankarskih volitev Šaul Mofaz, ki je že napovedal svoj odstop iz vlade, saj naj bi bilo za ambicioznega Mofaza povsem

nedopustno, da bi deloval pod vodstvom Livnijeve.

Ženska na čelu Čeprav je Livnijeva že nekaj let eden od zaščitnih znakov izraelske politike, za mnoge še vedno ostaja uganka. V svet politike se je podala, ko je bila leta 1999 na listi stranke Likud izvoljena za poslanko, od leta 2001 pa je v vladi nekdanjega premierja Ariela Šaronu zasedala različne ministrske položaje. Leta 2005 je sledila svojemu mentorju Šaronu v novooblikovano stranko Kadima, leto kasneje je bila imenovana za zunanjo ministrico, s čimer je avtomatično postala ena najvplivnejših političark na svetu. Zdaj so na dan prišla poročila o njenem delovanju za izraelsko obveščevalno službo Mosad v Parizu v začetku osemdesetih let. Livnijeva o svojem delovanju v Mosadu ni nikoli javno govorila in zato se še vedno porajajo ugibanja, kakšna je bila njena resnična vloga v tej organizaciji; med drugim naj bi bila kot tajna agentka zadolžena za iskanje palestinskih teroristov. Kljub temu pa Livnijeva v izraelski javnosti uživa visoko podporo, saj v primerjavi z dosedanjim premierjem Olmertom predstavlja svež veter, ki ga izraelska politika nedvomno močno potrebuje. Njene politične sposobnosti za sklepanje kompromisov se bodo pokazale že v prihajajočih tednih, ko bo sestavljala novo vlado. Tedaj bo jasno viden njen pravi potencial za zasedanje premierskega položaja.

Neprikljubljani premier Nedavne spremembe na političnem prizorišču so močno razveselile večino Izraelcev, ki so že dlje časa glasno pozivali k odstopu Ehuda Olmerta. Slednji je v zelo kratkem času postal ena najbolj osovraženih javnih osebnosti v državi, a je kljub številnim pozivom k odstopu na položaju ostal presenetljivo dolgo. Večino svoje podpore v javnosti si je zapravljal že v času vojne v Libanonu poleti 2006, njegova politična kariera pa se je dokončno začela bližati koncu, ko se je zapletel v korupcijski škandal; izraelska policija je namreč maja letos sprožila preiskavo zaradi domnevnih

Livnijeva je v preteklosti močno poudarjala pomembnost dialoga s Palestinci.

Neprikljubljani nekdanji premier Ehud Olmert

Judovskim prebivalcem Zahodnega brega se obeta selitev.

podkupnin, ki naj bi jih bil Olmert prejemal v času, ko je bil župan Jeruzalema. Podkupnine naj bi bil prejemal od nekega ameriškega poslovneža, z njimi pa naj bi si bil financiral tako svoje volilne kampanje kot tudi

razkošen življenjski slog. Nedavne policijske preiskave naj bi bile tudi pokazale, da je Olmert za večino svojih državnih potovanj v tujino prikazal dvakrat oziroma celo trikrat višje zneske, denarno razliko pa spravil v svoj

žep. In čeprav bi večina politikov v njegovem položaju že zdavnaj odstopila s položaja in tako pokazala vsaj nekaj dostojanstva, je Olmert s svojim nesmiselnim vztrajanjem na premierskem stolčku dočkal popolnoma nečasten politični konec. Naslednja generacija izraelskih politikov na čelu s Cipi Livni bo morala poleg že tako težkega dela začeti trdno delati, da bodo Izraelcem povrnili zaupanje v politiko nasploh in predvsem v politike na vodilnih položajih.

Novo poglavje v pogajanjih

Izvolitev nove premierke (in posledično spremembe v vladni sestavi) bo pustila posledice tudi v mednarodni politiki, še posebej v bližnjevzhodnem mirovnem procesu ter odnosu do Irana in Sirije. Kar se tiče spora z Iranom, ki Izraelu redno grozi z jedrskimi napadi, Livnijeva že od vsega začetka zagovarja diplomatsko reševanje spornih vprašanj. Na drugi strani pa je Šaul Mofaz v zadnjem času postal znan kot oster zagovornik uporabe sile oziroma je odločno pozival k bombardiranju iranskih jedrskih ciljev. Če bi torej Mofaz na strankarskih volitvah prejšnji teden dobil le odstotek več glasov, bi si lahko obetali novo vojno na Bližnjem vzhodu, ki pa zagotovo ne bi prinesla nič dobrega.

Petdesetletna Livnijeva se ne more ponašati z veliko izkušnjami v diplomaciji, a po mnenju številnih analitikov lahko to dejstvo kaj kmalu postane bolj pozitivno, predvsem v pogajanjih s Palestinci. Livnijeva je bila glavna izraelska pogajalka na mednarodni konferenci v Annapolisu novembra lani, kjer sta Izrael in Palestina po osmih letih znova sedla za pogajalsko mizo. Kljub prizadevanjem pa se je Livnijeva znašla v položaju, ki ga je pred njo izkusilo že ogromno politikov; govorimo namreč o tem, da še tako dobro sestavljen mirovni sporazum (še posebno na Bližnjem vzhodu) ne more začeti veljati, če ga ne sprejmejo prebivalci sami. In čeprav so bili sklepi iz Annapolisa sprejemljivi za obe strani, se je položaj na tem nemirnem koščku sveta vse prej kot drastično spremenil. ■

Boj za Arktiko

Rusija namerava formalno določiti svoje državne meje na z nafto bogatem območju Arktike, ki je strateško zelo pomembno območje. Vendar pa Rusija ni edina, ki ima interese na območju Arktike, saj svoje interese na tem področju branijo tudi druge arktične države - Kanada, Norveška, Danska in ZDA. Rusija je že lani zapičila rusko zastavo na dno Severnega ledenega morja in tako simbolično sporočila, da je morsko dno na severnem tečaju njena last. Ruski zunanji minister Sergej Lavrov je takrat dejal, da je bil cilj ruske odprave zbrati znanstvene dokaze, da je morsko dno na severnem tečaju prek podvodnega grebena Lomonosova povezano z ruskim ozemljem na celini. Dogodku je sledila napoved Kanade, da bo na daljnem severu zgradila nova vojaška oporišča in pristanišče. Danska pa zbira dokaze, da je skoraj 2000 kilometrov dolg podvodni greben Lomonosova povezan z dansko Grenlandijo, kar bi pomenilo, da je Grenlandija geološki podaljšek Arktike.

Vojni zločini V Münchnu se je začelo sojenje nekdanjemu nacističnemu poveljniku, 90-letnemu Josefu Scheungraberju, ki je bil v Italiji zaradi vojnih zločinov v odsotnosti obsojen na dosmrtni zapor. Scheungraber, ki je bil med drugo svetovno vojno poveljnik nemškega gorskega peho-

tnega bataljona, je obtožen, da je 26. junija 1944 ukazal poboj 14 civilistov v toskanski vasi Falzano. Pokol naj bi bil maščevanje za napad italijanskih partizanov, v katerem sta bila ubita dva nemška vojaka. Sojenje se je začelo po koncu dolge pravosodne odisejane, ki je sprožila bes med svojci žrtev. Obtoženec je videti dobrega zdravja, razpravo v sodni dvorani pa je spremljal s slušalkami, saj slabo sliši. Dokumenti, ki so jih našli v 90. letih prejšnjega stoletja, so razkrili Scheungraberjevo vpletenost v pokol. Italijansko vojaško sodišče v La Spezii ga je septembra 2006 v odsotnosti obsodilo na dosmrtno zaporno kazen.

Vnovičen napad Islamski skrajneži so z avtomobilom bombo in z raketnimi izstrelki napadli ameriško veleposlaništvo v jemenski prestolnici Sana, pri čemer je bilo ubitih več ljudi, med njimi ni bilo zaposlenih na ameriškem veleposlaništvu, več ljudi pa je bilo tudi ranjenih. To je bil že drugi napad na ameriško veleposlaništvo v Jemnu v zadnjih šestih mesecih. Avtomobil bombo je pred vhodom na zavarovano dvorišče veleposlaništva razstrelil samomorilski napadalec, nato pa je po poročanju očividcev iz sosednjega avtomobila oboroženi moški napadel varnostno osebje pred veleposlaništvom in

pri tem izstrelil več raket. Poleg tega naj bi bil napadalec uporabil tudi lahko orožje. Odgovornost za napad je že prevzela skupina

Islamski džihad, ki grozi s podobnimi napadi na britansko ter veleposlaništvi Savdske Arabije in Združenih arabskih emirátov v jemenski prestolnici. Ameriško

TUJI TISK

The Guardian

Devet tipov

Ministrstvo za zdravje v Veliki Britaniji je uradno objavilo opis devetih tipov osebnosti, ki preveč posegajo po alkoholu. Zdravstveni sistem Velike Britanije vsako leto spravijo ob 2,7 milijona funtov, zato so se pristojni odločili

za raziskavo, ki bi pomagala pri zmanjšanju teh stroškov. Ugotovili so, da so med osebami, ki redno dvakrat ali večkrat presežejo dnevni odmerek alkohola, tako tisti, ki zaradi depresije pijejo sami v skrivališču svojega doma, kakor tisti, ki skoraj vsak večer preživijo v gostilni. Alkohol postane za take ljudi del njihovega načina življenja, in to tako globoko zakoreninjen, da vsak poskus spreminjanja naleti na obrambno reakcijo in odklonitev. Ljudje pijejo, da bi zmanjšali napetost, konformisti pa zato, da bi ubili dolgčas ali depresijo, oziroma tudi zato, da bi ohranili vez z bližnjimi, ki tudi pijejo. Nekateri začno piti iz čistega hedonizma ali pa so lokale sprejeli za svoj drugi dom.

Die Presse

Pred volitvami

Ker je oranžna koalicija v Kijevu dokončno razpadla, je Ukrajina, kot kaže, pred predčasnimi volitvami. Pravzaprav ima ukrajinska politična scena samo 30 dni časa, da bi se preoblikovala ali pa oblikovala na novo, če bi se hotela iz-

ogniti predčasnim volitvam. Premierka Julija Timošenko ostaja tendenciozno optimistična: vlada, ki je po odhodu dveh poslancev ostala brez parlamentarne večine, bo lahko še dolgo delala. Da bi se to zgodilo, Timošenkova išče nove partnerje. Strankarski blok Naša Ukrajina z njo najverjetneje ne bo sodeloval. Poslanci Timošenkove pa so prepričani, da se bo nova predvolilna kampanja kmalu začela. V tem primeru je na smrt obsojena tudi ideja o koaliciji s Stranko regij nekdanjega premiera Viktorja Janukoviča, ki je močna na rusko govorečem vzhodu države. Opazovalci menijo, da je politična situacija v Ukrajini skrajno zapletena.

veleposlaništvo v jemski Sani je bilo tarča napada že marca, ko sta umrla policist in deklica, 19 ljudi pa je bilo ranjenih. Tedaj so ameriške oblasti pozvale Američane v Jemnu, naj bodo posebej previdni ter naj se izogibajo gneče in demonstracij.

Počasi jim gre Poljski premier Donald Tusk meni, da bi Poljska lahko dobila zeleno luč evropske komisije za prevzem evra v letu 2011, kar pomeni, da bi skupno evropsko valuto prevzela leta

2012. S tem je spremenil svojo prejšnjo napoved, po kateri naj bi Poljska prevzela evro leta 2011. Analitiki so napoved označili za nerealistično in neuresničljivo. Poljska je v skladu s pristopno pogodbo z EU obvezana prevzeti evro, ko izpolni postavljene pogoje za to. Vendar pa doslej ni želela omenjati nobenega konkretnega datuma za zamenjavo zlota z evrom.

Ike pustošil Ameriški predsednik George Bush je Američane pozval, naj prispevajo denar za pomoč žrtvam orkana Ike, ki je po zadnjih podatkih terjal 40 žrtev, odkar je zadel obalo Mehške-

ga zaliva. Več kot 30.000 ljudi so morali evakuirati, okoli dva milijona prebivalcev ameriške zvezne države Teksas pa je ostalo brez elektrike. Bush si je iz helikopterja ogledal razmere na območju vzdolž obale Teksasa, nato pa še otok Galveston ob tekaški obali, ki ga je razdejal Ike. Brez hrane, plina, vode in drugih pripomočkov je življenje na otoku nemogoče, ljudje pa morajo območje zapustiti, da se bo lahko začela obnova. Obnova bo po pustošenju orkana Ike, ki je pred tem na območju Karibov terjal več kot 80 življenj, dolgotrajen proces.

Sporno mleko Na Kitajskem je zaradi uživanja kontaminiranega mleka v prahu zbolelo več sto otrok, sporno mleko v prahu Sanlu pa bi utegnulo uživati kar 10.000 dojenčkov. Zaradi uživa-

nja mleka v prahu, kontaminiranega s kemikalijo, ki povzroča nastanek ledvičnih kamnov, je nekaj dojenčkov že umrlo. Za dvojico, ki naj bi bila med odgovornimi za kontaminacijo mleka, sta bila medtem izdana zaporna naloga. Gre za brata, zaposlena v zbiralnici mleka, ki je proizvajalcu Sanlu dnevno dobavljala po tri tone mleka. Sta-

rejši od bratov je že priznal, da je od konca lanskega leta mleku dodajal prepovedano kemikalijo melamin, da bi dvignil vsebnost proteinov v njem.

Princ bo pilot

Britanski princ William se je zaljubil v letenje in želi postati pilot pri iskalnem in reševalnem oddelku britanskega kraljevega letalstva (RAF). Njegove letalske misije bodo tako v prihodnosti vključevale gorsko reševanje pa tudi pomoč ob katastrofah po vsem svetu. William, ki je doslej služil kot častnik v konjeniškem polku, je nekaj časa preživel tudi pri silah RAF in pri mornarici. Sedaj bo vojaško kariero zamenjal z letalskimi silami, kjer bo nosil naziv letalski častnik. William bo 18-mesečno urjenje pri letalskih silah začel januarja, v misijah pa bo lahko začel operativno sodelovati leta 2010.

VIR: STA

TUJI TISK

Newsweek

Šola za hekerje

Zakaj trošimo za antivirusne programe po pet milijard dolarjev na leto, če jih lahko uničijo že študentje? V računalniškem centru v Kaliforniji se študentje učijo, kako obiti najboljše zaščitne in antivirusne programe. Naučiti jih želijo misliti

tako, kot mislijo hekerji, to pa zato, da bi si lahko izmislili nasprotna dejanja. V nasprotju z biološkimi virusi, ki nastajajo v naravi z mutacijami, računalniške viruse delajo programerji. Cilj takega študija je doseči način razmišljanja – kako se ljudje naučijo sestavljati računalniške viruse. »V resnici je nemogoče razviti zaščito pred računalniškimi virusi, če ne veš, kakšne so namere tega ali onega fanta,« pravi George Ledin, ki je zaposlen na ameriškem ministrstvu za obrambo in je hkrati profesor v računalniškem centru v Kaliforniji. Te namere so danes predvsem neopazno vdreti v računalniški sistem in ukrasti pomembne podatke ali pa prevzeti nadzor nad računalnikom, ki postane naprava za prepošiljanje neželene pošte.

Mignews

Kiti in noge

Zgodnji kiti so pri plavanju po morju mahali z obema zadnjima nogama hkrati. Tak pogled prehoda prednikov kitov s kopnega v morje so predstavili paleontolog Mark Wein in njegovi kolegi iz naravoslovnega muzeja v

Alabami, potem ko so analizirali nedavne najdbe. Znano je, da so bili daljnji predniki kitov kopenske živali, štirinožci, ki so kasneje na pol prešli v vodo, ta pa je kasneje postala njihov edini življenjski prostor. Kakšne so bile prehodne vrste iz družine kitov, še ni povsem jasno. Eno ključnih vprašanj je, kdaj natančno se je pojavila plavut na repu kitov in kako se je anatomija zgodnjih kitov odražala na njihovi sposobnosti preživetja v vodi. Kostni nedavnih najdb ob rekah v Alabami so pripadale živalim vrste kitov *Georgiacetus vogtensis*, ki so vzdolž Mehškega zaliva plavali pred okoli 40 milijoni let.

Tita Kovač Artemis

Vedno sem bila privržena preučevanju zgodovine

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček

Rodila se je leta 1930 v Novem mestu. V Ljubljani je končala realko, nato je študirala kemijo, kasneje pa še bibliotekarstvo. Kasneje se je preselila v Grčijo, kjer je diplomirala iz turizma in postala turistična vodnica. Že precej zgodaj je začela pisati. Leta 1984 je izšla njena knjiga *Kemiki skozi stoletja in Spomini barona J. V. Valvasorja, že pred tem sta izšli njeni knjigi o Štefanu Dečanskem in Žigi Zoisu*. Leta 1990 je objavila monografijo o Janezu Bleiweisu in nato še o loannisu Kapodistriasi. Med njenimi deli najdemo tudi satirično obarvano kratko prozo z naslovom 2000.

V vašem stanovanju sem opazil veliko sliko ...

To je portret mojega očeta, naslikal pa ga je Božidar Jakac, ki je bil tako kot jaz doma iz Novega mesta.

Ste se z Jakcem dobro poznali?

Seveda. On je bil tako rekoč moj stric. Zelo je bil prijazen do mene. Poklonil mi je tri slike. Gre še za sliko moje mame in za moj portret. Portret mojega očeta bo šel v novomeški mestni muzej, mamin portret v Jakčevo galerijo, svoj portret pa sem že poklonila novomeški knjižnici.

Po osnovni izobrazbi ste inženirka kemije in bibliotekarka, vendar ste bolj znani kot zgodovinarica in pisateljica.

Po svojem nagnjenju sem hotela študirati zgodovino. To je bilo leta 1949, ko je bilo vse rdeče. Mama mi je zato rekla, da nima smisla, da bi študirala to smer, ker da je preveč obremenjena z marksizmom, zato mi je svetovala, naj grem študirat kaj bolj praktičnega, nekaj, kar je bolj povezano z naravoslovjem. Odločila sem se za kemijo. Vedno pa me je zanimala zgodovina, zato sem se začela ukvarjati z nekaterimi temami in jih obdelala. Izdala sem osem knjig. Eno od njih – knjigo o Valvasorju – pa mi je urednik Levec tako predelal, da ni bila razpoznavna, tako da sem osem let čakala in jo potem izdala v samozaložbi. Druga knjiga o Valvasorju je takšna, kot mora biti. Prva verzija pa je popolnoma zanič.

Ko gledam seznam vaših del, vidim, da ste se v svoji mladosti posvečali predvsem področju kemije, zgodovini pa ste se posvetili kasneje.

Veste, jaz sem bila zanič kemik. To sem študirala, ker je bilo treba študij pripeljati do konca. Moji profesorji so rekli, da z mano itak ne bo nič. Res pa je, da sem potem napisala knjigo *Kemiki skozi stoletja*, v kateri sem opozorila na napake, ki so jih kemiki naredili pri svojem študiju in delovanju. S tem sem se kemiji oddolžila, upam da dostojno.

Je za vašo povezanost, da ne rečem strast, z zgodovino krivo dejstvo, da je bil vaš oče profesor zgodovine?

To je precej vplivalo name. Rekla bi celo, da je bila to moja »genska napaka«.

Vaša mama pa je bila profesorica francoščine.

Drži. Bila je tudi ravnateljica t. i. Šubičeve gimnazije, kakor se ji danes pogovorno reče.

Tudi vi prevajate?

V glavnem je ona prevajala. Nekaj sem sicer tudi sama prevajala, v glavnem članke o zgodovini kemije. Kasneje sem ugotovila, da je to dolgočasna stvar in še naporna povrhu. To je bil čas, ko mi je šlo vse narobe. Česar koli sem se lotila, je vse zanič. Tedaj sem si rekla, da bom začela pisati, da bi sama sebi dokazala, da nekaj zmorem.

Pišete tudi biografske romane. Gre torej za sintezo zgodovinske znanosti in leposlovja?

V glavnem je to zgodovina, ki se predstavi tako, da je berljiva in »užitna«. Vsaj tako mislim. V glavnem gre za Slovence, eden pa je tudi Grk. Poleg tega sem napisala satiro 2000, in sicer o tem, kakšna bi bila Slovenija leta 2000, če bi še vedno vladali komunisti.

Doslej ste pisali o osebnostih, kot so Valvasor, Zois, Bleiweis, Ivan Hribar ... Po katerih kriterijih izbirate osebe, o katerih pišete?

Tisti, ki se mi zdijo zanimivi. Mnogi so rekli, zakaj se ne lotim Tavčarja. Nisem hotela pisati o njem, čeprav ga zelo rada berem.

In sem rekla, da ne bom po njem »pacala«. Najprej sem napisala knjigo o Štefanu Dečanskem, pod psevdonimom, vendar je moja mama nasprotovala temu, da bi se podpisovala z lažnim imenom.

Primož Trubar, čigar 500. obletnico rojstva praznujemo letos, je postal vir navdiha za nekatere književnike. Na primer za Mimi Malenšek.

Z Mimi Malenšek sva tako rekoč na isti liniji, ker piševa o slavnih možeh.

V eni od recenzij sem našel tezo, da zgodbo običajno podrejata svojemu videnju zgodovinske resnice in ne obratno, kot običajno počnejo pisatelji, ki zgodovinska dejstva podreajo fabuli ...

To, kar je bilo napisano, je vse upoštevano. Nekaj pa je tudi fantazije. Na primer, da je bil Valvasor v Tuniziji ...

V eni izmed knjig sem našel podatek, da se vsake osebnosti lotite na podlagi temeljitih študij, ki vključujejo poznavanje virov in pogovore s strokovnjaki.

V glavnem upoštevam samo vire. S strokovnjaki imam bolj slabe izkušnje.

Torej sledite načelu zvestobe dejstvom?

Tako je. Kjer pa dejstva manjkajo, dodam, kar se mi zdi verjetno. Vendar je to del moje fantazije.

Kakšno mnenje imate o umetniški svobodi? V mnogih zgodovinskih romanih se namreč najdejo tudi ponaredki.

Veste, pisati sem začela, ker sem hotela sama sebi dokazati, da nekaj zmorem. O umetniški svobodi in podobnih zadevah pa nimam nobenega mnenja.

Danes so popularni romani, v katerih prevladuje fantazija, a se prikazujejo kot zgodovinska poročila. Na primer Da Vincijeva šifra ...

Da Vincijeve šifre sploh nisem brala. Takšnih potvorb in izmišljij ne bom brala, sem rekla. Se mi zdi škoda časa.

► **Kako pa ravnati z osebami, ki so vpete v določeno idejno okolje? Danes se veliko govori o nekaterih kontroverznih osebnostih, od Mahniča do Tita ...**

Tita sploh ne maram. Najprej sem sicer hotela pisati njegovo biografijo, ko pa so potem začeli vsi tacati po njem, sem jim rekla: kar dajte. Potem sem se o tem pogovarjala z Žarkom Petanom, ki pravi, da je Tito govoril zagorsko. Vendar Tito nikoli ni govoril tako. Še vedno smatram, da je bil sin nekega avstrijskega adjutanta ubitega avstro-ogrskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda. On je bil s pravim Titom v avstrijski vojski. Ko je slednji padel, je prevzel Titovo identiteto.

S komunističnim režimom torej niste simpatizirali. Ste z njim imeli kakšne težave?

Nikakor ne. Moja družina je bila partizanska, dva moja strica sta bila v partizanih, tudi Marjan Kozina, ki je bil skladatelj, ter Jože Berkopec, mož moje tete. Sama sem bila partizanska kurirka. Osebnost nisem simpatizirala s komunizmom, nisem pa tega javno kazala.

Broz je po drugi vojni živel zelo razkošno in aristokratsko.

Jasno. Tudi klavir je igral. Tega ne bi počel neizobražen klepar iz hrvaškega Zagorja.

Ste brali nedavno izdano knjigo Titova skrivnostna leta?

Prebrala sem samo povzetek. Zelo zanimivo. Predvsem je potlačil v godljo svoje kolege.

Knjiga o Bleiweisu je bila napisana v Bleiweisov zagovor in z namenom popraviti liberalno-levičarsko stereotipno podobo znamenitega ljudskega prosvetitelja ...

Bleiweisa sem si čisto drugače predstavljala, in sicer kot absolutno koristnega za Slovence. Izdajal je Kmetijske in rokodelske novice, s čimer je izobraževal predvsem kmete. V knjigi o Bleiweisu je Peter Amaliotti natresel veliko neumnosti v svojem predgovoru. Iz ljubljanskega župana Ambroža je naredil Ambrožiča. Pa je imel moj natipkani tekst. Imel je tajnico, ki ni pazila pri pretipkavanju. Ko sem dobila v roke tisto besedilo, me je skoraj kap. Za sliko od Bleiweisovega očeta je napisal, da je to njegov sin. Skratka, velikanske napake. Knjigo je bilo treba še enkrat izdati.

Kakšni pa so bili odzivi poklicnih zgodovinarjev na vaša dela?

Odzivov pravzaprav ni bilo nobenih. Razen enkrat, ko je prišlo do nevoščljivosti nekega starejšega zgodovinarja, ki sem ga prosila za nasvet, pa se je raje umaknil.

Zgodovinskih simpozijev se niste udeleževali?

Ne, nikamor nisem šla. Bila sem bolj samohodec, kakor bi človek rekel. Imam pa nekaj

stikov z grško-slovenskim društvom, tam me včasih pokličejo. Temu društvu pripada še ena knjiga, in sicer o Kapodistriasu, ki sem jo izdala na svoje stroške v grščini. Zato so me klicali z grškega veleposlaništva in se mi zahvalili za izvod knjige. En izvod v grščini sem poklonila tudi Narodni in univerzitetni knjižnici, tri izvode pa hranim za svoje prijatelje v Grčiji.

Dobro pa se poznate z dr. Stanetom Grando.

Je moj prijatelj, doma je iz Novega mesta tako kot jaz. Vendar sva zadnje čase bolj malo v stiku, ker je zelo zaseden. Nikoli pa me ni dal na čevlji, kakor se reče.

Pa slovenski književniki? V Društvo slovenskih pisateljev niste bili povabljeni?

Ne. Hotela sem se včlaniti, toda tedaj je dr. Janko Kos, ki je prebral moji prvi dve knjigi, predlagal, da se lahko knjigi zavarujeta, toda članstvo v pisateljskem društvu lahko malo počaka. Pred dvema letoma so mi rekli, da me bodo povabili, a sem odgovorila, da me ne zanima več. In potem ni bilo več govora o tem.

Ste veliko izdajali v samozaložbi?

Ne veliko, samo knjigo o Valvasorju pa 2000.

Je mogoče reči, da biografski romani približajo zgodovino sodobnemu človeku? Zdi se, da je zgodovina v šolskih učbenikih dostikrat le suhoparno navajanje podatkov, kar mnoge odbija ...

Ne vem, kakšen je zdaj pouk zgodovine, tako da ne morem soditi, kako današnja mladina gleda na zgodovino.

Kakšen se vam zdi odnos Slovencev do zgodovine?

Eno je slovenska zgodovina, drugo je zgodovina na splošno. Tako da ne morem reči, da bi bili Slovenci zelo zagnani za zgodovino.

Ste nečakinja skladatelja Marjana Kozine, o njem je bil posnet tudi film ...

Ko še ni imel svojih otrok, mi je posvetil svoj divertimento. Zelo ljubek. Moj stric, ki je hotel biti nekoliko snobovski, najprej ni hotel napisati posvetila, a sem se temu uprla. Osem skladb je v njem za mlade pianiste. In to mo-

rajo znati vsi mladi pianisti, ki se učijo klavir. Ker sem bila zanič pianistka, sem se naučila samo najbolj enostavne dele. Učil me je solfeggio, ko sem bila zelo mlada. Vendar je bil alkoholik, kar sem zelo težko prenašala. Prav zaradi tega se potem dolgo časa nisva razumela. Ko pa je zbolel, sva nekako spet prišla skupaj tik pred njegovo smrtjo. Pevka Sonja Bleiweis je rekla: če Marjan spi je en kozarec, je prijeten, če spi je dva, je že nekoliko zopr. Če pa spi je več, je neznosen.

V enem od svojih del pišete o grškem voditelju Ioannesu Kapodistriasu, čigar priimek izdaja povezanost z Istro. Zanimivo je, da je bil prvotno ruski diplomat ...

V Kopru so mu celo postavili spomenik. Raziskovala sem njegov rod in ugotovila, da je bil njegov prednik verjetno član neke plemiške rodbine iz Kopra, ki pa je imela drug priimek. Ker je bil črna ovca v družini, so ga izgnali na Krf, ki je bil tedaj pod Benečani, vendar ni smel obdržati priimka. Tako si je izbral priimek Kapodistrias, ki je ostal do danes. Ioannis Kapodistrias je bil najprej v upravi na Krfu, kasneje je odšel v Rusijo. Najprej je bil navaden pucfle, nato pa je postal eden od treh zunanjih ministrov carske Rusije.

V Grčiji ste preživeli kar nekaj časa.

Da, kar trideset let.

Kdaj ste se vrnili v Slovenijo?

Pred kakšnimi desetimi leti.

Grški svet vam je na splošno blizu. Znano je, da je antična kultura podlaga sodobni evropski kulturi. Kaj pa Evropi ponuja sodobna Grčija poleg turizma seveda?

Pravzaprav nič drugega kot svojo spretnost v politiki, ki bi Slovincem prav prišla.

V Grčiji ste spoznali svojega moža ...

Kot študentje kemije smo hoteli na ekskurzijo v Nemčijo, pa sem rekla, da je škoda, saj bo vsak kemik prej ali slej šel v Nemčijo. Pa sem predlagala, naj gremo raje v Grčijo, ker je tedaj obstajala zveza med Grčijo, Turčijo in tedanjo Jugoslavijo, saj je obstajala možnost, da Grčije kasneje ne bi mogli obiskati. Tam sem spoznala svojega moža, ki je po mamini strani slovenskega rodu. Kasneje sva se srečala na nekem drugem izletu, spet v Grčiji. Njegovi sestri sta znali zelo dobro slovensko, on pa ne. Vendar se je kasneje zelo dobro naučil, čeprav nikoli ni pisal slovensko.

Kakšna se vam zdi na splošno bralna kultura v Sloveniji?

Saj od teh mladih skoraj nihče več ne bere. Je pa res, da so nekatere knjige strašno popularne. Škoda pa je, da berejo razne kvazizgodovinske knjige, kjer je polno izmišljotin in so izguba časa. ■

www.modra-energija.si

Modri mislimo na jutri

**TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
LAHKO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

DELEŽ MODRE ENERGIJE
V IZBRANEM PAKETU ZNAŠA LE
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja približno ceno ene skodelice kave.

 Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

hse
Holding Slovenske elektrarne d.o.o.

 Elektro Ljubljana

 ELEKTRO MARIBOR

 Elektro Celje

 **ELEKTRO
PRIMORSKA**

**VEČ INFORMACIJ PRI VAŠEM DOBAVITELJU
ELEKTRIČNE ENERGIJE:**

HSE 01 470 41 00	ELEKTRO LJUBLJANA 01 430 42 70
ELEKTRO MARIBOR 02 220 01 15	ELEKTRO CELJE 03 420 14 10
ELEKTRO PRIMORSKA 05 333 33 50	

Življenjske zgodbe iz Ivanjkovcev

V. M.

Turistično-kulturno društvo Ivanjkovci pri Ormožu je izdalo knjigo, v kateri je urednica in soavtorica Irena Cerovič prebivalcem tega območja ohranila za prihodnost dragocene podatke o življenju v 20. stoletju.

Naslov knjige je *Ivanjkovci z okolico iz preteklosti za prihodnost*, njena vsebina pa je sestavljena iz treh delov. V prvem je muzikolog dr. Mirko Ramovš opisal plesno dediščino Ivanjkovcev in okolice. Podrobnim opisom plesov je dodal tudi note. V drugem delu je etnologinja dr. Marija Makarovič prikazala oblačilno kulturo tega območja. Ker pisnih virov ni bilo, se je naslonila na ohranjene stare fotografije in pričevanja starejših ljudi. Avtorica z izjemno bibliografijo je tudi v tem primeru še zadnji hip iztrgala pozabi dragocene podatke o oblačilni kulturi nekoč. Snov je prikazala skozi kratka poglavja: oblačilno blago in dejavnosti, ustna pričevanja o ženski in moški obleki v prvi četrtini 20. stoletja, sestavni deli moške in ženske obleke, moška oblačila, pričeska in nakit, otroška obleka, obleka in življenjski mejniki, obleka kot plačilo, dar in del preužitka, obleka in verovanje ter oblačilna poraba in raven.

V drugem, prav tako zelo dragocenem delu knjige je objavljene

nih 21 življenjskih pripovedi moških in žensk. Do izida knjige jih je devet že umrlo. Avtorica Irena Cerovič je zbrala in skrbno zapisala njihove pripovedi. Beremo lahko opise lepih, težkih in žalostnih trenutkov, ki spremljajo življenje, še posebej pa so pretresljivi opisi težkega življenja ljudi nekoč. Življenja, ki se povsem razlikujejo od našega danes. Tovrstne knjige bodo zaradi svoje bogate in izvirne vsebine ohranile trajno vrednost. Naj iz knjige ponatisnemo pripoved Terezije Rakuša (Slavinec), rojene leta 1913 v Mihalovcih, umrle leta 1998.

Pripoved viničarke »Končala sem štiriletno osnovno šolo pri Svetinjah. Potem sem bila viničarka in gospodinja. Moja mati in oče sta bila oba viničarja. Živelimo v slamnati viničarski hiši. Imeli smo črno kuhinjo, prvo hišo in majhen hodnik s shrambo. V vseh prostorih so bila tla iz ilovice. V hiši so bili kmečka peč s klopmi, dve postelji, miza in dva stola. Mama in otroci smo jedli stoje, sedela sta ata in babi-

ca. Naše mesto je bilo ob peči ali na peči. Ob hiši smo imeli hlev za prašiča in kravo.

V mojem otroštvu je bilo več žalostnih in težkih trenutkov kot pa tistih resnično veselih. Moj ata je umrl leta 1919 za črnimi kozami. Bila sem stara komaj šest let, ena sestra osem, druga pa tri leta. Moja mati je tako postala vdova s tremi hčerkami. Živelimo v majhni kmečki hiši, kjer nam ni šlo ravno najbolje. Bili smo viničarji in kmet nam je tu in tam dal kak kilogram moke ali hlebec kruha. Kmet je bil zelo oddaljen, zato je morala mati hoditi na delo zelo daleč. Pri malici je ponavadi odrezala krajec kruha, se izgovorila, da ima slabe zobe, ga dala v žep in ga prinesla zvečer domov. Doma smo jo že nestrpnost pričakovali in suhi krajec kruha razdelili na enake dele. Za to skromno skorjico kruha smo si tudi izmislile pesem, ki je bila zelo žalostna. Ponavadi smo mater pričakale na klopi ob oknu, kjer smo se gugale in pele: 'Mati, hote domu, nesite nam kruha, jaz sem lačen!' To smo pele tako dolgo,

dokler mati ni prišla in na tri dele razdelila tisto malo suho skorjo kruha. Mati nam je včasih še skuhalo bunkončano juho ter nas naglala spat. To je skuhalo tako, da je v vodo obarvano z mlekom, zakuhalo kroglice iz koruzne moke, ki jo je predhodno malo poparila. Dodala je malo soli in že smo sedele okrog sklede ter z užitkom jedle. Bile smo vesele, da smo jo sploh dobile. Velikokrat sem bila lačna, vendar sem bila navajena na malo hrane in velikokrat lakotne niti nisem občutila.

V rejo Mati je ostala vdova tri leta. Po teh treh letih pa se je pojavil neki moški, ki se je hotel z njo poročiti, vendar je rekel, da so tri deklice preveč in da mora ena vstran, da bo samo za dve služil kruh. Mati je rekla, da najstarejša in najmlajša ne moreta iti vstran, torej mora iti srednja. To pa sem bila jaz. Sprva je bila težava, kam naj me sploh dajo. Potem pa je mati šla prosit teto, če me vzame. Teta se je strinjala, ker sama ni imela otrok. Kmalu je prišla žalostna ura slovesa. Mati mi je zave-

Svetinje

zala culo, v kateri so bili obleka in čevlji. Mati je morala zagroziti s šibo, da smo se sestre lahko poslovile in razšle, saj nam je bilo zelo težko, še posebno meni, saj sem odhajala od doma. Mati mi je rekla: 'Srečno, moj otrok, jaz zdaj grem domov.' Doma sem bila velikokrat kaznovana, pri teti pa nikoli. Pri teti sem ostala 14 let. Vendar sem vedno imela raje mamo kot teto, ker me je mati vzela v naročje in potolažila, teta pa nikoli. Stric in teta sta mi kljub temu ostala v lepem spominu.

Ker sem bila premajhna in pre-slabotna, sem šla v šolo eno leto pozneje in ostala mi je v lepem spominu. Teta nikoli ni imela otrok, zato tudi ni vedela, kaj otrok vse potrebuje za šolo. Iz papirja so mi naredili zvezke. Zvezki so se takrat dali kupiti v šoli. Imeli so tanke platnice kot list v zvezku, samo da je bil drugačne barve. Risanke pa mi niso kupili, ker so rekli, da ne bom slikarka. V šoli smo se tudi igrali najrazličnejše igrice. Še posebej se spominjam igre, kjer so otroci sedeli v krogu, eden pa je okrog nosil kamenček, ostali pa so morali ugotoviti, komu je kamenček spustil.

Trdo delo Doma narejen zvezek, tablico z gobico, kamenčke, zveza-

ne v krpico, sem nosila v cekarju. Moja obleka je bila zelo skromna in pomanjkljiva. Od zgodnje pomladi do pozne jeseni sem hodila v šolo bosa, v eni drukani obleki, ki je bila v začetku dolga do tal in se je krajšala z mojo rastjo. Spodnjih hlačk nisem poznala. Pozimi sem dodala samo heklanec in svinjske čevlje. Vanje sem obula krpe namesto nogavic. Velikokrat sem se hudo prehladila in zato nisem mogla v šolo. Tudi doma nisem smela ostati v postelji, ampak sem morala iti v hlev nakrmit kravo, jo pomolsti in očistiti hlev. Od slabosti in izčrpanosti sem velikokrat padla v nezavest. Teta me je samo grdo pogledala, vedela sem, da bom zopet ostala brez kosa kruha. V šolo sem si tudi nosila malico. Le poredko je bil kruh. Navadno sem si nesla jabolko, suho sadje ali trdo kuhano jajce. Pozimi sem nasula v žep kuhan fižol ali kuhan krompir. Navadno se je v razredu zbrala v kotu skupina otrok s skromno in skupina z bogato malico. Mednje sta sodila bel kruh in potica. Bogati otroci so se iz nas revnih zelo norčevali in se nam posmehovali. Ti otroci so učitelju in gosposu župniku prinašali darove. Darovi so bili navadno povezani s hrano (kokoš, klobasa, kruh, potica ...). Učitelji so, čeprav neradi, delali razliko med nami. Učitelj je opazil mojo stisko, zato mi je večkrat namenil lepo besedo in me potolažil. V njem sem čutila prijatelja, zato sem se mu tudi v hudi stiski potožila.

Žalost in trenutki veselja Doma je bilo na prvem mestu delo, šola ni pomenila nič. Rada sem se učila. Izkoristila sem vsak trenutek za učenje in branje knjig, čeprav si knjigo zelo težko dobil. Vstajala sem ob svitu in pri oknu iskala svetlobo, da sem se učila. Svetili smo s petrolejko in s petrolejem smo morali zelo varčevati. Nikoli nisem upala povedati, da še nimam naloge ali da se moram kaj naučiti, ker je bilo zelo pomembno delo. Iz šolskih dni sem imela tudi nekaj prijateljev, vendar stikov nisem ohranila.

Po končanih štirih razredih osnovne šole sem ostala doma pri teti. Čeprav še otrok, sem morala delati vsa dela kot odrasli. Pridelke z njive smo nosili domov v koših, prav tako krmo za živino. Imeli smo eno kravo, dve svinji in nekaj kokoši. Velikokrat so ljudje mislili, da gre po poti sam koš, ker se nisem videla izpod njega. Prav tako sem kopala v vinogradu, nosila gnoj v vinograd in na njivo. To so bila zelo težka dela, predvsem za slabotno in mlado deklico. V vinogradu sem z ročno škropilnico škropila tudi po več dni skupaj. Velikokrat sem tudi nosila vodo v vrčih ter spotoma vezala v vinogradu. Ker sem služila, se nikoli nisem smela upirati, potarnati ali biti utrujena. Tega nikoli nisem storila. Bila sem večinoma žalostna in zagrenjena. Veselila sem se jesenskih del, predvsem ličkanja koruze in obrezovanja pese in repe. Takrat sem vedela, da bom v družbi, med prijatelji in predvsem smo se veselili veselega druženja po opravljenem delu. Velikokrat sem morala prej domov, pred-

vsem takrat, ko sta bila zraven teta in stric. Samo pogledala sta me in vedela sem, da moram domov. Zgodaj zjutraj sem morala vstati, napasti kravo, očistiti hlev in pripraviti zajtrk. Šele takrat sta vstala teta in stric. Bila sem pridna in potrpežljiva, nikoli se nisem upirala. Na veselice nisem nikoli šla, ker nisem imela primerne obleke, tudi denarja nisem imela.

Poroka Vsako nedeljo in tudi čez teden sem hodila k maši. Hodi-la sem k jutranji maši ob šestih. Sama sem si sešila nedeljsko obleko. Pri krojenju mi je pomagala šivilja, ki je hodila šivat po hišah. Za uslugo sem delala v vinogradu namesto nje. Blago sem si kupila za denar, ki sem ga dobila pri obiranju hmelja. Na obleko sem bila zelo ponosna. Skrbno sem pazila nanjo. Veliko mladih je hodilo obirat hmelj v Savinjsko dolino. Moj prijatelj me je povabil, naj grem z njimi. Teto in strica sem pregovorila, tako da sta me pustila. Šla sem predvsem zaradi zaslužka. Pri obiranju sem bila pridna in nekaj denarja sem si le zaslužila. Hmelj je obiral tudi fant iz Cerovca. Skupaj sva obirala, se pogovarjala in med nama je preskočila iskrica ljubezni.

Ob vrnitvi domov je začel prihajati k nam. Teta in stric sta ga sprejela. Tri leta sva bila prijateljica. Sklenila sva, da se poročiva. To sva tudi naredila in leta 1935 sva se poročila. Gostija je bila lepa. Naletaval je sneg in ljudje so govorili, da nama je Bog poslal srečo. Na isti dan se je poročila tudi sestra, tako da smo praznovali dvojno poroko. Gostija je trajala dva dni in igrali so štirje muzikantje. Do polnoči sva morala sedeti pri mizi, potem pa se je začelo prepevati in plesati. Po polnoči je muzikant zaigral za ženino in nevesto, da sva tudi midva lahko zaplesala. Okrog dveh po polnoči pa sva šla spat.

Zlobna tašča Imela sem oblečeno izposojeno belo obleko, povoščen venček na glavi in doma narejene čevlje. Preselila sem se v Cerovec na možovo domačijo za snaho. Tašča me je od prvega dne ni marala. Pri tej hiši sem veliko prejkala. Tašča je bdela nad vsakim mojim korakom in nikoli ►

Irena Cerovič, urednica knjige

Terezija Rakuša

Terezija Rakuša, delavka v gorah leta 1959

► ni imela prijazne besede zame. Snaha sem ostala naslednjih 35 let, kot je še živela tašča.

Bila je zelo osorna ženska in nikoli ji ni bilo nič prav. Vedela je, da sem imela prej drugega fanta, ki je bil cestar. Vedno znova me je opominjala, da naj bi vzela tistega drugega in tako bi lahko konjske fige po cesti pometala. Hodila je v klet, si sama natočila jabolčnik, ga popila, nato pa me obdolžila, da hodim v klet pit. Čeprav me je obsojala, tega nisem delala. Alkohola nisem marala.

Veliko slabega sem videla pri vinjeni tašči, zato sem se odločila, da tega ne bom počela. Razmišljala sem tudi o tem, da bi si vzela življenje, vendar me je mož še pravočasno ustavil. Poskušal mi je dopovedati, da bom najbolj zadovoljila taščo, če si bom vzela življenje. Takrat sem spoznala, da je več vredna najina ljubezen, ljubezen otrok, kot tašča. Ko sem mu potožila o najinih prepirih, je vedno samo odvrnil, da ga ni doma in tako tudi ne more presojati, da pa s taščo moram po-

trpeti, ker tu živim in ne moreva drugam, saj nimava denarja.

Ljubezen do otrok Z možem sva živela složno. Sprla sva se samo enkrat – leta 1962, ko je strašno udarila toča. Takrat smo redili eno kravo in telico. Po toči pa se je mož odločil, da bo treba telico prodati, ker obeh ne bomo mogli preživeti. Vendar je cena živine takrat bila zelo nizka in jaz se s tem nisem strinjala. Mož je telico vseeno prodal. Jaz sem namesto njega šla kopat v vinograd, on pa je odpeljal telčko na prodaj. Ko sem prišla domov, sem ugotovila, da telice ni. Ker pa je bil denar od prodane živine moj, sem bila zelo jezna in tako sva se pošteno sprla.

Dve hčerki in dva sina sem rodila doma. Vedno sem do konca nosečnosti delala. Vsi so se rodili podnevi, zraven pa sta bili soseda in vaška babica. V postelji sem ostala dva dni, potem pa spet na delo. Prvo hčerko, Angelo, sem rodila leta 1935, sledila sta Alojzija in Ferdinand leta 1940 ter Ivan 1948. Najmlajši, Ivan, je umrl, star šest let, zaradi gripe. Vsakega otroka sem se zelo veselila in vse sem imela enako rada. Tašča ni smela videti, da sem otroke ljubkovala, ker po njenem se ljubkuje samo Boga. Posebno pozornost sem posvečala najmlajšemu – Ivanu. Že od rojstva je imel ukrivljene nogice in zato sem ga imela še posebno rada. Pri hiši smo imeli hlapca, da nam je pazil na otroke. Plačila ni prejemal, ampak smo ga šolali in oblačili. Tudi njegovi starši so hodili po vse, kar so potrebovali. Tako smo jim dajali mleko, kruh, sadje, krompir ... Mož je tem otrokom bil tudi boter.

Otrokom smo vedno govorili, da morajo biti poslušni in da morajo vedno ubogati učitelja v šoli. Nikoli jih nisem kaznovala, vedno so me morali ubogati na besedo. Drugi sin se je začel potepati, ko je malo zrasel. Zašel je v slabo družbo, kjer se je veliko pilo, in zaradi tega smo se tudi veliko prepirali. Kljub vsemu se je spametoval, se poročil in zgradil lepo hišo.

Popotnica otrokom in taščam

8. marca 1995 sem izgubila moža. Vedno je prvi vstal ter zakuril v štedilnik, da sem vstala, ko je bilo že toplo. Tako je bilo tudi tokrat, vendar se je na hodniku zgrudil in umrl. Od takrat sem zelo osamljena, žalostna in vedno ga iščem. Ker nikogar ni, tudi ne kuham, postajam vedno bolj slabotna in zdravje se mi krha. Ob dolgih večerih molim in prosim Boga, naj me odpelje k možu. Ne morem in ne morem doumeti, da ga ni več in da se nikoli ne bo več vrnil. Ob prostem času pa zelo rada berem, da mi čas hitreje mine in nisem več tako zelo sama. Otroci z družinami prihajajo na obisk, vendar hitro tudi odidejo, saj imajo svoj dom, svoje delo in svoje skrbi. Poleti, ko me božajo topli sončni žarki, sem rada v naravi. Obdelujem še majhen vinograd in si s tem krajšam čas. Pri večjih delih mi pomagajo otroci in vnuki. Imam osem vnukov in pet pravnukov. Zelo se razumemo, vendar smo tudi malo skupaj. Moja želja je, da se ne bi prepirali, da bi drug do drugega bili strpni, ljubeči, si pomagali. Svojim otrokom, vnukom in pravnukom nikakor ne želim, da bi imeli samo en del tako žalostnega življenja, kot sem ga imela jaz. Vsem taščam svetujem, naj pomislijo, kaj govorijo, kaj počnejo in naj se zavedajo, da bodo tudi one nekoč ostarele in onemogle in si bodo želele mirno starost. Kako naj jo dobijo, če so bile hudobne, krute in nevoščljive. Moji otroci so tudi morali takoj v svet zaradi hudobne babice. Sama nisem bila dovolj močna, da bi se uprla. Hvaležna sem svojim otrokom, da so vzgojili svoje otroke v prijazne, vljudne ljudi, ki znajo spoštovati starše, stare starše in drug drugega. S ponosom zrem vanje in hkrati ugotavljam, da moram živeti prav zanje. ◻

**Društvo onkoloških bolnikov
TV Slovenija
Radio Ognjišče**

**pripravljamo dobrodelno akcijo
za rakave bolnike**

STOPIMO SKUPAJ

**V nedeljo, 5. oktobra, ob 19.55
na 1. programu TV SLO in
programu Radia Ognjišče**

**Stopimo skupaj!
Vaše darove bomo zbirali na:
(01) 512 25 00**

Vabilu na dobrodelno akcijo so prikimali:
Bernarda Fink Inzko, mezzosopranistka • Marko Fink, baritonist •
Nataša Valant, pianistka • QUARTETTULIPAN • Mia Žnidarič • Nuša
Derenda • Simona Vodopivec Franko • Nuška Drašček • Plesna
skupina Mojce Horvat • Otroški zborček Delavnice Muziké
• Edvin Fliser • Ivan Hudnik • Vok. skupina Srebrni zvoki
• Mojca Mavec • Jure Sešek • Janez Dolinar

RADIO OGNJIŠČE

Poznobaročna sakralna arhitektura

V. M.

Filozofska fakulteta v Ljubljani je izdala knjigo dr. Metode Kemperl *Korpus poznobaročne sakralne arhitekture na slovenskem Štajerskem*. Knjiga je prva v novi zbirki *Historia Artis* oddelka za umetnostno zgodovino.

Kronska Gora

Monografija o poznobaročni sakralni arhitekturi na slovenskem Štajerskem je prva pregledna monografija o naši baročni arhitekturi po skoraj štiridesetih letih. Obravnava enega najkakovostnejših obdobj baročne arhitekture na Slovenskem, in sicer poznobaročno arhitekturo na Štajerskem. Ta je zaradi zgodovinskih dejstev tesno povezana s tisto na avstrijski strani, zato pa slabo raziskana. Po razdelitvi historične dežele Štajerske po prvi svetovni vojni so avstrijski raziskovalci obravnavali le spomenike na avstrijski strani, slovenski pa na slovenski. Opusi arhitektov so bili zato zelo slabo raziskani in ovrednoteni.

V monografiji so najprej predstavljeni časovni okvir in zna-

čilnosti poznobaročne Štajerske sakralne arhitekture, nato pa še pregled dosedanje literature, v kateri je bila obravnavana. V nadaljevanju je predstavljen prvi pomemben poznobaročni arhitekt na slovenskem Štajerskem, mariborski zidarski mojster Jožef Hoffer, postavljene so teze o vplivu dunajske arhitekture nanj in vsi njegovi najpomembnejši nasledniki. V tem preglednem poglavju so predstavljeni tudi spomeniki, ki stojijo na avstrijskem Štajerskem in so povezani z mojstri, ki so delovali v slovenskem delu Štajerske. Z novimi podatki iz arhivskega gradiva ter novimi atribucijami so obogatene biografije štajerskih zidarskih mojstrov iz obravnavanega obdobja. Med njimi je na podlagi arhivskih virov osvetljeno tudi delo celjskih in mariborskih okrožnih inže-

nirjev ob koncu 18. stoletja, ki je bilo do zdaj v umetnostnozgodovinski literaturi povsem prezrto. V strokovni literaturi je do zdaj ostalo prezrto tudi vprašanje poznobaročne tradicije v 19. stoletju, zato je v monografiji temu posvečeno posebno poglavje. Poznobaročna sakralna arhitektura

na Štajerskem je kakovostna in se je tako močno usedla v zavest ljudi, da so po teh vzorih gradili še do sredine 19. stoletja.

110 štajerskih cerkva Najobsežnejše poglavje knjige, ki obsega 342 strani, predstavlja katalog cerkva. Tu je predstavljenih kar sto deset poznobaročnih sakralnih spomenikov, od katerih jih je bila do zdaj v umetnostnozgodovinski literaturi obravnavana le dobra tretjina. Kar nekaj že znanim spomenikom štajerskega poznega baroka je na podlagi arhivskih virov ali stilnokritične analize popravljena ali dopolnjena stavbna zgodovina, skupno pa monografija prinaša nova spoznanja za več kot petdeset štajerskih cerkva.

Dr. Metoda Kemperl

Monografija je zato prestižnega pomena ne le za slovensko umetnostno zgodovino, ampak tudi v srednjeevropskem prostoru. Na podlagi spomenikov, ki so sistematično predstavljeni v monografiji tudi s slikovnim gradivom, bo mogoče opise štajerskih arhitektov 18. stoletja še dopolnjevati, in to ne le s stavbami na slovenskem Štajerskem, ampak tudi tistimi v Avstriji in predvsem na Hrvaškem.

Dr. Milček Komelj je zapisal, da je v tej knjigi izčrpen in doslej najtemeljitejši pregled poznobaročne arhitekture na slovenskem Štajerskem in da gre za zelo stvarno napisano knjigo, ki temelji na arhivskem gradivu (predvsem na novo odkritem), dosedanjih raziskovanjih (tako rekoč popolnem poznavanju dosedanje strokovne literature) in avtoričinem lastnem intenzivnem primerjalnem opazovanju ter sklepanju med osebnim terenskim stikom s spomeniki.

Dr. Metoda Kemperl Dr. Metoda Kemperl (rojena leta 1971) je docentka za zgodovino likovne umetnosti s teorijo umetnosti na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Leta 1996 je diplomirala iz umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti, leta 1999 je magistrirala, leta 2002 pa doktorirala z disertacijo *Romarske cerkve – novogradnje 17. in 18. stoletja na Slovenskem. Arhitekturni tipi, poslikava in oprema*. Izsledke svojih raziskav, predvsem baročne sakralne arhitekture na Slovenskem in v sosednjih pokrajinah, zlasti na avstrijskem Štajerskem, redno objavlja v slovenski, avstrijski in hrvaški periodiki. Njeno raziskovalno delo je prineslo pomembne ugotovitve tudi na področju baročnega kiparstva in slikarstva pa tudi kulturne zgodovine in zgodovine. ■

Pozabljeni predsednik vlade

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Od slovenskih politikov, ki so bili predsedniki vlad, je bil dr. Janko Brejc eden glavnih borcev za pravice Slovencev na Koroškem v času dvojne monarhije, v času Kraljevine Jugoslavije pa eden glavnih zagovornikov naše avtonomije.

Slovenci smo imeli malo politikov, ki so zasedli mesto predsednika vlade. V pokojni avstro-ogrski monarhiji ni niti en slovenski politik prišel blizu mestu ministrskega predsednika. Prvi slovenski politik, ki je postal predsednik, je bil vitez Pogačnik, ki je ob razpadu avstro-ogrske monarhije postal predsednik Narodnega sveta za Slovenijo, se pravi predsednik začasne slovenske vlade. Viteza Pogačnika je nasledil dr. Janko Brejc, ki je bil predsednik Narodnega sveta za Slovenijo do leta 1920, ko je prišlo do dokončnega formiranja Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in je postal slovenski narodni svet v takšni vlogi odveč, zato so

A vendar, če se nekako v megli še spominjamo Ribičiča, Korošca in Pogačnika, je dr. Brejc praktično popolnoma utonil v pozabo. Tega si Brejc, eden od zastavonoš slovenskih prizadevanj po avtonomiji v Kraljevini Jugoslaviji in eden najodločnejših borcev za zaščito slovenstva na Koroškem, nikakor ni zaslužil.

Vedno odličnjak Janko Brejc se je rodil 18. novembra leta 1869 v Brezjah pri Trziču, in sicer v trdni kmečki družini. Prve korake v šolanju je naredil v vaški osnovni šoli tako kot mnogo kmečkih fantov. Bil je bister učenec in si je deloma s pomočjo staršev, deloma s pomočjo drugih financierjev

Na začetku prve svetovne vojne so Brejca avstro-ogrske oblasti začasno priprle.

ga razpustili in prenesli oblast na kraljevo vladu. V dobrih sedemdesetih letih obstoja Jugoslavije, kot kraljevine in kot socialistične republike, sta le dva slovenska politika vodila zvezno vladu. V kraljevini je dr. Anton Korošec, dolgoletni Brejčev politični zaveznik, vodil državno vladu drugo polovico leta 1928, v socialistični Jugoslaviji pa je v prvi polovici sedemdesetih let vladu Jugoslavije vodil Mitja Ribičič. Na svoje ministrske predsednike oziroma predsednike vlade smo morali počakati do samostojnosti Slovenije. Od tedaj se je zvrstilo pet predsednikov vlad: Alojz Peterle, dr. Janez Drnovšek, dr. Andrej Bajuk, mag. Anton Rop in Janez Janša. Nekdanjih predsednikov vlad se komaj kdo še spominja.

privoščil za tiste čase hudo drago šolanje na gimnaziji. Brejc je leta 1882 vstopil v prvi letnik gimnazije v Celovcu. Tedaj je bil čas velikih sprememb. Na Kranjskem je tedaj prišlo do političnega zavezništva med liberalci in konservativci na podlagi slovenstva in to je pripomoglo, da so v kranjskem deželnem zboru slovenski poslanci zasedli okoli sedemdeset odstotkov poslanskih mest in izrinili Nemce z oblasti. Tega na Kranjskem niso nikoli več izpustili iz rok, čeprav sta se glavni politični struji na Slovenskem kmalu sprli in se poslej med seboj sovražili skoraj huje, kot sta sovražili Nemce.

Kot gimnazijec v Celovcu je Brejc takoj opazil razliko med Kranjsko in Koroško. Slovencev je bilo v Celovcu sicer veliko, a vseeno so bili manjšina, ki so jo nemški politiki povsem obvladovali. Tudi na gimnaziji je bilo slovenskih učencev le za vzorec,

Dr. Janko Brejc, eden od peščice slovenskih predsednikov vlad

le dobra desetina vseh dijakov. Brejc je pet letnikov gimnazije končal v Celovcu, preostale tri pa v Ljubljani. Razen prvega letnika je vse opravil z odliko.

Ta šolski uspeh mu je prinesel možnost študija na Dunaju, kjer se je leta 1891 vpisal na pravno fakulteto. Študij mu je omogočila t. i. Knafljeva štipendija, ki je skozi tristo let pomagala velikemu delu študentov slovenskega rodu.

Med študijem se je začel zanimati za politiko. Morda še malo bolj kot drugi študenti, kajti kar dva od njegovih predavateljev na fakulteti, Max Ritter Hussarek von Henlein in Heinrich Lammassch, sta kasneje postala avstrijska predsednika vlade. Brejc je pridno študiral in leta 1895 sklenil študij prava z doktoratom.

Zapustil Ljubljano Brejc se je po doktoratu na univerzi vrnil v Ljubljano in se zaposlil kot odvetniški koncipient ter upal, da bo odprl lastno pisarno. Začel pa se je tudi bolj zanimati za politiko in leta 1897 se je dokončno pridružil Katoliški narodni stranki. Leta 1901 je nastopil kot poslanec za kranjski deželni parlament, in sicer za okraje Kranj, Tržič in Škofja Loka, ter bil izvoljen v deželno zakonodajno telo. Kot deželni poslanec se je zapletel v večje število političnih sporov, najhujšega z dr. Ivanom Šušteršičem. Spor je šel celo tako daleč, da je Brejc odstopil kot deželni poslanec, zapustil Ljubljano in se preselil v Celovec. V koroškem glavnem mestu je odprl odvetniško pisarno, skoraj takoj pa se je vključil tudi v lokalno politiko. Politiko na Koroškem in še posebno splošne razmere je že nekoliko poznal, saj se je na Koroškem več let šolal.

Brejc se je pridružil Katoliškemu političnemu in gospodarskemu društvu za Slovence na Koroškem, ki je bilo tedaj najmočnejše in tudi osrednje politično društvo koroških Slovencev. Društvo je imelo sicer mrežo svojih podružnic po Koroškem, a je v času Brejčevega prihoda in vstopa v društvo v njem vladalo mrtvilo. Društvo je doživelo hud politični udarec, saj je le nekaj prej izgubilo svojega edinega poslanca na državni ravni pa tudi dva od treh poslanskih sedežev v koro-

Na dunajski univerzi so se kalili nekdanji slovenski politiki.

škem deželnem zboru. Nujno je torej potrebovalo nekoga, ki bi poživil društvene dejavnosti in jih spravil v gibanje.

Vodja kroških Slovencev Brejc je bil svež veter z dovolj energije in nekaj političnimi izkušnjami. Društvo je začelo s široko akcijo na političnem in kulturnem področju, prav tako pa tudi na gospodarskem. Prav na gospodarskem so bili Slovenci, čeprav ne tako nemočni, kot se je zdelo, neorganizirani. Pod Brejčevim vodstvom se je začela slovenska gospodarska samopomoč. To pomeni, da so Slovenci začeli poslovati in predvsem kupovati pri Slovencih oziroma v trgovinah, kjer jih lastniki niso diskriminirali zaradi jezika. Ta taktika je prinesla uspehe, okrepila je članstvo pa tudi samozavest in napolnila večno prazne finančne fonde društva. Na to preprosto, a učinkovito taktiko so nemški politični krogi reagirali precej kislo. Po njihovem mnenju

je bila takšna taktika nepoštena, a Brejca in somišljenikov to ni pretirano motilo. Politični uspehi so prinesli Brejcu mesto nespornega voditelja Slovencev na Koroškem in kmalu so se tako Nemci kot Slovenci iz Kranjske zavedeli, da bo treba z Brejcem in njegovim društvom računati v prihodnjih političnih kombinacijah. Zaradi idejne podobnosti s programom Slovenske ljudske stranke je prišlo do zблиževanja SLS in Katoliškega društva za politični in gospodarski napredek Slovencev na Koroškem ter pogovorov o združitvi obeh političnih strank. Po več pogovorih sta se organizaciji združili leta 1909. V bistvu je močnejša ljudska stranka politično organizacijo koroških Slovencev strnjeno sprejela v svoje članstvo. Brejc in kolegi so postali ena od močnih struj v stranki, politično pa so podpirali smer Janeza Evangelista Kreka.

Vstop koroških Slovencev v Slovensko ljudsko stranko je pomenil večje število poslancev v

dunajskem parlamentu, ki so se zavzemali za pravice Slovencev na Koroškem na državni ravni. Okrepil je tudi kadrovsko in finančno delovanje Slovencev na Koroškem, ki so imeli dobro zaledje na Kranjskem, kjer je ljudska stranka obvladovala deželni parlament.

Nemški nacionalisti na Koroškem so odgovorili z zaostrovanjem na političnem in jezikovnem področju. Slovenski jezik so poskušali izriniti iz javne rabe na Koroškem. Koroški Slovenci so na to odgovorili z javnim pozivom k popolnemu bojkotiranju vseh gospodarskih družb in tudi zasebnikov, ki diskriminirajo slovenski jezik. Vprašanje jezika je večkrat prišlo na dnevni red dunajskega parlamenta in bilo zaradi velikega števila slovenskih poslancev obravnavano z ustrežno pozornostjo. Brejc je bil tudi sourednik oziroma soavtor knjige »Iz koroškega vilajeta«, ki je izšla leta 1913. V njej so bile opisane razmere v pokrajini, kar je prineslo Brejcu novo število ostrih napadov nemških nacionalistov. Brejc je bil še vedno sprt tudi s Šušteršičem. Desetletje dolg spor med politikoma se je še kar poglobljal.

Ob izbruhu prve svetovne vojne so koroški nacionalisti dosegli, da so Brejca zaradi njegovega odločnega zavzemanja za pravice Slovencev začasno internirali. Potem ko je prva protislovanska histerija ob začetku prve svetovne vojne minila ter je bilo ugotovljeno, da Brejc nikoli ni bil neojalen do države in krone, so ga izpustili in do konca vojne je ostal v dunajskem parlamentu. Bil je eden najvidnejših podpisnikov majniške deklaracije.

Član narodnega sveta Ob razpadu Avstro-Ogrske je postal Brejc podpredsednik Narodnega sveta za Slovenijo, ki je prevzel oblast nad našim ozemljem. Njegov je bil resor notranjega ministrstva, bil pa je tudi član delegacije, ki se je s srbskimi politiki dogovarjala za združitve v enotno državo. Po odstopu predsednika Narodnega sveta za Slovenijo viteza Pogčnika je Brejc prevzel mesto predsednika, obdržal pa je tudi resor

Šušteršič in Brejc sta bila osebno sprta več kot dvajset let.

Po vstopu v Slovensko ljudsko stranko je Brejc podpiral smer Janeza E. Kreka.

▶ notranjega ministrstva. V času, ko je bil predsednik, so mu očitali, da preveč cinca glede koroškega vprašanja. Brejc, pa čeprav odločen zagovornik pravic Slovencev, se ni odločil za morebitno vojaško zasedbo in priključitev Koroške s strani srbskih čet. Nasprotniki so mu tudi očitali, da je aprila 1920, ko je vodil notranji resor, prišlo do streljanja žandarmerije na stavka-joče komunistične železnčarje, v katerem so padle smrtno žrtve. To je bilo nepošteno, saj Brejc ni imel nadzora nad žandarmerijo, ki je bila v tistem času pod vojaškim poveljstvom, poleg tega pa je v tistem času vojska s kraljevim pooblastilom razglasila začasen nadzor tudi nad železnico, se pravi, da je bila tako stavka kot njeno zatrtje v bistvu »notranja stvar vojske«.

V pogajanjih, ki so pripeljala do združitve v Državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, je sodeloval tudi dr. Brejc.

Po volitvah v ustavodajno skupščino je bil Brejc razočaran, ker je bila večina avtonomističnih predlogov preglasovana. Brejca so določili, da se v imenu Slovenske ljudske stranke pogaja z drugimi »avtonomističnimi« oziroma protiuнитарističnimi strankami v državi, to je s hrvaško kmečko stranko, srbskimi radikali in bosenskim muslimani. Zaradi tega je prišlo do vnovične zaostritve med Brejcem in dr. Šušteršičem. Slednji je namreč s svojimi liberalci odločno podpiral čim večjo unitarizacijo države. Besedni spori med obema politikoma so bili zlasti hudi v letu 1923, ko so bile volitve v državni zbor. Brejc je bil eden najbolj napadanih politikov iz tabora Slovenske ljudske stranke. Svoje zadoščenje pa je dobil po razglasitvi volilnih izidov. Ljudska stranka je na Slovenskem premočno zmagala in dobila v državnem parlamentu kar enaindvajset poslancev od šestindvajsetih. Volitve leta 1923 so bile Šušteršičev politični pokop.

V Narodnem svetu za Slovenijo je bil Brejc podpredsednik, zadolžen za notranje zadeve.

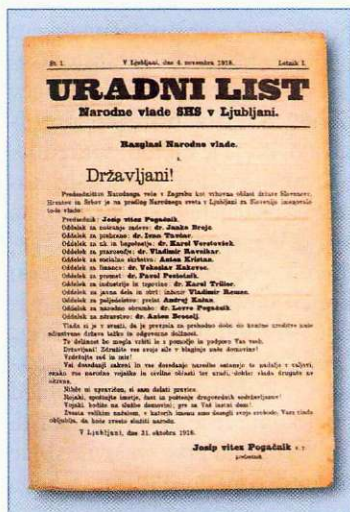
Spor med dr. Jankom Brejcem in dr. Ivanom Šušteršičem je trajal več kot dvajset let.

A bližal se je tudi zaton Brejčeve politične kariere. Nekako mu je postalo jasno, da ga najbolj potrebujejo v časih, ko je stranka v škripcih, ko pa ji gre dobro, se ga izogibajo. Večina njegovih političnih soborcev je bila v pokoju ali pa pokojna. Od starega vodstva Ljudske stranke sta ostala le še on in dr. Korošec.

Ko sta se leta 1924 sprla, je imel Brejc vsega dovolj in se je sklenil umakniti iz aktivne politike. Odpovedal se je nadaljnjim kandidaturam za poslanca, umaknil se je iz večine strankinih odborov in dejavnosti, le občasno je svetoval, a tega je bilo vse manj.

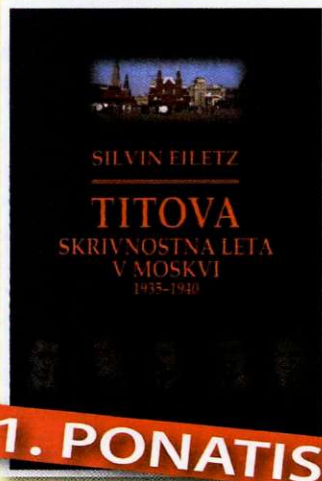
Dr. Brejc, nekdanji predsednik Narodnega sveta za Slovenijo, je zadnjih deset let svojega življenja živel odmaknjeno od politike. Umrl je 6. aprila 1934 v Ljubljani, star petinšestdeset let. Njegovega pogreba so se udeležili vsi, ki so kaj štel v tedanji slovenski politiki in javnem življenju, svoje sožalje pa sta poslala tudi kralj Aleksander in predsednik jugoslovanske vlade Nikola Uzunović.

O Brejcu je napisal knjigo zgodovinar dr. Andrej Rahten. **D**

Knjigo dr. Silvina Eiletza *Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935–1940*

lahko naročite na uredništvu Demokracije:
Nova obzorja, Mivka 25, 1000 Ljubljana. Tel.: **01/2447-200**.

Avtor knjige dr. Silvino Eiletz

Spominska slovesnost v Mozlju

Društvo za ohranjanje spomina na žrtve komunistične revolucije SLOVENIJA 1941–1948–1952 - pododbor Ljubljana-Grčarice vabi vse, ki jim je to mar, na spominsko slovesnost za pobitimi pripadniki JVVd (Jugoslovanske vojske v domovini) v septembru in oktobru leta 1943. Komemoracija bo v nedeljo, 28. 9. 2008, ob 11. uri pri kapelici sv. Krvi v Mozlju pri Kočevju. Mašo bo daroval g. Anton Gnidovec, župnik iz Kočevja. Priložnostni avtobus bo s Kongresnega trga v Ljubljani odpeljal v nedeljo zjutraj ob 8. uri. Vabljeni!

Spominska slovesnost v Mozlju lani

Korak za korakom ljudje gradimo svoje sanje.
Uresničujemo jih in verjamemo, da to počnemo za vse življenje.

080 19 20 • www.ZavarovalnicaMaribor.si

**Brez zavarovanja
je vse kot list v vetru**

ZM
ZAVAROVALNICA MARIBOR

Zbrana dela Gabriella Pulitija

V. M.

Muzikološki inštitut ZRC SAZU izdaja zbirko *Monumenta artis musicae Sloveniae*, od leta 2005 pa tudi znanstveno revijo *De musica disserenda*. Za obe skrbi Založba ZRC.

Gabriello Puliti

Giacomo Gorzanis

František Josef Benedikt Dusík

De musica disserenda

V zbirki zbranih del skladatelja Gabriella Pulitija (ok. 1583–1644) je doslej izšlo šest zvezkov zbirke *Monumenta artis musicae Sloveniae* (41, 42, 44, 46, 48 in 50) oz. devet skladateljevih v celoti ohranjenih zbirk. Pričujoči zvezek z naslovom *Integra omnium solemnitarum vespertina psalmodia* (1602) je zadnja v celoti ohranjena Pulitijeva zbirka in je skladateljev drugi znani tisk. Delo je natisnil znani tiskar v Milanu. Vsebuje 15 psalmov za večernice za pet pevskih glasov z generalnim basom, introit Deus in adiutorium in Magnificat. Puliti jo je verjetno napisal za potrebe bogoslužja v redovnem samostanu v Pontremoliju, kjer je v času natisa leta 1602 delal kot orglar.

Pulitijevi petglasni psalmi, kljub dodanemu instrumentalnemu basu continuu sodijo med njegova zgodnja dela v duhu renesančnega glasbenega idioma, ki ga je skladatelj presegel šele pozneje, ko je začel pisati tudi motete za en sam glas in instrumentalno spremljavo (objavljeni npr. v zvezkih 40 in 42 zbirke MAMS). Tudi pri izdaji sklepnega zvezka Pulitijevih zbranih del v okviru zbirke MAMS, uredil ga je Nikola Lovrinič, je aktivno sodeloval mednarodni uredniški odbor v sestavi Bojan Bujič (Oxford), Ivano Cavallini (Palermo), Tomaž Faganel, Metoda Kokole (oba Ljubljana) in Ennio Stipčević (Zagreb).

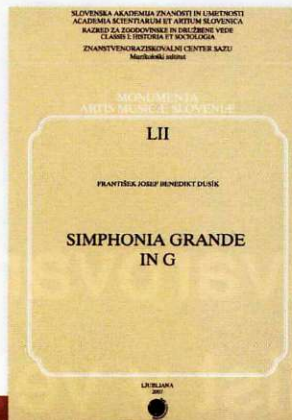
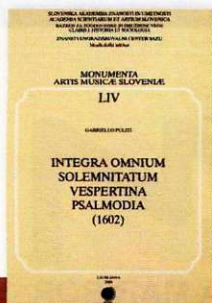
Giacomo Gorzanis (Apulija ok. 1520 – Trst[?] po 1573), ki se je okrog leta 1558 preselil iz neapeljske podkraljevine v Trst, je kot lutnjist in skladatelj poldrugo desetletje deloval med Trstom, Gorico in Gradcem. Z glasbo na Slovenskem ga povezujejo posvetila tiskanih knjig njegove glasbe, ki jih je naslovil na člane plemiških družin Khisl s Fužin, Dietrichstein iz Radovljice in Dornberg iz Gorice. Gorzanisove knjige napoletan so edinstveni glasbeni viri za raziskovanje posvetne glasbene ustvarjalnosti in recepcije instrumentalnih in vokalno-instrumentalnih glasbenih vrst v drugi polovici 16. stoletja. V napolitanah se skladatelj kaže kot eden osrednjih ustvarjalcev »villanelle alla napolitana« v obdobju po 1570, pri čemer je bistveno prispeval k širitvi te glasbene vrste iz Italije v mejne avstrijske dežele, tudi na habsburški dvor. Skladbe so homofone silabične uglasbitve stereotipnih petrarkističnih besedil s kitično nespremenljivo glasbeno strukturo. Gorzanisove skladbe je za prvo kritično notno izdajo transkribirala mag. Alenka Bagarič in kot urednica zvezka – izšel je pod naslovom *Il primo libro di napoletane ceh si cantano et sonano in leuto* (1570) – prispevala spremno razpravo o skladatelju, revizijsko poročilo z uredniškimi opombami in potrebnim znanstvenim aparatom. Izdaja obsega 80 strani not (faksimili izvornih skladb in transkribicija), 58 strani besedil v slovenščini in angleščini z besedili pesmi in 5 faksimilov. Izdaja je prvi del načrtovane celotne izdaje ohranjenih Gorzanisovih skladb.

Predstavniki razvejene češke glasbene družine František Josef Benedikt Dusík (1765–po 1817) je od leta 1790 nekaj časa deloval v Ljubljani. Služboval je na koru ljubljanske stolnice in bil med najbolj dejavnimi člani ljubljanske Filharmonične družbe. Kot vsestranski glasbenik je sodeloval na prireditvah družbe, na katerih so izvajali tudi njegova dela. Ljubljanski filharmoniki so ga imenovali za prvega častnega člana svoje družbe.

Njegova *Simphonia Grande in G* je partitura z vsemi značilnostmi te klasicistične glasbene vrste, ki predstavlja kot skladba pomembno informacijo o aktualnem stanju, poustvarjalnem standardu in rabi orkestralne glasbe v našem glasbenem okolju v drugi polovici 18. stoletja.

Transkripcijo partiture, ki jo kot edini do zdaj znani rokopis skladbe hrani Glasbena zbirka NUK v Ljubljani, je pripravil dr. Matjaž Barbo. Kot urednik zvezka je prispeval tudi spremno razpravo o skladatelju, revizijsko poročilo z uredniškimi opombami in potrebnim znanstvenim aparatom. Izdaja obsega 69 strani not, 16 strani besedil v slovenščini in angleščini in 3 faksimile.

De musica disserenda je muzikološka znanstvena revija, ki jo je leta 2005 začel izdajati Muzikološki inštitut ZRC SAZU. Namenjena je objavljanju znanstvenih razprav z vseh področij sodobne muzikologije (tako historičnih kot sistematičnih) pa tudi interdisciplinarnih razprav v zvezi z glasbo. Izhaja dvakrat letno. Revija želi v slovenskem kulturnem prostoru omogočiti uveljavljanje novih dognanj in pogledov na fenomen glasbenega v vsej njegovi razsežnosti. Naštejmo le slovenske prispevke iz obeh števil letnika 3 (2007): *Glasba in narodna zavest* (Stane Granda), »Vesela pesem žalostno serce ovedri – mila pesem ohladi njegove rane« (Matjaž Barbo), »Glasba za rabo« kot družbenozgodovinski pojav v drugi polovici 19. stoletja (Nataša Cigoj Krstulović), *Kritike zbora Glasbene matice v luči njegovega mednarodnega delovanja* (Tomaž Faganel), *Relativna avtonomija glasbe: primer Ljubljanskega dnevnika 1951–1961* (Leon Stefanija), *Vprašanje avtonomnosti glasbene kritike v slovenskem dnevnem časopisu ob praznovanju kantate Stara pravda Matije Tomca: med estetsko sodbo in političnim konstruktom* (Jernej Weiss), »Pojoča cerkev v samoti«: kartuzijani in njihova glasba (Katarina Šter). Žal so pomembni prispevki slovenskih avtorjev objavljeni v tujem jeziku, čeprav bi jih lahko objavili na internetu, v reviji pa v slovenščini.

Svetovni dan turizma, 27. september 2008

TEMA: Odgovor turizma na izziv klimatskih sprememb

“Tourism Responding to the Challenge of Climate Change” je tema letošnjega svetovnega dneva turizma Svetovne turistične organizacije (United Nations World Tourism Organization, UNWTO). Vsako leto izberejo eno državo članico UNWTO, ki je gostiteljica svetovnega dneva turizma, letos je to Peru.

Svetovni dan turizma (World Tourism Day) od leta 1980 vsako leto praznujemo 27. septembra, ki predstavlja dan sprejema statuta UNWTO, hkrati pa pomeni konec glavne turistične sezone na severni polobli in začetek na južni.

Vsaka država in nacionalna turistična gospodarstva na lasten način obeležijo ta za turizem poseben dan: s poslanicami, s seminarji, delavnicami, z brezplačnimi vstopnicami za ogled turističnih znamenitosti in drugimi aktivnostmi.

Direktorat za turizem na ministrstvu za gospodarstvo in Slovenska turistična organizacija bosta letošnji svetovni dan turizma obeležila na prireditvi, ki bo potekala v **petek, 26. septembra v okviru Dneva odprtih vrat STO** na Bledu. Ob letošnji tematiki **»Odgovor turizma na izziv klimatskih sprememb«** se bodo zvrstila predavanja na to aktualno tematiko, podeljeno pa bo tudi priznanje **»Naj menedžerki v turizmu«** in letos prvič tudi **“Naj menedžerju v turizmu”**. V sodelovanju s Turistično zvezo Slovenije bo na prireditvi podeljeno tudi priznanje za **»Naj prostovoljca«** oziroma **»Naj prostovoljko«** v turizmu 2008.

Več informacij je na voljo na www.slovenia.info/danturizma

Čas hladnih zvezd

1.

Založba Litera

Pisatelj Marjan Kolar je bil rojen leta 1933 v Slovenj Gradcu, danes živi in piše v Kotljah. V zbirki *Piramida* je izšlo njegovo literarno delo *Čas hladnih zvezd*. Zgodba govori, da v izteka-jočem se življenju Kolarjevega starega borca ni velikih dramatičnih dogodkov; celo danes tako aktualnih razprtij okrog predlaganega spome-nika krajevnim žrtvam revolucionarnega nasi-lja pisatelj ne požene v resnično zaostren spo-pad. V ospredju je melanholična podoba neke starosti in minevanja, sestavljena iz številnih in povečini nerazveseljivih drobcev naključne vsakdanjosti, v katerih začetimo značilni utrip nekega odmaknjenega industrijsko-kmečkega kraja na Slovenskem. A ta utrip se pisateljevega junaka dotakne le na površini, kajti tok ži-vljenja ga je že dokončno izvrigel in zdaj lahko samo še stoji na bregu in ga izmodren, a nemo-čen opazuje. Kolarjev svet je v tem tekstu svet fotografsko realističnih trenutnih posnetkov, ki praviloma osvetljujejo več kot samo eno plat obravnavane zadeve in ki jih deloma že zaradi junakovega značaja, še bolj pa zaradi avtorje-vega prirojenega temperamenta, ki ga čutimo v ozadju, preveva ozračje nekakšne nepodku-pljivo trezne skepse. To ni svet vročega sonca, temveč svet »hladnih zvezd«.

Razdvojeni narod

Založba Mladinska knjiga

Zgodovinska raziskava zgodovinarke dr. Ta-mare Griesser Pečar *Razdvojeni narod, Slo-venija 1941–1945* poskuša podati, kolikor je mogoče prepričljivo podobo bistva, ciljev in prakse različnih družbenih in političnih sil ti-stega časa: organizacij, strank, zvez, vojaških in paravojaških enot v Sloveniji. Raziskava se na podlagi dobljenih izsledkov posveča vpraša-nju, kako je moglo priti do tedanjih notranjih slovenskih sporov. Sklicuje se na mednarodno-pravno presojo okupacije, s katero lahko danes merimo različne tokove gibanj tedanjega časa z manj znanega stališča. Uporablja in navaja številne dokumente in vire. Zgodovino druge svetovne vojne v Sloveniji skuša razumeti tako, da upošteva več ravni dogajanja. Knjiga je izšla v zbirki *Žepnice*, obsega pa 562 strani.

Pahorjevi spomini

2.

Študentska založba

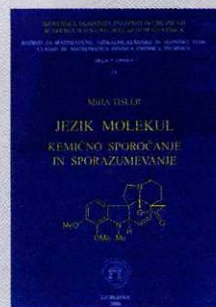
Boris Pahor (roj. 1913 v Trstu) je eden naj-vidnejših slovenskih akademikov in v tujini prepoznavnih pisateljev, kar dokazujejo no-minacije za Nobelovo nagrado, Prešernova nagrada pa tudi sprejem v francoski red le-gije časti. Boris Pahor, ki je preživel fašistično

1.

2.

3.

4.

preganjanje, nacistično taborišče in po vojni zagovarjal potrebo po slovenski demokratični državi, je med drugim velik borec za prave zamejce, v svetu pa je najbolj znan po romanu *Nekropola* iz leta 1967. *Moje suhote* (zbirka *Beletrina*) so avtobiografski zapisi, ki so izšli ob avtorjevi 95-letnici. Predstavljajo pomembno pričevanje, ki celovito osvetljuje tako njegovo kompleksno življenjsko izkušnjo kot literarni opus. Pahorjeva zgodba je v marsičem metafora 20. stoletja. Po eni strani jo zaznamuje življenje v multietničnem okolju, po drugi pa je trčila ob vse bistvene totalitarizme 20. stoletja: fašizem, nacizem in komunizem. Pahor se izkaže za vseskozi skeptičnega v odnosu do ideologij in njih-ovih poskusov podreditve posameznikove svobode. Po drugi strani pa se kljub vsem udarcem usode razkriva kot preživelec, čigar življenjska energija je izredna.

Varstvo manjšin

INV

Inštitut za narodnostna vprašanja je izdal knjigo Vere Klopčič *Mednarodnopravne raz-sežnosti pravnega varstva manjšin v Sloveniji*. Uvodoma avtorica prikaže vprašanje med-narodnopravnega varstva manjšin nasploh, sledijo prikaz novih evropskih dokumen-tov o tej temi, ustavna in zakonska ureditev manjšinskega varstva v Sloveniji, pravni po-ložaj, status in pravice pripadnikov narodov in manjšin z območja nekdanje Jugoslavije v Sloveniji, na koncu pa še ugotovitve o po-menu novih evropskih dokumentov za razvoj pravnega varstva narodnih manjšin.

Jezik molekul

3.

SAZU

Slovenska akademija znanosti in umetnosti (ra-zred za matematične, fizikalne, kemijske in teh-niške vede) je izdala knjigo akademika dr. Mihe Tišlerja *Jezik molekul s podnaslovom Kemično sporočanje in sporazumevanje*. Kot povesta že

naslov in podnaslov, se je avtor posvetil t. i. spo-ročilnim molekulam. Molekule obravnava po namenu učinkovanja, s čimer spoznamo spoji-ne, ki živalim omogočajo sledenje in orientaci-jo na terenu, za privabljanje nasprotnega spola ali socialno organiziranost (npr. pri čebelah ali mravljah), za zbiranje v skupine, za sprožanje preplaha in spodbujanje obrambe. Bolj kot se-salci te zelo zapletene spojine oziroma infoke-mikalije (feromone) uporabljajo žuželke.

Astronomovi utrinki

Založništvo Jutro

Marijan Prosen je astronom, pedagog in pisa-telj, ki je napisal veliko člankov in knjig iz astro-nomije za odrasle in otroke. V knjigi *Utrinki iz moje astronomske delavnice* so zbrani njegovi najpomembnejši strokovni članki iz obdobja 1968–2003, v njih pa obravnava astronomske vsebine z matematično-fizikalnega vidika. Ob-javljenih je 33 člankov; naslovi prvih treh so: *Dvojna reža pri meritvah zvezdnih predmetov*, *Nekaj o osnovnih fotometričnih količinah v astro-nomiji*, *Ločljivost in zmogljivost daljnogleda*. Za-dnji štirje, objavljeni so bili v *Preseku*, so: *Astro-nomske osnove našega koledarja*, *Zenitne zvezde*, *Uporaba verižnih ulomkov v astronomiji*, *Tycho Brahe (1546–1601). Ob štiristoletnici rojstva*.

Retrospektiva

4.

Založba Mladinska knjiga

V zbirki *Kondor* so pod naslovom *Retrospek-tiva* izšle izbrane pesmi pesnika in urednika Andreja Brvarja. Od prvenca *Slikanica* (1969) je Andrej Brvar (roj. 1945) neposnemljiv so-oblikovalec sodobne slovenske poezije: v več kot desetih zbirkah je prehodil pot od druž-benokritičnih pesmi in čistega »reizma« do zadržanega, a z vitalistično neposrednostjo prežetega zapisovanja vsakodnevnih »senza-cij«, občutenj in zaznav, kakršne se ponujajo vsem, a jih registrira in ustrezno filtrira le ču-ječna in senzibilna pesniška osebnost. Izbral in spremno besedo je napisal Mitja Čander.

Šumijeva dežela

Šumi, Šumi dobra volja,
prek neba, tja do vesolja.

Pleši, poj si in razgrajaj,
z novimi okusi rajaj.

Sočno sadje in maline,
se vam že cedijo sline?

Novi
okusi v novi
embalaži

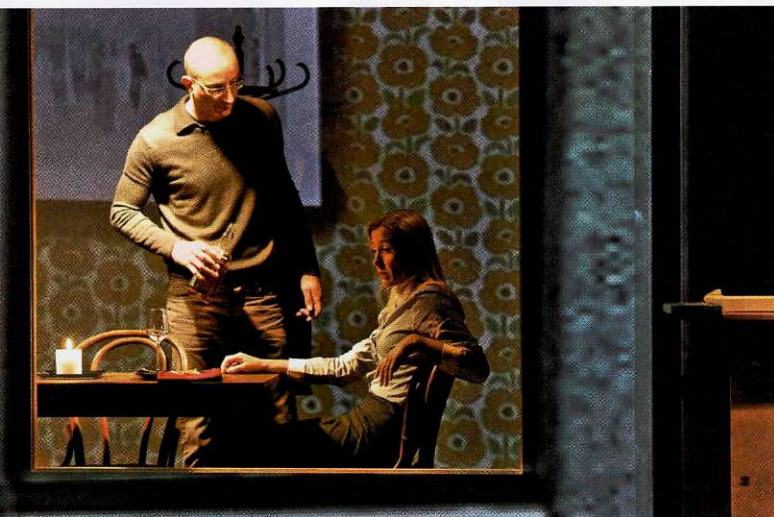
šumi

www.sumi.si

Odjuga v novogoriškem gledališču

Lucija Horvat, foto: Atelje Pavšič Zavadlav

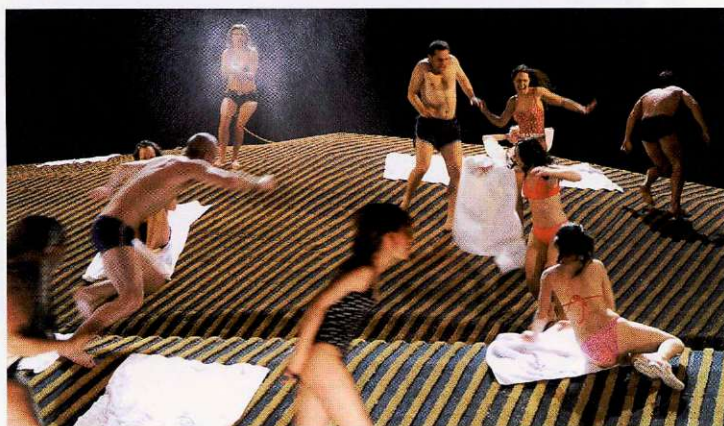
Nova sezona v Slovenskem narodnem gledališču se imenuje Odjuga. Predstavili so jo vodja Amaterskega mladinskega odra Emil Aberšek, direktor SNG Nova Gorica Mojmir Konič, dramaturginja Martina Mrhar in umetniški vodja Primož Bebler.

Predstava *Skrivni strahovi na javnih krajih* lanske sezone se je uvrstila na Borštnikovo srečanje.

javni kraji, kjer se družbenokritična energija laže sprošča.

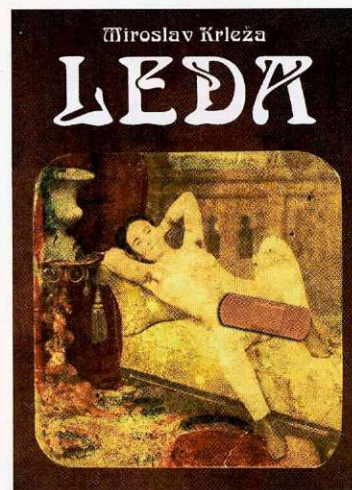
Krstna uprizoritev Na odskih deskah SNG Nova Gorica bodo sredi oktobra najprej uprizorili grenko-sladko igro salonskega ljubimkanja *Leda* hrvaškega dramatika Miroslava Krleža, nato pa bo na vrsti srbska komedija *Gospa ministrica* Branislava Nušića, ki jo bodo izvedli v koprodukciji z Gledališčem Koper. Tragikomična fantazma upora na robu družbe *Neskončni šteti dnevi*, ki jo je napisal Andrej E. Skubic, bo doživela svojo krstno uprizoritev, sledila pa ji bo poetična komedija o bolečinah in čudežnem odrešenju *Čudež v Šarganu* enega najboljših sodobnih srbskih avtorjev Ljubomira Simovića. Sicer pa je dramaturginja SNG Nova Gorica Martina Mrhar kot izstopajočo predstavo sezone omenila *Pasijon* po Edvardu Kocbeku, ki ponuja pregled v preteklost naroda in premislek za prihodnost. Pod delo s podnaslovom *S poti v Jajce jeseni 1943* se je podpisal pesnik in dramatik Ivo Svetina, predstavo pa v Novi Gorici pripravljajo skupaj z Dramo SNG Ljubljana.

Letoviščarji so gostovali na festivalu v Bogoti.

V rednem programu SNG Nova Gorica se bo v okviru letošnje sezone, imenovane Odjuga, ki bo trajala od oktobra do maja, zvrstilo šest predstav, s pomočjo katerih bodo gledalci lahko z 20-letnim zamikom in zgodovinsko distanco pogledali na nekdanjo skupno državo. »Letošnji abonmajski program novogoriškega gledališča sloni na domači dramatik, slovenski in tisti, ki je nastala v nekdanji skupni državi, ter z razburljivimi in zanimivimi besedili ponuja moder in zrel, a hkrati ne preveč indiferenten in sklerotičen pogled na območje nekdanj

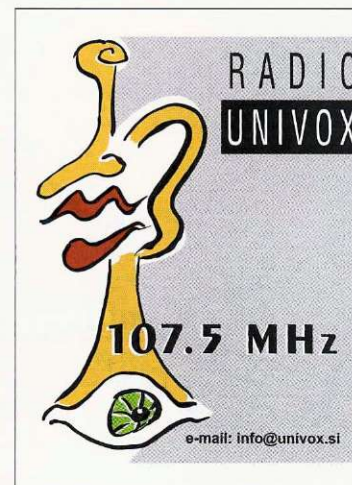
skupne države,« je dejal umetniški vodja gledališča Primož Bebler. Sezona Odjuge se začne v obdobju v Kraljevini SHS, se nadaljuje med drugo svetovno vojno, ko se snuje nov sistem, sledi obdobje socializma, dve predstavi pa sodita v tranzicijski čas, in sicer gre za sodobno slovensko ter makedonsko emigrantsko zgodbo. V SNG Nova Gorica so prepričani, da je letošnji program s svojim humorjem in poetiko ter bogato žanrsko mešanico dovolj razgiban, da bo pritegnil občinstvo. Rdeča nit sezone namreč ni politika, ampak saloni, gostilne, jame in bordeli, nekakšni na pol

Leda bo prva v letošnji sezoni.

maju in juniju gostili festival s tremi predstavami. Lanska sezona je bila v SNG Nova Gorica uspešna, saj jim je uspelo povečati obisk in so imeli kar 1.300 abonementov. Ob rednem programu bodo pripravili tudi predstavo *Varuh v rži*, v kateri bodo nastopili študentje gledališča. V okviru novogoriškega gledališča bo tudi letos deloval Amaterski mladinski oder (AMO), ki bo ponudbo dopolnil z otroško predstavo *Marsovčki na obisku*, najmlajšim pa bo na širšem Goriškem in čez mejo na voljo več polžkovih abonmajev, je dejal vodja AMO Emil Aberšek. ■

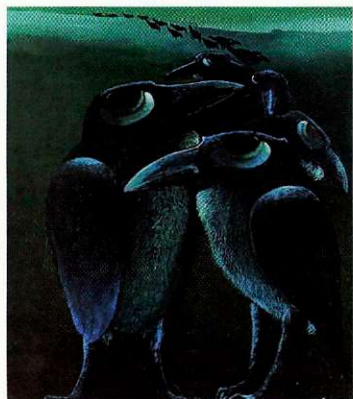
Tetovirane duše Zadnja predstava sezone bodo *Tetovirane duše* lanskega nagrajenca festivala Vilenica Gorana Stefanovskega. Gre za del projekta Orient Ekspres, v katerem bo pod okriljem evropskega gledališkega združenja nastalo osem predstav. Novogoriški gledališčniki, ki so tudi tokrat povabljeni na Borštnikovo srečanje, pa bodo v okviru mednarodne mreže Neta oziroma Nove Evropske Teatrške Akcije v

Spominska razstava

V Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu je od preteklega tedna na ogled spominska razstava, odprta ob 10. obletnici smrti slikarja Jožeta Tisnikarja. V središču njegovega zanimanja je bila smrt. Njegova likovna izpoved je tesno povezana z osebno izkušnjo iz okolja bolniške prosekture, kjer je služboval in kar ga uvršča med eksistencialno pretresljive ustvarjalce. Njegov pogosti motiv je krokar, ki ga je spremljal tudi v zasebnem življenju. Na razstavi so na ogled dela iz galerijske stalne

zbirke, imenovane Hommage slikarju Jožetu Tisnikarju, ki obsega 58 umetnikovih del, 11 del pa si je galerija za to razstavo izposodila pri slikarjevi družini. Skupaj je njegovih del okoli 500. V dialogu z njegovimi deli so prikazana tudi dela drugih slovenskih umetnikov, ki so nastala v spomin na Tisnikarja: dela Hermana Pivka, Zdenka Huzjana, Mirsada Begića, Roberta Kusterleta in Dragiše Modrinjaka. Galerija je ob razstavi izdala tudi trijezični vodnik po delih v omenjeni stalni zbirki, ki jo je po umetnikovi tragični smrti pred desetimi leti zasnovala muzejska svetovalka Milena Zlatar. Umetnikovo ustvarjanje bodo z različnih strokovnih vidikov predstavljali tudi udeleženci simpozija 26. septembra; to bosta umetnostna zgodovinarja in likovna kritika Nadja Zgonik in Milček Komelj, filozof, estetik, likovni teoretik, slikar in kipar Jožef Muhovič, filozof in publicist Vinko Ošlak, filozofinja Mojca Puncer ter polimedijski umetnik in gledališki režiser Vlado Repnik. L. H.

Jože Tisnikar

Nesmiselnost represije

V MGL so 18. septembra na velikem odru krstili prvo premiero v letošnji sezoni, »mračno komedijo« Milo za drago Williama Shakespeara, ki jo je režiral Sebastijan Horvat. Po njej so so igralki Ivi Kranjc za vlogo Lolite podelili tradicionalno, 21. Dnevnikovo nagrado za najboljšega ustvarjalca gledališča v preteklem letu. Shakespeareva igra je pripravljena s stalno ekipo Sebastijana Horvata: scenografko Petro Veber, kostumografko Belindo Radulović, skladateljem Dragom Ivanušo in Nejcem Sajem kot avtorjem videa, lektorica pa je bila Maja Cerar. Članom igralskega ansambla Gašperju Tiču, Ivi Krajnc, Vladimirju Vlaškaliću, Janezu Starini, Gregorju Grudnu in drugim so se kot gostje pridružili absolventi igre na ljubljanski gledališki akademiji. Zgodbo je direktorica in umetniška voditeljica MGL Barbara Hieng Samombor povzela takole:

Milo za drago

knez, ki vlada blago in plemenito, nenadoma ugotovi, da je s tem, ko ni dosledno izvajal kaznovanj, šel predač, zato svoje vladarsko žezlo za nekaj časa prepusti strogemu namestniku. Na tej točki se igra začne. Prestopniška množica v svoji domnevni svobodi naleti na strog režim nadomestnega vladarja, režiser pa z vso radikalnostjo prikaže, da se množica pod težo okrutnega kaznovanja spremeni v podivjano in nevarno množico, ki se upre. Predstava se tako pridružuje misli, da nasilje rodi še večje nasilje. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 25. 9. 2009

18.30 **Dvorni trg:** Akademsko folklorna skupina France Marolt: Slovenski ljudski plesi ob Ljubljani

20.00 **MGL:** W. Shakespeare: Milo za drago

19.30 **Cankarjev dom:** Orkester Slovenske filharmonije – klasična glasba

20.00 **Križanke:** Josipa Lisac (Hrvaška) – pop, rok

PETEK, 26. 9. 2009

19.30 **Šentjakobsko gledališče:** Woody Allen: Bog

19.30 **Cankarjev dom:** Orkester Slovenske filharmonije – klasična glasba

20.00 **SNG Drama:** Jean-Luc Lagarce: Samo konec sveta

20.30 **Cankarjev dom:** Aldo Nicolaj: Blagi pokojniki, dragi možje – monokomedija

SOBOTA, 27. 9. 2009

19.30 **Cankarjev dom:** Ivo van Zwieten & Hans van Manen (Nizozemska): Tango za Rahmaninova – balet

20.00 **SNG Drama:** Jean-Luc Lagarce: Samo konec sveta

20.00 **MGL:** José Sanchis Sinisterra: Carmela in Paulino, variete na fino

20.00 **MGL:** J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

21.00 **Cankarjev dom:** Marko Pokorn: Kdo vam je pa to delu? – satira

NEDELJA, 28. 9. 2009

19.30 **Slovensko mladinsko gledališče:** Jacques Brel/Branko Završan: Senca tvoja psa – gledališko-glasbena monodrama

20.00 **Gledališče Glej:** Gledališče Glej: Vincent River

21.00 **Plasni teater Ljubljana:** Snježana Premuš: Zgodbe o telesu 4: As – plesna predstava

PONEDELJEK, 29. 9. 2009

19.30 **Cankarjev dom:** William Shakespeare: Vihar. Izvedba: Slovensko mladinsko gledališče, SNG Drama Maribor, SSG Trst

20.00 **SNG Drama:** Jean-Luc Lagarce: Samo konec sveta

TOREK, 30. 9. 2009

19.30 **Cankarjev dom:** William Shakespeare: Vihar. Izvedba: Slovensko mladinsko gledališče, SNG Drama Maribor, SSG Trst

20.00 **SNG Drama:** Jean-Luc Lagarce: Samo konec sveta

20.00 **MGL:** W. Shakespeare: Milo za drago

20.30 **Cankarjev dom:** Elliott Sharp: Terraplane (ZDA) – džez

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Tropski vihar

Monika Maljevič

Odcveteli akcijski junak Tugg, zvezda nesmiselnih komedij Jeff, priljubljeni raper Alpa Chino in serijski oskarjevec Kirk želijo ustvariti epski film o ameriški vojni v Vietnamu.

Na žalost filmski boj za preživetje postane zelo resničen, ko jih opazi skupina resničnih upornikov. Za dodatno zmedo skrbita izkoriščevalski Tuggov agent in nesramno odrezavi producent, toda to ni še nič v primerjavi s pravim akcijskim tropskim viharjem, ki se zgrne nad nič hudega sluteče igralce.

Tropski vihar je akcijska komedija o skupini samovšečnih igralcev, ki hočejo posneti najveličastnejši vojni film v zgodovini. Potem ko zaradi izjemnih posebnih učinkov in muh razvajene zasedbe stroški snemanja presežejo vse mere zdrave pameti in jim začne groziti, da bodo film v celoti opustili, obupani režiser odpelje igralce globoko v džunglo jugovzhodne Azije, kjer naj bi s skritimi kamerami v slogu resničnostne televizije posneli zares udarne prizore. Vse lepo in prav, če se ne bi nekaj malega zataknilo. Naletijo namreč na prave

barabe in nenadoma morajo v resnici uporabiti pristope, ki so jih dotlej samo igrali.

Tugg Speedman (Ben Stiller) je razvajeni akcijski zvezdnik v zatonu. Njegova nekoč uspešna serija filmov »Žgalec« se je izpe-

Tropic Thunder

Režija: Ben Stiller

Žanr: akcijska parodija

Scenarij: Ben Stiller, Justin Theroux in Etan Cohen

Igrajo: Ben Stiller, Jack Black, Robert Downey Jr., Tom Cruise, Nick Nolte, Matthew McConaughey, Brandon T. Jackson, Jay Baruchel, Steve Coogan

Premiera: 25. 9. 2008

Distribucija: Karantanija Cinemas

la, njegov poskus, da bi z dramo osvojil oskarja, je pogorel, in zdaj se poskuša z vojnim filmom spet povzpeti v sam vrh filmske industrije. Jeff Portnoy (Jack Black) je zvezda priljubljene komične TV-serije »Bajsi«, ki hoče svetu pokazati, da je zmožen še marsičesa, ne samo prdenja v treh oktavah. Avstralski igralec Kirk Lazarus (Robert Downey Jr.), klasičen primer »metodičnega« igralca, je osvojil že pet oskarjev in vedno išče nove izzive, da bi se v imenu umetnosti neprestano spreminjal in podajal v nove vode. Alpa Chino (Brandon T. Jackson) je človek, ki ima vse. Po uspešni hip-hop karieri se je podal med podjetnike, zdaj pa se hoče zapisati tudi med resne igralce. Novinec Kevin Sandusky (Jay Baruchel) pa je preprosto presrečen, da je sploh dobil delo.

Ta družina samovšečnežev se zbere, da bi posnela epski vojni film, in se nehote zaplete v pravi spopad. Sicer pa tako ali tako iz tega filma ne bi bilo nič, saj imajo razen Sanduskyja, ki se res trudi pokazati najboljše, vsi drugi sami s sabo preveč dela, da bi se sploh lahko posvetili filmu ali mogoče poslušali obupanega režiserja, ki je tik pred tem, da si začne puliti lase in rezati žile. Kljub groznjini, da bodo film povsem opustili, če bo šlo tako naprej, se režiser noče vdati in po nasvetu avtorja knjige, po kateri snemajo

film, odpelje igralce v džunglo na »gverilsko« snemanje.

V filmu znotraj filma Tugg Speedman (Stiller) igra junaka iz vietnamske vojne, ki je v svojih spominih opisal okrutne razmere na bojišču. Kot tehnični svetovalec sodeluje tudi sam avtor knjige, za katerega pa se izkaže, da mogoče ni doživel čisto vseh grozot, ki jih opisuje. Če je sploh kakšno. In ta človek, ki o vojni pravzaprav ne ve kaj dosti, pošlje skupino še večjih mež v samo srce azijske narkomafije. In seveda se izkaže, da je takrat, ko jim začne goreti pod petami, edino zelenec Sandusky, ki je vlogo dobil z avdicijo, potem edini prebral knjigo, po kateri snemajo film, in šel skozi potrebno urjenje, zmožen brati zemljevid in celo streljati. **D**

Sodni dan

V bližnji prihodnosti na Škotskem izbruhne smrtonosna virusna bolezen, zato oblasti območje povsem izolirajo in prebivalce prepustijo lastni usodi.

Čez nekaj let se virus znova pojavi v Londonu, edino upanje pa se skriva v morebitnih preživelih znotraj jeklenih zidov karantene. Elitna skupina vojakov in znanstvenikov pod vodstvom odločne Eden se odpravi na zaprto območje, a se znajde sredi krvoločnega spopada dveh klanov, ki upoštevata samo eno pravilo: uniči ali bodi uničen!

V bližnji prihodnosti bo nepredstavljivo postalo resničnost. Človeštvo je sedaj izpostavljeno roku trajanja. Piše se leto 2008, toda ta letnica je domala nepomembna, saj bo življenje kmalu v celoti izbrisano. Usodna bo pogubna virusna bolezen. Za mnoge v Združenem kraljestvu, ki je žarišče izbruha, se bliža konec. Kmalu po odkritju virusa, katerega simptomi so odprte kožne

rane, neobvladljivo krvavenje in naposled odpoved notranjih organov, je okuženih že več milijonov ljudi na Škotskem. Celotno območje postane karantena. Škotska je povsem izolirana, njeni prebivalci pa so prepuščeni pustošenju smrtonosnega virusa.

Četrto stoletja kasneje postane jasno, da se je načrt vlade povsem izjalovil, saj se virus tokrat pojavi v Londonu. S pomočjo satelitskih posnetkov ugotovijo, da so v karanteni preživeli. To pomeni, da za virus obstaja zdravilo. Bill Nelson, vodja Urada za državno varnost, na zapuščenem območje pošlje ekipo specialistov. Vodi jo poveljnica Eden Sinclair, ki je v misijo vpletena tudi osebno, saj se je pred 25 leti z enim zadnjih vojaških helikopterjev, ki so zapustili okuženo deželo, izognila

krutemu koncu. Na povsem opustošenem območju, sredi gomile umrlih, kmalu naletijo na tolpo divjih preživelih. Znajdejo se

med dvema krvoločnima klanoma, kar le še otežuje njihovo iskanje zdravila. Zdi se, da je novi temni vek neizogiben ... M. M.

Doomsday

Režija: Neil Marshall

Žanr: akcijska drama

Scenarij: Neil Marshall

Igrajo: Rhona Mitra, Bob Hoskins, Malcolm McDowell, Alexander Siddig, David O'Hara, Craig Conway, Sean Pertwee

Premiera: 25. 9. 2008

Distribucija: Cinemania group

BRAT BRATU

Brane Šturbej, Jure Drevenšek in Peter Ternovšek v nori komediji Branka Djurića.

"Sposobni" poslovnež Bine, naivni romantični Brane in senilni dedek bodo kmalu postali del vašega gospodinjstva.

Od 29. septembra vsak ponedeljek ob 19.55 na 1. programu Televizije Slovenija.

doma, v svetu smeha

RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA

Kozmične privlačnosti

Tekst in foto: Pavel Furlan, SAGA Institute

Opel zafira 1,9 CDTI cosmo

Zafira je eden tistih družinskih avtomobilov, pri katerem je z izbiro opreme in pogonskih sklopov mogoče sestaviti najrazličnejše kombinacije karakterja vozila – od skoraj dirkaško športnih pa vse do puritansko elegantnih. Vse osebnosti se ji dobro podajo, najbolj pa ji zagotovo pristoji prav slednja. Cosmo.

Ponuja veliko Zafira v paketu cosmo ponuja mnogo, in to na privlačen način. Sicer se to pri avtomobilu kaže predvsem v njegovi notranjosti z barvnimi kombinacijami, zaključki de-

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	OPEL ZAFIRA 1,9 CDTI COSMO
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1910
moč v kW (KM) pri vrt./min	110 (150) pri 4000
največji navor v Nm pri vrt./min	320 pri 2000-2750
menjalnik	šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4467x 1801 x 1645
medosna razdalja v mm	2703
prtljažnik v litrih	140 – 1820
masa praznega vozila v kg	1505 (570)
največja hitrost v km/h	202
pospešek 0-100 km/h v s	10,2
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,8/5,3/6,2
poraba na testu v l/100 km	7,9
cena vozila v EUR	26.340

tajlov in bogato založenostjo z opremo. Zunanost je skoraj enaka vsem drugim različicam, razlikuje se le po velikosti in obliki platišč iz lahke litine ter dodatku strešnih sani iz brušenega legirane aluminija. Črna barva ji pristaja, in čeprav je že nekaj let stara oblika, je po letošnji osvežitvi še

vedno mladostna. Svežina notranjosti se bo priljubila vsakomur. Povsem (sedaj že tradicionalen) oplovski dizajn izpopolnjujejo dobri materiali in kvalitetna gradnja potniškega prostora. Bež-črna dvobarvnost tapiserij in armaturne plošče vzbuja pri potnikih hkrati imenitnost, eleganco. K temu seveda pripomorejo še v odtenku lesa potiskane okrasne letvice, ki krasijo vrata in armaturno ploščo, v piano črni odtенок lakirana površina grebena sredinske konzole ter prečk na volanskem obroču in šivi na usnjenih robovih sedežnega oblazinjenja. Mnogi se bodo pri takšni, kot je testna zafira, navdušili nad seznamom opreme, ki jo je mogoče najti v avtomobilu. ESP je serijski, 8 zračnih blazin tudi. Poletne dneve bo milila zmogljivost klimatska naprava, mrzla jutra pa ogrevanje prednjih sedežev. Vožnja bo zaradi tempomata bolj sproščena, zaradi parkirne pomoči na obeh koncih avtomobila bodo parkirna mesta postala širša, k nočni vidnosti bo svoje prispeval smernoodzivni ksenon, v dežju bo pomagala avtomatika brisalcev, pri želji po 'dirkanju' pa samo psihična spodbuda s pritiskom na gumb 'sport'. Na žalost pa je kljub prenovi v zafiri še vedno ostal nepregleden prikazovalnik potovalnega računalnika in večfunkcijskega avdiosistema.

Udobje in prostornost Zagotovo pa se bodo vsi, ki se odločijo za nakup zafire, razveselili njenih glavnih adutov: udobja in prostornosti. K dobremu sedenju namreč pripomorejo kompaktni sedeži z dobrim bočnim oprijemom ter dolgim in odprtim sedalnimi delom. Tudi v drugi, po vzdolžni smeri pomični vrsti. Prostornost je v tem avtomobilu zakon tako za potnike v kabini, kot za prtljago v prtljažniku ali v kopici velikih odlagalnih mest po vsej notranjosti avtomobila. Prilagodljivost prtljažnega prostora je odlična, sistem flex7, čeprav v večini primerov pospravljen, uporaben. A tudi tu ne gre brez slabosti. Zaključevanje zaščitnih plastik za sidrišča ni pogodu obremenitvam, zato se bo treba

s popokanimi segmenti kaj hitro sprijazniti.

Dobro se vozi Dobre besede velja nameniti testni zafiri tudi glede njenih zelo dobrih voznih lastnosti. K temu največ pripomore čvrsto in na udobje ravno prav nastavljeno podvozje, ki ustreza tako dinamični kot potovalni vožnji, dobrim cestam in luknjastim voziščem. Vodljivost je dobra, stabilnost tudi. O pogonskem agregatu pa ne gre izgubljati besed. Preverjen turbodizelski stroj z 1,9 litra gibne prostornine, 110 kilovati moči in majhno porabo (testnih 7,9 l/100 km) se za suvereno vožnjo zafiri odlično poda. Šeststopenjski ročni menjalnik je dobro preračunan. No, težavo predstavlja le iz te konstrukcije motorja

vsem znan 'mrtvi tek' v območju do 1700 vrtljajev na minuto zaradi hudega pomanjkanja navoara. Zato sta lahko ležerna vožnja in pospeševanje pri nizkih vrtljajih prej trpljenje kot užitek. In velja omeniti še eno stvar: motor je, ko ga poslušamo iz kabine, precej glasen, zato je škoda, da se pri tem Oplovi inženirji niso bolj potrudili.

V celoti gledano je tako motorizirana in opremljena zafira odličen avtomobil. V njenem razredu jo zlahka uvrstimo med boljše, na lestvici Oplovih vozil pa kar na sam vrh, ker ponuja mnogo in na pravi način. **D**

Novici

HYUNDAI SONATA Največja limuzina, ki jo Hyundai ponuja na naših cestah, je v teh dneh napredaj v malce prenovljeni podobi, predvsem pa s seboj vozi nove tehnologije, zaradi katerih se pelje bolje in še udobneje. Pravijo, da je model sonata postal bolj 'zrel', česar za avtomobil, ki je v isti podobi na trgu že štiri leta, ni težko reči, sicer pa je bilo do danes v slabih dveh desetletjih pri nas prodanih že 1.500 sonat. Navadno so poleg oblike najočitnejši odraz sprememb novi motorji in tudi pri prenovljeni sonati je tako. Sicer gre le za izboljšave obstoječih, pa vendar; dvolitrski turbodizel, ki je za naš trg najbolj zanimiv, ima sedaj 10 kW (14 KM) več (110 kW/150 KM) in serijski filter saj, dvolitrski bencinski agregat pa 15 kW (20 KM) več (120 kW/164 KM).

RENAULT TWINGO RS 'Slovenski' twingo je bogatejši še za enega člana svoje družine. Twingo RS prihaja z iste proizvodne linije kot clio storia in običajni twingo. Znotraj družine Renault Sport je twingo bolj podoben cliu, saj se tudi pod njegovim motorjem vrti atmosferski agregat. Le-ta je povsem nov izdelek in razvit na osnovi že znanega Renaultovega agregata prostornine 1.598 kubičnih centimetrov. 133 'konjčev' potegne dobro tono težko vozilo do 200 kilometrov na uro, čas od mirovanja do stotice pa znaša 8,7 sekunde. Cena se začne pri 13.400 tisoč evrih. Če bo novi kupec želel še bolj športno podvozje z atraktivnejšimi 17-palčnimi platišči, panoramsko streho in samodejno klimatsko napravo, bo doplačal še 550, 780 ali 350 evrov.

ARISTOTELI BITSIANI.

Mačkova ulica 1, Ljubljana

Dinozavri so že davno izginili s površja Zemlje, paleontologi pa jih vztrajno »kličejo nazaj«.

Dinozavri nekoč in danes

Barbara Prevorčič, foto: arhiv Demokracije

Čeprav so dinozavri s površja Zemlje izginili pred 65 milijoni let, je njihovo preučevanje še vedno zelo aktualno. Iz dneva v dan smo priče novim odkritjem in spoznanjem.

Dinozavre oziroma nadred »Dinosauria« je leta 1842 formalno poimenoval angleški znanstvenik Richard Owen. Ime je kombinacija grškega izraza deinos (»strašen« ali »grozen«) in sauros (»kuščar« ali »plazilec«). V nasprotju s splošnim prepričanjem je izraz odražal Ownovo navdušenje nad velikostjo in veličastnostjo izumrlih živali, ne pa strahu pred njimi.

Klasifikacija dinozavrov Dinozavri so prakuščarji tako kot

današnji krokodili. Od drugih plazilcev se prakuščarji ločijo po diapsidni lobanji (glede na pritrđitev čeljustnih mišic), po zobeh, ki rastejo iz žepkov in ne neposredno iz čeljusti, dinozavri pa se od drugih prakuščarjev ločijo predvsem po tem, da imajo noge pod telesom in ne ob straneh. Skupaj z dinozavri je živel veliko drugih vrst plazilcev, ki jih nekateri napačno prištevajo k dinozavrom. Gre za plezozavre, ki niso v bližnjem sorodu z dinozavri, in pterozavre, ki so se razvili neod-

visno iz plazilskih prednikov v poznem triasu.

Raziskovanje Odkar so znanstveniki v 19. stoletju odkrili prve vrste, so sestavljena okostja postala ena največjih atrakcij v muzejih po vsem svetu. Izraz dinozaver se neuradno uporablja tudi za označevanje kakršnih koli prazgodovinskih plazilcev, na primer dimetrodona, pterozavrov, plezozavrov in ihtiozavrov, čeprav ne pripadajo dinozavrom. Zagon je raziskovanje dinozavrov dobilo v sedemdesetih letih 20. stoletja, ko je John Ostrom odkril Deinonihia, majhnega in smrtonosnega plenilca, ki je bil mogoče celo toplokrven in je spremenil pogled na dinozavre kot na počasne hladnokrvne plazilce. Začele so se raziskave po vsem svetu in raziskovalci so odkrili mnoge nove vrste v doslej še neraziskanih koncih sveta, kot so Južna Amerika, Madagaskar, Antarktika ... Najznamenitejše pa je postalo odkritje odlično ohranjenega pernatega dinozavra na Kitajskem, ki je okrepilo teorijo o evlucijski povezavi med dino-

zavri in ptiči. Sledi dinozavrov so našli tudi na Krasu in v Istri, v Italiji, na Hrvaškem in tudi v Sloveniji. Preučevanje in odkrivanje je še vedno v polnem zamahu. Marca 2005 je revija Science objavila, da so v kosti tiranozavra odkrili mehko tkivo, staro 68 milijonov let. Ko so fosilno kost preparirali, so odkrili nepoškodovane strukture, kot so žile, kostne celice in vezivno tkivo. Opazovanje pod mikroskopom je pokazalo, da se je ohranila struktura celo na celičnem nivoju.

Z malo sreče so zavladali Zemlji

Dinozavri so se prvič na Zemlji pojavili pred 230 milijoni let v obdobju triasa. Kar 30 milijonov let pa so se za prevlado na planetu bojevali s skupino plazilcev, imenovanih krurotarzani, ki so bili sorodniki današnjih krokodilov, po velikosti in videzu pa so bili zelo podobni dinozavrom.

Veliko znanstvenikov je bilo vse do sedaj prepričanih, da so bili dinozavri dominantni nad krurotarzani zato, ker so hodili po dveh nogah in ne štirih, ter zato, ker naj bi bili toplokrvni. Po pregledu veliko fosilov obeh skupin pa so znanstveniki s kolumbijske univerze pod vodstvom Steva Brusatte pred kratkim ugotovili, da sta se obe skupini razvijali skoraj enako hitro ter da so imeli krurotarzani celo večji razpon telesnih oblik, prehranjevanja in življenjskega sloga. Dinozavri so v tej tekmi zmagali le zato, ker je prišlo pred 200 milijoni let do katastrofe planetarnih razsežnosti (podnebni spremembi ali padca velikega meteorita), ki je skoraj izbrisal krurotarzane s površja Zemlje, medtem ko je prizanesel dinozavrom, meni Brusatta. »Pri evoluciji gre včasih le za to, kdo ima več sreče.« Katastrofa je tako omogočila dinozavrom, da so ostali dominantna oblika življenja na Zemlji. Do podobne katastrofe je prišlo pred 65 milijoni let, ki je zapечатila njihovo usodo, podobno kot pred njimi usodo krurotarzanov. Najverjetneje je prišlo do padca asteroida. »Če bi v poznem obdobju triasa, to je pred 210 milijoni let, vprašali, katera skupina bo zavladala planetu, bi vam vsak

Okostje tiranozavra

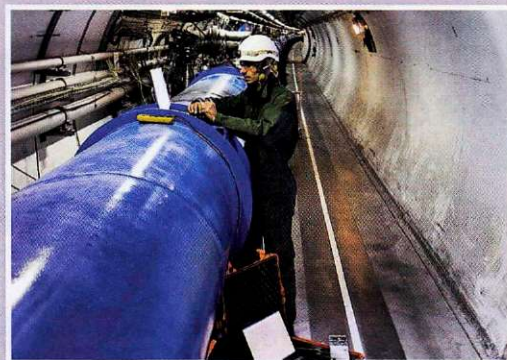
Velociraptor

normalen igralec na srečo rekel da krurotarzani. To ne pomeni, da se dinozavrom ni dobro godilo. A krurotarzanom se je godilo še bolje,« je še dodal Brusatta.

Druga odkritja Avgusta letos je zaradi dinozavrov poljsko vasico Lipie Slaskie obiskala množica znanstvenikov z vsega sveta. V tamkajšnjem muzeju so namreč prikazali kosti doslej še neznanega prednika tiranozavra. Od dne, ko so uradno objavili najdbo neznanega dinozavra in se je množica paleontologov začela zgrinjati na kraj, so poljski znanstveniki izkopal nepopolno okostje dinozavra, ki je živel pred 200 milijoni let. »Ta kraj je res nekaj posebnega,« je dejal Grzegorz Niedzwiedzki, eden od najditeljev okostja. »Tu nismo našli samo dinozavrov, ampak tudi sesalcev podobnega plazilca dicinodona in letečega dinozavra pa tudi rastline. In vse to smo našli samo pet metrov pod zemljo.« Skupine znanstvenikov in študentov so prišle v Lipie Slaskie poskusiti svojo srečo pri iskanju. Medtem ko so se prebijali skozi plasti gline, so vsakih nekaj minut odkrili nekaj novega. Dinozaver, ki je torej na ogled v poljskem muzeju, se z delovnim imenom imenuje Zmaj. Dolg je bil

Na kratko

»**VELIKI POK**« **V CERNU** Evropska organizacija za jedrske raziskave Cern v Švici je v začetku septembra zapisala novo poglavje v zgodovini. Zagnali so namreč najzmogljivejši in največji doslej zgrajeni pospeševalnik delcev. S pomočjo t. i. velikega hadronskega trkalnika bodo v prihodnosti poskušali pustvariti razmere, podobne trenutku po velikem poku. Raziskava naj bi prinesla nova spoznanja o nastanku vesolja. Pospeševalnik delcev je vreden več milijard dolarjev, Cernova nova pridobitev pa naj bi znanstvenikom omogočila boljši vpogled v nastanek materije. Poleg tega naj bi s pomočjo pospeševalnika odgovorili na nekatera nerešena vprašanja v znanosti na tem področju. Veliki hadronski trkalnik je sicer najmočnejši pospeševalnik delcev in tudi največja raziskovalna naprava, kar jih je bilo kdaj zgrajenih. Omogočil bo meritve v povsem neraziskanem energijskem območju, kar bo prineslo bistven napredek na področju razumevanja osnovnih delcev. Med drugim se obeta odkritje Higgsovega bozona, ki je ključni element za razumevanje narave mase osnovnih delcev. Projekt je navdušil raziskovalce iz več kot 80 držav. Med sodelujočimi so tudi slo-

Bomo zvedeli kaj novega o nastanku vesolja?

venski znanstveniki, čeprav Slovenija ni članica Cerna. Kljub temu pa sta Institut Jožefa Stefana ter Fakulteta za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani že od vsega začetka vključena v vse faze projekta – tako v razvoj kot tudi v obdelavo velikih količin podatkov, ki jih bodo znanstveniki šele pridobivali v poskusih v pospeševalniku v Cernu. Nekateri skeptiki se bojijo, da bi lahko pri poskusih v pospeševalniku nastale črne luknje, ki bi po njihovem mnenju lahko ogrozile planet. V Cernu so možnost tega pojava že izključili.

pet metrov, njegovi najdaljši zobje pa so merili sedem centimetrov.

Oživljanje dinozavrov Ideja, da bi s pomočjo kloniranja znova oživili dinozavre, je postala popularna s knjigo in filmom Jurski park. Avtor Michael Crichton je predlagal, da bi DNK dinozavrov dobili iz komarjev, ujetih v jantarju. Ta metoda je s stališča današnje znanosti za zdaj še nemogoča, saj DNK s časom razpade zaradi stika z zrakom, vodo ali zaradi sevanja. V filmu je tudi napaka, saj so DNK pridobili iz jantarja iz Dominikanske republike, ki je star samo 30 milijonov let in je tako nastal davno po izumrtju dinozavrov. Druga možnost, za zdaj še teoretična, je rekonstrukcija zaporedja genov glede na genom danes živečih sorodnih vrst (ptičev in plazilcev). Kakor koli bo že napredovala znanost, pa si najbrž le malokdo želi, da bi se velikanski dinozavri danes sprehajali med nami. **D**

S filmom Jurski park se je rodila ideja, da si bi s pomočjo kloniranja znova oživili dinozavre.

prihodnost energije

CERN energija, d.o.o. Cesta 4, julija 42, 8270 Krško

Začenjajo se srditi boji na ledenih ploskvah.

Čas za hokej

Kristijan Stranščak, foto: arhiv Demokracije

Pred tednom dni se je začela nova sezona hokejske lige EBEL, ki je slovenskemu hokeju vrnila mesto, kot si ga ta šport v Sloveniji zasluži.

Avstrijska liga EBEL, v kateri nastopata tudi najboljše slovenske hokejske klube Acroni Jesenice in Tilia Olimpija, bo letos močnejša kot doslej, saj so se vsi klubi okrepili, predvsem pa še bolj izenačena. Deset moštev bo v rednem delu odigralo 54 krogov, potem sledi končnica najboljših osmih ekip. Naslov prvaka brani Salzburg, ki je v finalu premagal Olimpijo.

Ponoviti bo težko Premierna sezona je bila za Olimpijo podobna pravljici o grdem račku. Začelo se je slabo, končalo pa skorajda sanjsko. Neprepričljiv začetek je takoj povzdignil glas dvomljivcev o pravilnosti odločitve zmajev glede nastopa v precej močni avstrijski ligi.

Po menjavi trenerja in prihodu Mika Posme ter napadalca Todda Elike na klop zmajev se je začel tudi preporod Olimpije. Od ta-

krat so zmaji bili druga ekipa in se najprej v drugem delu zanesljivo uvrstili v končnico, nato so izločili najprej KAC, potem še Linz in se nekako za večino nepričakovano uvrstili v finale. Zgodbo o finalu in vseh peripetijah o slabo izračunani kvoti seštevka točk igralcev, prijavljenih za četrto tekmo finala, kasneje izgubljeno za zeleno mizo, pomnimo še vsi. To je bil verjetno tudi odločilen trenutek finala, saj so nato zmaji druge tekme izgubili in tako kon-

čali na vseeno odličnem drugem mestu lige EBEL.

Ljubljancani niso naredili velikih rošad v ekipi za svojo drugo sezono v tem tekmovanju, saj so pripeljali le nekaj novih okrepitev. Po odhodu odličnega vratarja Alexa Westlunda v Linz, ki je imel dobršen del zaslug za uspehe zmajev, so bili primorani poiskati novega vratarja. Iz lige AHL je prišel Mike Morrison, za katerega mnogi trdijo, da je glede na svojo dosedanje kariero eden najboljših vratarjev v ligi. Velika okrepitev je tudi Frank Banham, ki ima za sabo 32 tekem v ligi NHL. Po štirih letih se je v staro gnezdo z Jesenic vrnil univerzalni Jurij Goličič, iz mlade jeseniške ekipe pa je v Ljubljano prestopil branilec Nejc

Marcel Rodman, novi kapetan železarjev

Berlisk. Prvi ekipi se je pridružil tudi nekaj mladih igralcev, ki pa se morajo še dokazati.

Do prenove pa ni prišlo samo v ekipi, ampak se je spremenila tudi podoba kluba. Tako imajo »zeleno-beli« na svojih dresih nov logo, klub pa se od letošnje sezone imenuje Tilia Olimpija.

Zmaji se zavedajo, da bo ponovitev lanske sezone izjemno težka naloga. Cilji letošnje sezone pa so vseeno jasni. Prvi cilj je uvrstitev v končnico, nato pa naskok na naslov prvaka, ki so ga v lanski sezoni tako nesrečno izpustili iz rok.

Železarji si želijo stalnosti

Lani so železarji v rednem delu prikazali dva obraza. Najprej so briljirali in izenačili ligaški rekord Dunaja z dvanajstimi zaporednimi zmagami, nato pa je sledil nerazumljiv padec v formi, ki je nazadnje odnesel ameriškega trenerja Kima Collinsa. Nasledil ga je še en ameriški strokovnjak Doug Bradley. Ta je Jeseničane popeljal do četrtfinala v ligi EBEL, v katerem so se srdito upirali Linzu, a mu morali na koncu vendarle priznati premoč 2:3. Bili so močno razočarani, kar je tudi razumljivo po tako strahovitem prvem delu, rane pa so si vsaj delno zacelili z osvojitvijo naslova državnih prvakov, ki je za nekaj časa prinesel »mir v hišo«.

V novi sezoni hokejski klub z Jesenic stavi predvsem na domači igralski kader, saj sta v klubu ostala le dva tujca, švedski napadalec Conny Strömberg in povratnik iz Innsbrucka, Kanadčan Jean Philippe Pare. Klub pa je zapustila prava tujska legija Paul Healey, Markus Matthiasson, Derek Bekar, Jaroslav Nedved, Henrik Malmström in Jarrod Skalde.

Pod Mežaklo se je po letu »legionarstva« vrnila trojica domačih zvezdnikov: Tomaž Razinger ter brata David in Marcel Rozman. Slednji je od Dejana Varla sprejel celo kapetanski trak. Vodstvo kluba s to potezo verjetno stavi na igralčevo pripadnost klubu ter s tem večjo željo in motivacijo za rezultate, saj tujci v večini primerov niso upravičili visokih plač. Poleg tujcev so klub zapustili že omenjeni Jurij Goličič, ki je šel k Olimpiji, ter Robert Kristan in Tomi Hafner, ki sta nove deloda-

jalce našla v tujini. Za Jeseničane je to že tretja sezona v ligi EBEL, cilji pa so vsekakor višji, kot so bili dosednji rezultati. Zadovoljni bi bili z uvrstitvijo v polfinale, potem pa je vse mogoče.

Deset klubov v boj Poleg naših dveh predstavnikov se bo za končnico bojevalo še osem klubov, med katerimi je tudi madžarska Alba, ki pa ima verjetno najmanjše možnosti med vsemi. V Innsbrucku je trener Kennedy naredil čistko med tujci in obdržal le vratarja Kotyka, vsi drugi so novi. Ker je Kennedy znan kot perfekcionista, ki se o novincih pozanima v vsaki podrobnosti, je jasno, da Innsbruck letos ne bo gruča z vseh koncev nabranih igralcev, ki jih zanima v glavnem le lastna statistika, ampak bo zelo močan nasprotnik vsakomur.

Od Graza je bila lani slabša le

Alba, Štajerci, pri katerih je novo skoraj vse v klubu – od vodstva, trenerja, podobe kluba do številnih igralcev – želijo letos prehiteti vsaj en avstrijski klub. Pri iskanju igralcev je klubu pomagal tudi zvezdnik iz NHL Tomas Vanek. Korak naprej želijo narediti v Linzu, kar lahko pomeni le igranje v finalu. Verjamejo, da so z nakupom Westlunda dobili tisto, kar jim je manjkalo lani, čeprav trener Boni opozarja, da je liga tako izenačena, da je lahko praktično vsak prvak. No, ta izjava bo le delno držala, saj je nekako jasno, da Alba do takega podviga ne more, pa čeprav Madžari v drugi sezoni gotovo ne bodo več klub, na katerem se nabirajo točke. Trener Ted Sator je že lani ob koncu sezone naredil korak naprej z ekipo, po skupnih pripravah na letošnjo sezono pa bo napredek verjetno še vidnejši.

Prvi favorit prvenstva ostaja Salzburg, ki ima ob kopici dobrih tujcev še kopico avstrijskih reprezentantov. Morda glavna njegova tekmeča prihajata iz Koroške. VSV je prenovil ekipo, zlasti pri tujcih, v pripravljalnih tekmah pa sploh ni doživel poraza. V Celovcu je že lani kazalo, da Manny Viveiros z ekipo hiti do naslova, dokler se ni na poti pojavila Olimpija. Kljub neuspehu trenerja pri KAC niso menjali, ampak so le malce okrepili ekipo, kar bi se jim utegnili obrestovati.

Hokejska vročica se je torej začela. Vsi se že veselimo polne dvorane in fantastičnega ozračja tako pod Mežaklo kot v Ljubljani, če bodo rezultati, pa bomo o tem poročali že z večjim veseljem. **D**

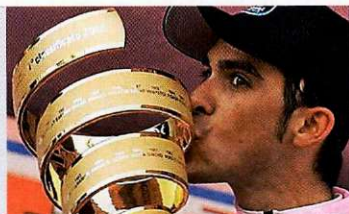
Banham bo zabijal za Olimpijo.

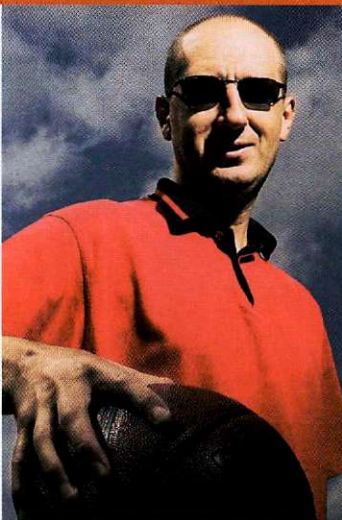
Trener zmajev verjame v svoje igralce.

Rokometaši španskega **CIUDAD REALA** so tretjič osvojili evropski klubski superpokal. Zmagovalci evropske lige prvakov so v finalni tekmi v Veszpremu premagali Madžare z 32:28. V malem finalu je Kiel ugnal Nordhorn s 36:31.

Španec **ALBERTO CONTADOR** je zmagovalec 63. kolesarske Dirke po Španiji. Contador, letošnji zmagovalec Dirke po Italiji in Dirke po Franciji leta 2007, je peti kolesar v zgodovini, ki mu je uspelo osvojiti vse tri najprestižnejše dirke na svetu.

Olimpija se bo vrnila

Esad Babačić

Tudi lani smo bili priče slabemu začetku sezone hokejistov Olimpije, ki so kazali povsem drugačno podobo kot v finišu lige Ebel.

Tokrat je začetek še bolj zaskrbljiv, saj Tilia Olimpija v prvih dveh krogih sploh ni zatresla nasprotnikove mreže. Za nameček so po odhodu izjemnega Westlunda zelena vrata precej bolj na prepihu, k čemur pripomore tudi težko razumljiva nonšalanca nekaterih ljubljanskih igralcev. Predvsem tuji zvezdniki so delovali, kot da bi ravno prišli z dopusta in jim še ni povsem jasno, kaj naj počnejo. Salzburg je bil drsalno daleč pred našimi, ki so sodili na kakšno drsalno revijo, ne pa na resno hokejsko srečanje. V napadu je še bilo nekaj žara, kar velja predvsem za drugo tekmo, ki so jo lanski finalisti izgubili z nekoliko manjšo razliko, zato pa je obramba popolnoma odpovedala. Upamo lahko, da takšen odnos tujih zvezdnikov ni posledica lanskega uspeha, ki je bil precej nepričakovan. Neresen odnos nekaterih zvezdnikov se očitno kaže v igri, ki je daleč od lanske. Tisti, ki so lani opozarjali na starost te ekipe, že bijejo plat zvona, saj se glede tega ni prav nič spremenilo. O kakšni pomladitvi pod Rožnikom ni ne duha ne sluha, kar gotovo ni dobro za hokej v prestolnici. Glavni igralci so leto dni starejši in očitno še nekoliko počasnejši, tako da smo lahko rahlo zaskrbljeni. Sreča, da imajo domači hokejisti Olimpije veliko srce in si gotovo ne bodo dovolili blamaže. Povsem realno je pričakovati, da bodo dali vse od sebe, da se ozračje v moštvu spremeni. Še dobro, da ima trener zelo dober odnos s ključnimi igralci, tako da sam najbolje ve, kaj in koliko lahko pričakuje od vsakega posameznika. Hokej je specifičen, ko gre za moštvenega duha, saj se ta včasih krepi tudi z drugačnimi sredstvi in ne vedno v okvirih strogega profesionalizma. Dejstvo je, da je liga dolga in naporna, zato je lahko pametno razporejanje moči ključnega pomena. Olimpija je bila lani najboljša takrat, ko je bilo treba, česar ne moremo trditi za Jesenice, ki so silovito začele, a so se proti koncu upehale. Tudi tokrat gredo Jeseničani od začetka s polno paro, za nameček pa imajo letos tudi občutno močnejšo zasedbo, ki nedvomno obeta velike stvari. Pričakujemo lahko, da tokrat ne bo težav z učinkovitostjo, kot je bilo to v drugem delu lanske sezone, saj so prišli nazaj nekateri izvrstni strelci. Tudi ozračje pod Mežaklo bo očitno takšno kot v najboljših časih, saj so se vrnila idoli publike: Marcel Rodman in Tomaž Razingar že treseta mreže in sta najboljše zagotovilo, da bo železarsko središče znova zajela hokejska mrzlica.

Zasegli so prek šestdeset kilogramov pentrita, ki je dvakrat močnejši od TNT.

Raketometi, eksploziv, brzostrelke

Bogdan Sajovic, foto: GPU

Slovenski kriminalisti so v akciji s tujimi policijskimi upravami presekali kanal, ki je z orožjem in eksplozivom iz Bosne poskušal preskrbovati kriminalce in ekstremiste v Franciji.

Del akterjev je za zapahi, dva še iščejo. Zasegli so eksploziv, avtomatske puške in celo protiklepne raketomete. Slovenski kriminalisti so akcijo uspešno izvedli v sodelovanju s tujimi policijskimi upravami. Pred dnevi so skupaj z varnostnimi organi iz Bosne in Hercegovine razkrili mednarodno kriminalno združbo, ki je tihotapila orožje in razstrelivo. Slovenija ja bila prehodna država za orožje in eksploziv, ki je bil nabavljen v Bosni, namenjen pa kupcu v Franciji. V trgovini z orožjem je sodelovalo osem oseb. Štiri od njih so za rešetkami v Bosni, ena v Sloveniji, dve osebi, gre za tujca, ki imata dovoljenje za začasno prebivanje v Franciji, pa še iščejo. Policisti so zasegli precejšnje količine orožja, kar osemnajst protiklepnih raketometov tipa zolja, deset

avtomatskih pušk CZ M-70 (jugoslovanska izvedenka ruskega kalašnikova AK 47), več avtomatskih pištol različnih tipov, dvainšestdeset kilogramov eksploziva pentrit, štirideset detonatorjev za sproženje eksploziva in še nekaj delov orožja.

Akcija kriminalistov je trajala leto dni. Začeli so jo avgusta lani, ko so zaznali poskus, da se na francoski trg prepelje različno orožje in razstrelivo z območja Bosne. Priložnost za dober za-

Tihotapili so tudi protiklepno orožje.

služek sta zavohala hrvaški državljan, ki začasno živi v Franciji, in slovenski državljan iz okolice Celja. Hrvat je nameraval prepejljati orožje iz Slovenije v Francijo in ga prodati na tamkajšnjem črnem trgu, medtem ko je bil slovenski državljan zadolžen za nakup orožja v Bosni in njegov prevoz do Slovenije.

Za mafijce in ekstremiste Glede na večletno vojno v nekdanji Jugoslaviji, predvsem v Bosni, je tam po vojni ostalo na kupe orožja in streliva, zato ga je razmeroma lahko dobiti in je tudi poceni. Kilogram razstreliva pentrit, gre za eksploziv, ki ima dvakrat močnejši učinek od eksploziva TNT, se v Bosni dobi tudi za sedemsto evrov, na črnih trgih v Evropi pa se prodaja po nekajkrat višji ceni. Tudi raketometi zolja so v Bosni razmeroma poceni, na črnih tr-

gih po Evropi pa prinesejo tudi deset tisoč evrov in več za kos.

Slovenski državljan je tako navezal stike z različnimi osebami na območju Bosne. Navezal je stik s četverico in ta mu je nabavila orožje. Menda je četverica del kriminalnega podzemlja, ki ima široko razvejeno dejavnost, prodaja orožja pa ni njen edini vir ilegalnega zaslužka. V Bosni naj bi bila dejavna tudi v trgovini z mamili in ukradenimi vozili.

Ilegalni trgovini z orožjem so kriminalisti sledili ne le s klasičnim policijskim delom, ampak tudi s prikritimi metodami sledenja. Nadzor je trajal vse do petnajstega septembra letos, ko so zbrali dovolj dokazov, da so sklenili akcijo. Rezultat so omenjene aretacije ter zaseženo orožje in eksploziv. Prijeti so v priporu, zadeva pa je sedaj v rokah tožilstva, ki piše obtožnico. Orožje, ki je bilo zaseženo, je bilo namenjeno različnim kriminalnim združbam v Franciji, menda pa tudi ekstremističnim skupinam. **D**

Mirili so jih

Volitve, pijača, trgateg in čudno vreme, ko temperature skačejo in padajo, imajo vpliv na obnašanje občanov.

Volitve, čudno vreme, ko temperature skačejo in padajo, še posebno pa trgateg, ko je treba porabiti stare zaloge, da se naredi prostor za novo letino, so vzrok, da so v zadnjih dneh marsikomu popustili živci. Na klice občanov so se seveda odzvali policisti in nato pisali kazni, ovadbe na javno tožilstvo, mirili duhove, a tudi prenočili kakšnega razgrajača. Zadnje dneve so bili glede tega najbolj zaposleni možje postav na primorskem koncu, čeprav verjamemo, da tudi drugod po državi ni bilo dosti boljše.

V Temenici je okoli osme zvečer pijan prikolovratil domov odrasli sin in se sprl z očetom. Kričala sta drug na drugega in sin je poskušal namlatiti očeta, pa so mu namero preprečili policisti, ga umirili in prijavi. V koprskem lokalu je možakar pri štiridesetih nenadoma svoje težave zvil na druge goste lokala. Žalil

je vseprek in pozival k pretepu. Repenčil se je tudi potem, ko so prišli policisti, zato so ga naložili in prenočili, zjutraj pa so mu izstavili račun. V Ankaranu je skupina štirih Slovkov, ki začasno stanujejo v tamkajšnjem počitniškem domu, ker trgajo grozdje, imela prost dan. Prosti dan so obilno zalili z lanskim pridelkom in se razposajeni vrnili nazaj v dom. Nažgani so zakuhali prepri in prišlo je do množičnega pretepa, v katerem so vsi štirje potegnili kratko, trije so bili tudi laže ranjeni. Oskrbeli so jim rane, policisti so jih prijavi, iščejo pa še druge udeležence pretepa.

V Novi Gorici je zvečer prikolovratil k znanecu občan, razočaran zaradi neizpolnjene oblube. Z alkoholom podmazani glas je nemilozvočno donel po bloku, zato so prišli policisti in možaka umirili. Odnese jo je le z opozorilom. B. S.

KONJ NA AVTO V Ložu se je v jutranjih urah podal na potep konj nekega kmeta. Žival se je naveličala dirjanja po travnikih, pa se je napotila po lokalni cesti. Pri vključevanju v promet je imel konj nekaj težav, te pa je najbolj občutila voznica avtomobila z Bloške planote. Konj je nenadoma postal živčen zaradi avtomobila, pa je skočil nanj in ga malce pohodil. Na srečo se ni zgodilo nič ne konju in ne voznici, pločevina pa jo je kar skupila. Škode je za tri tisočake, lastnik konja pa je seveda dobil še globo, ker je žival pustil brez nadzora, da je taval po cestah.

GORA VIJAKOV Česa vsega ne najdejo nepridipravi, se včasih vpraša človek. Skupina vlomilcev, nemogoče je, da bi bil en sam, se je lotila skladišča na Parmovi v Ljubljani. Iz skladišča so odnesli precejšnjo količino različnih vijakov, ki jo je lastnik ocenil na sedem tisoč evrov! Policisti še preiskujejo, kako so lahko tatovi toliko vijakov sploh odnesli oziroma odpeljali in komu bodo vse skupaj prodali. Vsekakor pa so porabili precej energije za ta tatinski podvig. Če bi toliko energije vložili v kakšno pošteno delo, jim sploh ne bi bilo treba krasti.

Vaša pričakovanja narekujejo našo hitrost.

Intereuropa je eden vodilnih logističnih podjetij v jugovzhodni Evropi na področju organizacije vseh vrst cestnih prevozov. Od vrat do vrat prevzamemo vašo pošiljko, jo dostavimo in po potrebi ocarinimo. Naša storitev je hitra, varna, kakovostna in zanesljiva. Še posebej dobro storitev pa vam s pomočjo lastne mreže v tujini in priznanih partnerjev jamčimo pri prevozih zbirnih pošilk. Ponujamo dnevne zbirne linije za vse evropske destinacije. Poleg organizacije cestnih prevozov vam zagotavljamo tudi železniške prevoze.

Intereuropa
Globalni logistični servis

NAŠA POSLOVNA MREŽA Z LASTNIMI PODJETJI OBSEGA:

→ Slovenija	→ Francija
→ Hrvaška	→ Avstrija
→ BiH	→ Nemčija
→ Srbija	→ Rusija
→ Makedonija	→ Ukrajina

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107.8 MHz

www.radiovelenje.com

RADIO VELENJE

Ninu »ukradli« identiteto

Mladi pevec Nino je med brskanjem po internetu naletel na neprijetno presenečenje. Na dveh spletnih straneh je odkril, da se nekdo izdaja zanj. Že večkrat se je zgodilo, da so se oboževalci in različni objestneži izdajali za znane osebe. Tokrat je bil njihova tarča obetavni pevec **Nino**. »Prav smešno se mi zdi, da nekdo ustvari lažni profil neke javne osebe in si potem dopisuje z njegovimi fani, pošilja naokoli razne laži, sproža govorice ... Pod drugo identiteto seveda! Očitno tisti, ki ustvarja moje lažne profile na raznih portalih, nima kaj pametnega početi v svojem dolgočasnem življenju, zato izkorišča zanimivosti drugih ljudi,« je za 24ur.com dejal mladenič.

Čeprav še ni zapisan med največje zvezde slovenske glasbe, je že tarča objestnežev.

Kmalu konec samskega stanu?

Natalija Verboten in Dejan Bojić sta srečna in poročena. Natalija je Dejana spoznala prek Allegro Banda, katerega član je bil Dejan. Zdaj ko v ansamblu zaradi ženske manjka Dejan, imajo drugi člani zasedbe že novo tarčo, še eno lepoto s slovenske glasbene scene. Simpatična pevka Tanja Žagar, ki je letos izdala dvojno zgoščenko Tiho, tiho čas beži, je namreč fante angažirala kot spremljevalni ansambel. Če je fantom uspelo poročiti prelepo Natalijo, ni šment, da jim to ne bo uspelo s Tanjo Žagar, ki je še vedno samska in čaka na večno ljubezen.

Ne bi se branila resnega fanta.

Bizarna podoba Amy Winehouse

Ustrašila se je svoje podobe.

Vse bolj posušena in strah zbujajoča britanska pevka Amy Winehouse se na svojem letošnjem rojstnem dnevu ni niti zadrogirala niti napila, temveč se na zabavi sploh ni pojavila. Prijatelji so jo čakali v klubu Jazz After Dark, Amy pa je sedela pred ogledalom in se čudila svoji propadajoči podobi. »Vsem je govorila, da je grda. Šele zdaj je začela opaziti sledove, ki jih na njej pušča način življenja,« trdi njena prijateljica Remi, ki jo je kar tri ure neuspešno prepričevala, naj se vendarle udeleži svoje rojstnodnevne zabave. »Amy zna biti zelo sebična. Nihče ji ni mogel povedati, da bo uničila večer tako svojim prijateljem kot sebi,« je nadaljevala Remi. Uradni začetek zabave je bil ob 21.30, vendar hrane in pijače niso nameravali postreči pred prihodom slavljenke. Šele tik pred polnočjo so se sprijaznili, da je res ne bo, in si privezali dušo s hrano in pijačo. »Najbolj nam je bilo žal njene mame Janis, ki je bila na robu živčnega zloma in ni mogla zadržati solz,« pravijo povabljeni. Zabava se je končala okrog pol treh zjutraj, ko se je večina gostov odpravila v hotel Haymarket, kjer so nazdravili še v sobi producenta Marka Ronsona.

Samski Leonardo DiCaprio

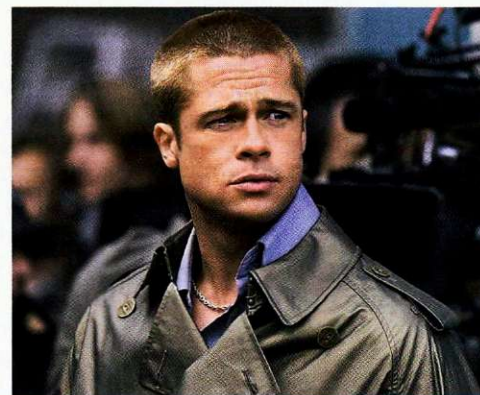
Zabava se v moški družbi...

Igralec Leonardo DiCaprio in manekenka Bar Rafaeli sta se razšla. Leonardo in Bar sta bila par vse od novembra 2005, pred dnevi pa so ju opazili, ko sta se ločeno zabavala po nočnih klubih. 23-letna Bar se je zabavala po klubih v Las Vegasu in je bila videti presrečna v družbi postavnih moških. »Neprestano je ponavljala, da bi rada spoznala privlačnega in zapeljivega moškega. Dogajalo se ji je, bila je zelo razpoložena,« je povedal neimenovani vir.

Leonarda pa so opazili v družbi prijateljev v lokalu v New Yorku, ko je vztrajno praznil kozarce z vodko. »Glasno je ponavljal, da je navdušen nad moškim večerom. Nalival se je z vodko in ogovarjal vse po vrsti. V zadnjem času je Leo stalni gost nočnih klubov,« je povedal vir za revijo In Touch.

Okuženi z Bradom Pittom

Podjetje McAfee, ki se ukvarja z varnostjo internetnih strani, je ugotovilo, da je Brad Pitt oseba, na katero največkrat naletimo. Če boste v okence vtipkali ime hollywoodskega lepota, se vam ne bodo prikazale le njegove privlačne fotografije, temveč bo vaš računalnik postal tudi gostitelj virusa. Brad je tako z vrha te lestvice izrinil Paris Hilton. Če torej iščete podatke o Bradu, je 18 odstotkov možnosti, da bo na vaš računalnik prišel virus. Lepotcu sledijo Beyonce, Justin Timberlake, Heidi Montag in Mariah Carey.

Najbolj iskan in najbolj »nalezljiv«

Želja uresničena,
občinstvo navdušeno!

Nina navdušila v Križankah

Septembra se je hrvaški pevki Nini Badrić uresničila velika želja – po desetih letih čakanja je imela koncert v ljubljanskih Križankah. Hkrati s tem je izpolnila tudi želje svojih oboževalcev. Občinstvo ji je dobesedno jedlo iz roke, medtem ko je pevka stresala iz rokava eno uspešnico za drugo. »Končno sem v Križankah, v tej prekrasni dvorani. Toliko let sem od strani spremljala koncerte svojih kolegov, danes je prišel moj trenutek,« je večer ganjeno začela Nina in priznala, da je koncert želela poimenovati Napokon – Končno, ker naj bi s tem najbolje opisala svoje občutke ob nastopanju v znamenitem ljubljanskem gledališču. Še preden je simpatična Zagrebčanka občinstvu, ki je dodobra napolnilo Križanke, postregla s svojimi postavnimi gosti, se je večina strinjala, da je Nina ena tistih glasbenic, ki med svojimi koncerti publiko povsem uroči. Na odru so se ji pridružili še Marko Tolja, Gibonni in Željko Joksimović, dekleta v publiku pa so z glasnimi kriki pospremili nastop prav vsakega od njih.

Požarjeva
zgodba bo
dobila so-
dni epilog.

Žitnik toži Požarja

Mark Žitnik toži Bojana Požara, ker je ta na svojem portalu objavil fotografije gejevskih aktov direktorja TV Paprike Roka Strleta in srbskega pevcu Nikole Burovca, po Požarjevih besedah pa naj bi jih bil posnel prav Žitnik. Požar je objavil fotografije gejevskih orgij, ki naj bi bile posnete v grosupeljskem hotelu in kazinoju Kongo ter Žitnikovi vili v Umagu, kot trdijo na Požarjevem portalu. Nikola Burovac je letos prejel prvo nagrado žirije na izboru Pesem poletja, ki jo pripravlja prav TV Paprika, kar je po besedah nekaterih nekoliko sumljivo, saj je bil v žiriji tudi Rok Strle, ki naj bi bil na spornih fotografijah glavni akter. Požar trdi, da fotografije niso montaža in da se povsem jasno vidi, da jih je posnel Mark. Žitnik pa naj bi bil že vložil tožbo proti Požarju.

Želi si
otroka.

Naomi si želi otroka

Črna gazela Naomi Campbell se želi pridružiti številnim zvezdicam, ki so že postale mamice. Izjavila je, da je pripravljena na otroka, saj je našla človeka svojega življenja, ruskega bogataša Vladislava Doronina. Čeprav je v medijih pogosto zaradi svojih incidentov in škandalov, ki jih počne na modni stezi in zunaj nje, je Naomi tokrat v tabloidih zaradi svoje želje po materinstvu. »Zavedam se, da mi tiktaka biološka ura. Ne želim biti ženska, ki se bo pri 50. letih še vedno zabavala. Sedaj razumem zdravnike, ki pravijo, da telo čuti, ko je pripravljeno na otroka. Prav to se mi dogaja,« je dejala Naomi. Manekenka skupaj s Sarah Brown zbira denar za pomoč novorojenčkom in nosečnicam po svetu. »Ljudje govorijo, da želim s tem samo popraviti vtis o sebi. No, ne gre za to. Vedno sem sodelovala v humanitarnih organizacijah.«

Slika avtomobila je simbolična. Skupna poraba goriva: 5,1 l/100 km. Skupna emisija CO₂: 119 g/km.

22. 9. – 27. 11. 2008

nagradna žrebanja

Žrebanja: vsak četrtek ob 23. uri

Nagrade četrtkovih žrebanj:

1. nagrada:
jackpot do 2.000 € (kolo sreče)
2. nagrada:
večerja v vrednosti 40 €

Nagrade finalnega žrebanja, 27. 11. 2008:

1. nagrada:
Fiat 500 1.2 Pop
2. nagrada:
1.000 € v žetonih za igro ali vrednostni listič
3. & 4. nagrada:
vavčer za 2 osebi za 2 dni (polpenzion) v enem izmed Hitovih hotelov
5. - 8. nagrada:
100 € v žetonih za igro ali vrednostni listič

*Za vsak obisk od ponedeljka do četrтка, od 7. do 23. ure, in za določene dobitke na igralnih mizah in avtomatih, vam podarimo kupon za katerokoli nagradno žrebanje.

Korona, Casinò & Hotel
Vršiška 23, Kranjska Gora
t 04 58 78 000
marketing.korona@hit.si

www.hit.si

KORONA
CASINÒ & HOTEL
hit stars

Čakajoč počitek

Magični gledalec

Pa sem si končno oddahnil. Od volitev namreč. Pravzaprav si nisem mislil, da se bo vlada, ki sem jo podpiral, poslovila že po enem mandatu.

Lahko si predstavljate, kako je pri srcu meni, navadnemu smrtniku, spričo dejstva, da sem v glavnem obkrožen z »rdečimi« (tudi »oranžnimi«) sosedi, ki so se v nedeljo prešerno veselili, medtem ko sem sam tičal pred televizijskim sprejemnikom in opazoval dogajanje vse od sedmih zvečer pa do pozne noči. Zakaj so se stvari razpletle tako, kot so se, mi je postalo jasno šele tedaj, ko je kamera na enem od kanalov – niti ne vem več kje – ujela vsemogočnega in visokega Gregorja Golobiča in okoli njega četico priliznjenih novinarjev. Prišežem, da je še meni v tistem hipu narasel »cukr« v krvi, saj je bilo njihovo posladkano obnašanje prav ogabno. Po drugi strani pa sem spoznal, da bom imel sedaj lahko štiri leta mir pred raznimi peticijami proti cenzuri, saj bodo odslej »pravi« na oblasti. Namreč tisti, ki menda spoštujejo svobodo tiska, čeprav jim ne verjamem preveč.

Ne vem sicer, kaj točno je Pahor imel v mislih, ko je medijem nekaj žlubodral, da bo treba vrniti svobodo tiska. Dobro, nacionalna televizija je, vsaj meni osebno, do sedaj delovala pluralno, čeprav mi njen program ni pisan na kožo. Nekaj drugega pa je nacionalni

radio. Ta me je v ponedeljek zjutraj znova razočaral s precej hujskaškim komentarjem, češ da je SDS tista, ki je uničila NSi. Takšne buče naj komentator prodaja v Dnevniku ali Mladini, ne pa na nacionalnem radiu pri jutranjih poročilih. Toda vseeno sta nacionalni radio in televizija bolj znosna kot dvojček POP TV-Kanal A. Za oddajo Svet na Kanalu A sem že zapisal, da je živa populistična katastrofa, ki jo v politiki pooseblja kvečjemu kakšen Saško. In če smo že pri Sašku: zame je bila najboljša novica teh volitev, da mi ga ne bo več treba gledati in poslušati ob spremljanju parlamentarnih razprav. No, morda bodo pa ustvarjalci oddaje Svet tokrat oznanili, da prihajajo boljši časi. Saj se še spomnite, kako nas je vsako jutro gospa, pardon, tovarišica pozdravljala z znamenitim vzklikom: »Dobro jutro, revščina!« Dokler je bil Demos na oblasti.

Kdor pa si je prejšnji teden ogledal še zadnja predvolilna soočenja, je lahko ugotovil, da je Rosvita Pesek bolj dorasla vodenju takih oddaj kot njeni kolegi na POP TV. Še več, Rosvita ima toliko poguma, da se je hitro uprla Saškovim provokacijam in pokazala, kdo vodi oddajo. Spomnim se namreč, kako je pred sedmimi leti pred znamenitim referendumom o oplojevanju samskih žensk okroglo mize na nacionalni televiziji vodil kar tedanji minister za zdravje Dušan Keber, medtem ko je bila voditeljica le za okras. Je pa res, da je v skopo odmerjenem času v soočenjih na nacionalki težko povedati kaj konkretnega, zaradi česar je nastop omejen le na formo, torej na retoriko, kar so bistro ugotovili tudi politični analitiki v oddaji Odmevi takoj po soočenju zadnji petek pred volitvami. In kaj naj še rečem? Naslednje leto bodo volitve v evropski parlament. Menda pa takrat ne bo tako živahno, kot je bilo v zadnjem času. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Preplavljala vas bodo pozitivna čustva in veselje do življenja. Parter vam bo pripravil veliko lepega in se boste zato lahko še bolj sprostili. Kmalu se bo začelo zares lepo obdobje v vašem življenju.

Bik
21.4.-21.5.

Bodite prepričani v svoj prav in v resnici se bo vse odvijalo tako, kot je treba in je v tistem trenutku pravilno. Pogumno se pripravite na sodelovanje z novimi sodelavci, saj lahko pričakujete vse najboljše.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Z veseljem boste pričakovali obisk, vendar se lahko zgodi, da bodo pričakovani gostje obisk odpovedali. Zato bo najbolje, če imate pripravljeno rezervni načrt. Odločite se za srečanje v dvojce.

Rak
22.6.-21.7.

Denarni posli tistih, ki se z njimi resno ukvarjajo, bodo nekoliko zaostajali, zato bo ta teden precej živčen. Sprehod v naravo vam bo dobro del in se boste zelo pomirili. Sporočilo iz daljine dežele vas bo razveselilo.

Lev
22.7.-21.8.

Veseli boste, ker vam gredo posli kot po maslu. Nekoliko vas bo spet mučila utrujenost, vendar je to razumljivo, saj res veliko delate. Z otroki boste preživeli lepe trenutke konec tedna.

Devica
22.8.-21.9.

Zajela vas bo nerazložljiva žalost, ki se ji ne boste mogli upirati. Poskusite se vsaj izogniti osamitvi, v katero vas nezadržno vleče. Vaš trud se bo obrestoval. V četrtek in petek boste imeli veliko dela.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Na novi poti boste imeli več lepih trenutkov, kot ste se sploh lahko predstavljali. Če ste v tem okviru nastopili tudi novo službo, vas bo sicer doletelo dodatno izobraževanje, vendar boste temu zlahka kos.

Škorpion
23.10.-21.11.

Dodatni opravki, ki ste jih bili deležni določeni škorpioni, vas bodo kar precej zaposlovali. Zaradi tega se boste, potem ko se boste prebili skozi gozd opravkov, počutili precej izmozgane in utrujene.

Strelec
22.11.-20.12.

Poskusite ravnati čim bolj premišljeno in preudarno. To vas bo obvarovalo marsikateri neprijetnosti in vam celo zelo koristilo. Poslovno boste zelo uspešni in finančno dobro stojeli. Ljudje vas bodo občudovali.

Kozorog
21.12.-19.1.

Predstavljajte si, da ste v položaju, ki ste si ga najmanj želeli, pa boste bolj zadovoljni z življenjem. Kozorogi z majhnimi otroki boste nekoliko bolj utrujeni kot ponavadi, a srečni.

Vodnar
20.1.-18.2.

Cilji, ki ste si jih zastavili, so vedno bliže in vedno bolj jasni. Vztrajnost je obrodila sadove. Vodnarji v novih ljubezenskih razmerjih bodo v tem tednu še posebej evforični in na krilih želja.

Ribi
19.2.-20.3.

Ob vsem delu se bo nenadoma pojavila še težava s sosedi, ki jo boste morali rešiti po hitrem postopku. Konec tedna bo nekoliko dolgočasen, če si sami ne boste organizirali zabave.

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

**Rojstni list
slovenske države**

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)

Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)

Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

SESTAVIL: JOŽE BERDON	GESLO	AZIJSKI TAKSIJA VOZNIK	FINSKA LUKA TURKU PO ŠVEDSKO	SIBIRSKO LJUDSTVO, NENCI	POSMEH- LJIVEC	POSAMEZNI DELI
BRANITELJ						
SVOBODNI BRANILEC PRI NOGOMETU						
OSKRBNIK						
JANEZ SKOF			HRVAŠKI PETROL AFRIŠKA KAČA			
REŽISER PECKINPAH				IVO DANEU		
KRAJ PRI LJUBLJANI				ASTRO- NOMSKO LETO		
		MOLIBDEN			TROPSKO DREVO Z DRAGOC. LESOM	OKRASNI KAMEN ZELENE BARVE
		ČLAN PRO- TESTAN. LOČINE				
ZAJC IVAN			AMERIŠKI IGRALEC BEATTY			
RAFKO VALENCIČ						
			ONDREJ NEPELA			VOZIČEK NA DVEH KOLESIH
			MLAD GOZD			
ORANJE			ADAMOVA ŽENA			
EMA KURENT			NORINA RADOVAN			
	TIPKA VNAŠALKA					
	ITALIJANSKI FILOZOF (BENEDETTO)					

RAKURZ, EGIDIJ, DRNEC,
NOČ, MO, ET, ŽAL, PEČINE,
STRUĞA, IRHARJ, MOJ
ČRNI KONJ, EN, EMAIL,
ROGIN, RO, NODI,
EKONOM, OČEK, OG,
AMARO, KEMIPLAS, ATOL,
ASI, ISTRA, SRŽ, ZELENKO,
JULIJA, IN, UKOR, DVOJEC

1. nagrada:	AJDA OBLAK Vrtnarija 1/b, 1360 Vrhnika
2. nagrada:	MARIJA VOGRINEC Levanjci 10/a, 2253 Destrnik
3. nagrada:	DARJA ŠARABON Balos 3, 4290 Tržič

Dobitnicam čestitamo in jih prosimo, da nam pošljejo fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

1. nagrada:	knjiga Enotni v zmagi
2. nagrada:	knjiga Enotni v zmagi
3. nagrada:	knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do **2. 10. 2008**
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka"**

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **22.9.1609** je španski kralj Filip II. izdal ukaz, da so v naslednjih letih izselili iz Španije vse Mavre - Moriske.

➤ **22.9.1868** je Fran Levstik v Slovenskem narodu v članku Tujčeva peta ostro razkrinkal tisočletno germanizacijo in zatiranje Slovencev.

➤ **22.9.1885** se je rodil filmski igralec in režiser Erich von Stroheim. Ko ga je novinar vprašal, ali se mu je uresničila kakšna želja iz otroštva, se je pogladil po plešasti glavi in rekel: »Ena se mi je res. Vedno ko me je mama pocukala za lase, sem si želel, da bi mi izpadli.«

➤ **23.9.1848** je ministrstvo notranjih zadev na Dunaju potrdilo kranjske deželne barve: belo, modro, rdečo, ki jih je še 1836 določil cesar Ferdinand, potem ko je prejšnjo zlato (od leta 1806) zamenjala bela barva.

➤ **24.9.1870** se je rodil francoski inženir, kemik in izumitelj Georges Claude, ki je znan predvsem po izumu neonske svetilke.

➤ **24.9.1989** se je v Novem Sadu zbralo okoli 100.000 Srbov. Po tako imenovani jogurti revoluciji so morali odstopiti vsi zagovorniki vojvodinske avtonomije.

➤ **25.9.1396** so Turki pri bolgarskem mestu Nikopolj potolkli vojsko evropskih križarjev. Po tem porazu je krščanska Evropa za dolgo časa izgubila vso voljo, da bi se združena uprla njihovemu širjenju na Balkan in v srednjo Evropo.

➤ **25.9.1493** je Svet desetih v Benetkah podelil neki nemški družini posebne carinske ugodnosti za prodajo živega srebra v Benetkah. To so prvi zanesljivi podatki o delovanju idrijskega rudnika.

➤ **25.9.1555** so podpisali augsburški mir, s katerim je bila v nemškem cesarstvu priznana protestantska cerkev.

➤ **25.9.1906** se je rodil ruski skladatelj Dmitrij Šostakovič.

➤ **26.9.2000** sta Janez Janša in Andrej Bajuk podpisala sporazum o koaliciji Slovenija.

➤ **27.9.1816** so tudi v slovenskih krajih postale nedeljske šole obvezne za mladino.

➤ **27.9.1911** je bilo potrjeno Dramatično društvo v Celju. Njegov predsednik je bil Rafko Salmič, dotedanji pobudnik gledaliških snovanj v Celju.

➤ **27.9.1940** so v Berlinu sklenili trojni pakt med Nemčijo, Italijo in Japonsko.

➤ **27.9.1990** je kninska skupščina, v kateri so večinoma poslanci srbske narodnosti, sklenila ustanoviti Skupnost občin severne Dalmacije in Like.

➤ **28.9.1472** so Turki zažgali mogočno cerkev v Cerknici.

➤ **28.9.1902** se je v Kovorju pri Trziču rodil prvi slovenski metropolit in pesnik, ljubljanski nadškof Jožef Pogačnik.

POGLED NAZAJ (OD 22. 9. DO 29. 9.)

Stiški samostan

24. septembra 1136 je bila izdana ustanovna listina stiškega samostana. V njej oglejski patriarh Peregrin I. kot njegov ustanovitelj naznanja, da so trije plemiči, bratje Henrik, Ditrik in Majnhalm, prepustili posestvo Sistik oglejski cerkvi. Na njihovo prošnjo in po nasvetu več bližnjih cerkvenih dostojanstvenikov ga je izročil menihom iz Rune (Rein pri Gradcu), ki žive po pravilih svetega Benedikta, ker je sklenil tamkaj ustanoviti opatijo.

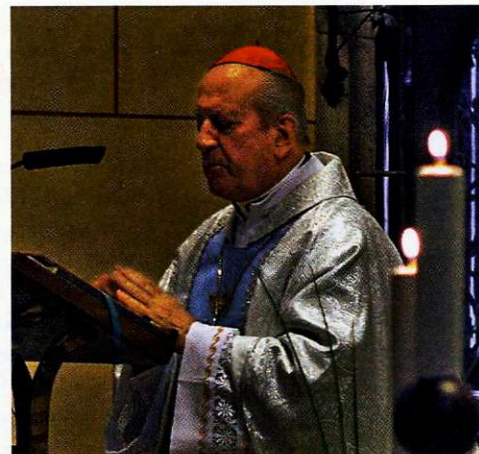
Ljudsko izročilo povezuje ustanovitev samostana z legendami. Ena izmed njih pravi, da so ga prvotno začeli zidati tam, kjer je sedanja Spodnja Pristava. Toda neki ptič je kar naprej letal v podnožje griča in čvkal: »Sit hic! Sit hic!« (naj bo tukaj). Graditelji so mu sledili in postavili samostan na sedanjem mestu, v grb pa dali ptiča (papigo).

Že v 2. polovici 12. stoletja so za samostanskimi zidovi v pisarski delavnici (skriptoriju) nastajali znameniti rokopisi. Tu je nastala najstarejša zbirka latinskih rokopisov pri nas.

Kardinal dr. Franc Rode

Na Rodici pri Domžalah se je **23. septembra 1934** rodil slovenski kardinal dr. Franc Rode. Deset let star je maja 1945 z družino odšel prek Ljubelja v Avstrijo. Papež Janez Pavel II. ga je imenoval za ljubljanskega nadškofa in slovenskega metropolita 6. marca 1997. 25. marca leta 2006 ga je papež Benedikt XVI. imenoval za kardinala. Za Misijsko in Ambrožičem je postal tretji kardinal slovenskega rodu.

Napisal je več knjig. V njih je med drugim govoril o komunistih in domobranci. O sreči komunistov: »Vsekakor so imeli komunisti neizmerno srečo, ko je Hitler napadel Sovjetsko zvezo. S tem so se znašli na strani močnejših ... To je bil demokratični tabor, kar je komunistom omogočilo eno najbolj kolosalnih prevar

v zgodovini. Svoj totalitaren režim so uspeli pred svetom predstaviti kot demokratičen, kar so 'osvobodili', pa so podvrgli svoji diktatorski oblasti.« O nepredvidnosti domobrancev: »Vsak človek, ki je v smrtni nevarnosti, ima pravico, da se brani z vsemi sredstvi, ki so mu na voljo. Tudi če jih dobi od okupatorja. Toda organizirana samoobramba bi morala biti samo to, brez najmanjšega znamenja kolaboracije, brez ene samo besede, ki bi lahko vzbujala sum, da gre za kaj drugega kot za samoobrambo. Nisem prepričan, da je domobransko vodstvo zadosti pazilo na to ...«

Lech Wałęsa

Poljski sindikalni voditelj in predsednik Poljske Lech Wałęsa se je rodil **23. septembra 1943**. Bil je električar, ki je postal leta 1970 in nato znova leta 1980 predsednik stavkovnega odbora ladjedelniških delavcev v Gdansk. Leta 1980 je ustanovil neodvisno sindikalno gibanje Solidarnost.

Poljska vlada pod vodstvom generala Jaruzelskega je bila sprva prisiljena dopustiti delovanje gibanja, leta 1981 je bila Solidarnost prepovedana, Wałęsa pa od decembra 1981 do novembra 1982 zaprt. Leta 1983 je Wałęsa prejel Nobelovo nagrado za mir.

Leta 1989 je bila Solidarnost legalizirana, Wałęsa pa znova izvoljen za njenega predsednika. V letih 1990–95 je bil predsednik države, potem pa ga je na volitvah premagal Aleksander Kwaśniewski.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 34/50

Žalec (1)

Opis novinarke Petre Janša, Demokracija, št. 34

V zanimivem opisu v rubriki NAŠI KRAJI je bil tokrat zapis o mestu ob Savinji Žalcu. Zanimiv opis za tistega bralca, ki Žalca in njegove bogate zgodovine ne pozna, za domačina pa v nekaterih delih terja dopolnila in pojasnila. Kot zapisovalec zgodovinskih, predvsem spominskih zapisov bom tokrat ne s skladateljske, temveč narodnozavedne strani opisal Žalčana Friderika Širco.

V njegove biografske podatke ne bom posegal, prav tako ne v dogajanja v njegovi družini, pač pa bom tega »narodnega veljaka«, ki ima celo spomenik v Žalcu, opisal tako, kot sem ga doživel. Pred drugo svetovno vojno je ob prazniku sv. Jožefa, ko je godoval moj pokojni oče, k nam prihajal Slovenski kvintet, da bi godovali in prepevali s svojim nekdanjim članom, tenoristom Jožetom, ki je prepeval pri Zepičevem kvartetu. Takrat so brez mojega očeta nekajkrat obiskali tudi Friderika Širco. Moj oče, ki je bil jugoslovanski oficir, prostovoljec iz prve svetovne vojne in nosilec prostovoljske spomenice 1914–1918, je zelo dobro poznal preteklost svojega znamenitega rojaka Friderika. Širca je bil general avstro-ogrske vojske, ki je v prvih bojih leta 1914 s svojim topništvo ravna la z zemljo in požigala srbske vasi v najtežjih bojih v zahodni Srbiji,

na fronti pri Ceru. Aprila 1941, ko so nacionalsocialisti zasedli našo domovino, je naju z očetom aretirali gestapo in naju prepe ljal k drugim jetnikom v žalsko hmeljarno HED. Tam je bil tisti del Žalčanov, ki je bil Nemcem najbolj sovražen. Med temi je bila tudi soproga generala, Ptujčanka in zavedna Slovenka Olga Potočnik, ki je njegov prihod na obisk ostro obsodila, saj jo je bilo pred nami, sojetniki, sram, da jo je prišel obiskat mož, »okrašen« z vsemi avstrijskimi in nemškimi medaljami iz prve svetovne vojne. Po mojih informacijah je ostala zavedna Slovenka vso vojno – doživela pa je sramoto, za katero smo vedeli samo njeni sojetniki iz prvih dni okupacije.

Uroš Šušterič, Ljubljana

št. 36/46

Vladar rimsko-nemškega cesarstva (1)

V sicer dobrem članku o Arnulfu Koroškem (napisal Bogdan Sajovic) naletim na več izrazov, ki nikakor ne ustrezajo zgodovinski stvarnosti. Mimogrede, navedba, da je bil Arnulf »bolj pretepač, manj diplomat«, je neresna, skoraj pobalinska. Dalje, pisec nima prave predstave o narodih in njihovem nastanku in navaja, da so bili v enotno državo (cesarstvo) vključeni Nemci, Čehi, Flamci, Italijani, Francozi, Švabi, Bavarci in vsi drugi ... Francozi so etnično takrat le Franki, Nemcev še ni in se začnejo oblikovati v 16. stoletju, Italijani še kasneje. Kot nacije se pojavijo v 19. stoletju.

Arnulf Koroški tudi ni bil vladar »rimsko-nemškega« cesarstva, ki je bilo takrat le »rimsko« (nastalo s kronanjem Karla Velikega leta 800 v Rimu) in kasneje »sveto rimsko«. Pridevek »nemške narodnosti« (der deutschen Nation) so mu pritaknili nemški nacionalni zgodovinarji. Toda v listinah ga ni. Tudi Marija Terezi ja npr. je bila le rimska cesarica.

Na priloženi karti Carolingian Empire je Vzhodna krajina (Avstrija) kar del Bavarske. To je prevzeto iz nemških in avstrijskih razlag, ki so namenoma ponarejene. Podobno je tudi naš ugledni zgodovinar B. Grafenauer navajal, da je kraljevič Karlman po smrti očeta podedoval Bavarsko in Karantanijo. Slednjo da je prepustil sin Arnulfu Koroškemu, razen Vzhodne krajine, ki jo je priključil Bavarski. Toda to ne drži, saj je leta 883 prav zaradi te krajine izbruhnila vojna med Arnulfom Koroškim (Karantanijo) in Svetopolkom (Vel. Moravsko). Zakaj vojna, če krajina sploh ni bila karantanska?

Iz svojih raziskav povzemam, da je Vzhodna krajina (Avstrija) ostala karantansko ozemlje. V vojaškem pogledu pa je zaradi bližine nevarne Ogrske spadala tudi v pristojnost kraljeve vojske. Zato naletimo na ozemlju te krajine še kasneje na dva bojna znaka: panterja (Karantanija) in orla (Kraljestvo Vzh. Frankov). Tako npr. na pečatu vojvodine Teodore (1226), soproge vojvode Leopolda VI., ali na pečatu mesta Krems, na katerem je lipa in pod njo ščit s panterjem in ščit z orlom (1318).

Tudi omembaknežjegakamna, ki ima naslov »Ne razumem jezika«, je zavajajoča. Kako je bilo, nam odlično pojasni zgodovinar Josip Mal. Bilo je na vojvodskem stolu (ne na knežjem kamnu), ko je moral vojvoda poslušati obtožbo slovenskega moža, češ da mu ni dal pravice. Toda vojvoda se je lahko izgovoril (kar pa nikakor ni bilo pravilo), da ne razume njegovega jezika. Vojvoda je bil namreč državni knez in podrejen le kraljevemu sodišču. Toda slovenskega moža nikakor ni smel zavrniti, saj bi s tem kršil slovensko pravo (Slavica lex). Zato se je, če je hotel (kar vir izrecno poudari), lahko obtožbi

izmaknil, češ da ne razume jezika. Toda slovenski mož ga je lahko potem obtožil pred kraljem (navaja Otokar).

Ustoličevanje tudi ni bilo šega, temveč obvezen pravni akt. Leta 1307 – navaja J. Mal – so nekateri koroški velikaši odpovedali pokorščino Henrik, sinu vojvode Mainharda, ker se ni dal umestiti in tudi ni podelil fevdov, kakor je zahteval občaj. Šele z ustoličenjem je namreč vojvoda prejel izvršno oblast, da je lahko vladal. Predsednik še danes, dokler ne zapriseže, nima izvršilne oblasti. Za tiste, ki o vsem tem pišejo, bi bilo prav, da si priskrbijo odtis razprave J. Mala »Osnove ustoličevanja karantanskega kneza« (Glasilo Muzejskega društva Slovenije, Ljubljana 1942).

Jožko Šavli, Gorica

št. 37/12

Globoka država na delu (1)

Medijski konstrukt realnosti Nekdanji predsednik države naj bi se bil v odgovorih na novinarska vprašanja »izognil odgovornosti, ki mu jo je (nehote?) naložil 'njegov' novinar Aleksander Lucu, ki je v Nedeljskem dnevniku (31. avgusta) napovedal 'veliki pok', ki ga pripravlja Kučan«, je v zvezi z afero Patria zapisala Demokracija (Gašper Blažič, »Globoka država na delu«, Demokracija, 11. september 2008, str. 13).

Časopisna družabna šepetanja v principu ne terjajo političnega odziva. Tudi ugibanja sicer čisto zanimivega družabnega kronista Nedeljskega ne, ko razglablja o ►

► možnih odgovorih na vprašanja iz biltena vladajoče stranke, ki naj bi se več številok zaporedoma spraševal o tem, kje je in kaj počne Milan Kučan.

Skrajno nenavadno pa je, da medijsko konstruirana realnost komur koli služi kot argument v zelo resnih vprašanih funkcioniranja slovenske države. Suma o koruptivnih dejanjih v zvezi s Patrio namreč ne bo mogoče razjasniti niti z medijskimi paberkanji niti s podtikani niti z lažmi. Madež, ki je padel na Slovenijo, lahko operejo le pristojni državni organi z razkrivanjem resnice v ustreznih postopkih, in to kljub dejstvu, da je bila njihova verodostojnost v tej zgodbi hudo omajana. Seveda pa v pravni državi velja tudi to, da nihče ni kriv, dokler mu v postopku pred pristojnimi organi krivda ni dokazana.

Milan Kučan, Ljubljana

št. 37/20

Izključevanje ali integracija (1)

Dr. Boštjan M. Turk raste in zori vse bolj v natančnega analitika, čeprav še ni povsem rešen zamer iz preteklosti, v katere je kot jezni mladenič zapadal zaradi (morda pre)velike resnicoljubnosti. V Tribuni 37. Demokracije je pod gornjim naslovom na dveh straneh v zgoščenem in za vse razumljivem jeziku navedel, v kaj je

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
† 05 38 11 674

RADLO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Slovence pahnili čebinski zmaj, kako si je ta zmaj z zločinskim napadom na Slovenijo to totalno podredil, se za nagrado prisel s privilegiji na naše narodovo telo in da ta zločesta bula, razbohotena v našem narodovem telesu, prvenstveno in najbolj nujno potrebuje poseg, da bi zdaj, ko smo končno svoji, lahko enakovredno zaživel v družbi demokratičnih držav.

S svojim člankom nam je g. Turk gotovo hotel povedati, s čim bi se morali še ukvarjali v predvolilnem času, da izpolnimo osnovni demokratični standard, čeprav tem, ki jih navaja g. Turk, in našega narodnega izumiranja nismo obravnavali na letošnjih soočenjih, ker je to še vedno tema, ki ne daje volilnih glasov. Precej važnejše so skonstruirane afere, ki nas odmikajo od resničnih zgodb.

Tako smo že ob zgodnjem začetku volilne kampanje od opozicije slišali, da se zdaj strah plazi po državi, v parlamentu in na soočenjih pa so vedno eni in isti z mahanjem s papirčki »dokazovali povečano revščino, in to v času, ko imamo najvišjo gospodarsko rast doslej, ko je ta vlada največ storila za šolajočo se mladino, za mlade družine, za družine z več otroki (ob izumiranju naroda za prepotrebno povečanje rodno-
sti). Tudi upokojenci, ki imamo nižjo pokojnino, sedaj občutimo, da se njena vrednost ne zmanjšuje. Posebna cvetka naslednikov strahovlade je trditev, da ta vlada širi in povečuje medijsko nesvobodo, čeprav se je dejansko šele v mandatu te vlade delno povečala, tako da nas zdaj dosega občutno več resnice. Potem se je v središču volilne kampanje zgodil napovedani »veliki pok«, po katerem so

bila poročila, tiskani mediji, soočenja in pogovori na cestah ter za šanki polni govorjenja brez dokazanih obtožb o korupcijskem podkupovanju Janše. G. Boštjanu Turku bi dobrohotno kot skoraj podeželski član NSi (prej pa še SKD in SKD+SLS) še rad rekel, da so mu kot vodji strateškega sveta SKD+SLS gotovo bolj kot meni znane vse zakulisne poteze in da je ravno del ljudi, ki je ustanovil NSi, želel pokončno stopati po neodvisni poti krščanske demokracije in da je to še vedno želja vseh njenih članov. Naša stranka nima v programu, da bi skozi Dars služila apetitom SCT. Povem naj še, da si do bolečine želim, da bi močno zmagala Janševa SDS, prav toliko pa si tudi želim, da bi tudi moja – Bajukova NSi dosegla odličen rezultat, ker po besedah naše evropske poslanke Ljudmile Novak »brez Nove Slovenije ne more biti dešno usmerjene vlade. Volivci se morajo odločiti, ali želijo v vladi stranko, ki se zavzema za krščanske vrednote«. Želim si še, da nas kot dober analitik analizirate tako, da v nas ne razpihujete jeze in gneva, temveč da nam pomagata stopati po pravi poti.

Anton Mušič, Škofljica

Znova blokiran zakon

Vlada, koalicijski poslanci in prizadeti državljani so pričakovali, da bo v času te vlade zakon o žrtvah vojnega nasilja vendarle sprejet in potrjen. Opozicijske stranke so se na vso moč trudile, da do tega ni prišlo.

Nasledniki partijskega jedra ne popuščajo in vztrajajo, naj se prizna status žrtve vojnega nasilja le tistemu, ki je bil v vojni ali

v vojaški agresiji na Republiko Slovenijo izpostavljen nasilnim dejanjem ali prisilnim ukrepom okupatorjev, agresorjev ali njihovih sodelavcev. Vojna in poveljna nasilja partizanske vojske pa še vedno niso priznana kot krivična in zločinska dejanja. Še več, država s takim neurejenim zakonom daje ljudem vedeti, da partizanskega nasilja sploh ni bilo.

Gospoda poslanca Miran Potrč in Franc Žnidaršič! Sodeč po vajinih razpravah menim, da sta od vseh članov tranzicijske levice najbolj nepopustljiva privrženca stare revolucionarne miselnosti. S svojimi ortodoksnimi razlagami se kažeta v novem demokratičnem zboru kot prava junaka socialističnega dela. Grozljivo je, da ob vseh svojih paradnih nastopih ne moreta razumeti vsem razumljivega dejstva, da otroci, žrtve nesprejetja zakona, niso in ne morejo biti krivi za dogajanje z njihovimi starši. S tem ko od vseh levsredinskih poslancev najbolj dosledno in silovito ovirata sprejetje omenjenega zakona, podaljšujeta nedolžnim otrokom krivice ter žalita njihovo dostojanstvo in ugled. Navsezadnje gre za tisto minimalno človečnost, ki je pri vaju ne vidim. Kaj ni dovolj velika bolečina sama po sebi, če otrok sredi vojne izgubi svoje starše? Je sploh pomembno, kdo je starše ustrelil? Zakaj pri tako veliki tragediji politizirata in na plečih otrok ugotavljata politično odgovornost, ki še ni raziskana? Zakaj prenašata morebitno in še zmeraj vprašljivo krivdo staršev na otroke? Vaš današnji boj ni več krvav, je pa hudo krivičen, saj še vedno onemogočate poravnavo krivic vsem tistim državljanom, ki so bili v

času usodnih dogodkov še otroci. Se zavedata, koliko je vajin NE podaljšal krivice in bolečine (namesto da bi jih odpravil), koliko ljudem sta zmanjšala kakovost življenja v osebnih razvrednotenjih?

O, zdaj razumem, zakaj je politika, ki je oddaljena od človeka ali celo naperjena proti njemu, med ljudmi zaničevana in prekleta. Ne razumem pa najbolj preprostega vprašanja, kako morejo in zmorejo potomci oziroma nasledniki nasilnega komunističnega režima danes, v povsem drugačnih političnih razmerah, modrovati in poučevati demokracijo. Verjetno ta preskok mnogi težko razumejo.

Verjetno se bo g. Potrč spomnil najinega dialoga o tej temi. Morda se bo spomnil tudi Marije Benčina iz Štalcerjev, ki so ji starše, ko je bila še otrok, pobili partizani. Toda partizani so to storili v zmoti, zato so se Mariji tudi opravičili. Marija pa še vedno premlevala, razpravlja in sanja o veliki krivici in nosi v srcu bolečino, veliko do neba. Na kočevski občini pa so zelo kratki: „Nič ne bo, ker so vaše starše pobili partizani.“ In kaj preostane Mariji? Vse bolj verjame, da je za tragedijo kriva ona. Premalo je jokala, premalo se je matere oklepala in prosila milosti.

Ive A. Stanič, Kočevska Reka

Veliki Slovenec

Hvala Bogu, da se je v našem malem narodu pred 500 leti rodil Primož Trubar, ki se je povsem daroval za »ljube Slovence«. S prevajanjem Svetega pisma v slovenski jezik nam je omogočil, da smo prišli v družino kulturnih narodov. Trubarja nikakor niso pritegnile otročje legende, ampak ljubezen do našega naroda in zato je že leta 1550 pripravil za tisk prvo slovensko knjigo Catechismus in Abecedarium. Kot župnik v Urachu v Nemčiji se je ves posvetil prevajanju Svetega pisma v naš blagozvočni jezik. Leta 1586 je že na smrtni postelji dokončal prevod Luthrove Hišne postile. Primož Trubar je jasno vedel, da je Sveto pismo neuničljiva beseda Boga človeku, ki je na zemlji nemirni iskalec resnice in se ne more zadovoljiti s pravljičami in legendami. Ta naš duhovni velikan se je dobro za-

vedal, da je slovenščina poseben dar božji in sam zatrjuje, da mu je »Bog iz posebne milosti zaradi Jezusa naklonil znanje slovenskega jezika, kakor ga govore v deželi Kranjski«. Če bi bilo torej Sveto pismo zbirka otročjih legend, Trubar nikakor ne bi dobival toliko navdihov in spodbud za svoje delo prav iz božje besede.

Pisatelj Jože Javoršek je svojega znamenitega rojaka Trubarja takole opisal: »Bil je natančen, duhovit, skrben, jezen, pregan, silovit, jezikav. Trubar si je dopisoval z največjimi misleci svoje dobe ter poznal vse, kar so v tedanji učeni Evropi poznali kot viške človeškega duha. Kot ponosni Slovenec si je dopisoval s knezi, kralji in cesarji, kot človek, ki zanje nekaj pomeni, ker je bil ena najimenitnejših in najizrazitejših osebnosti svoje dobe.« Tako močna osebnost pa je mogel postati zato, ker se je srečal s Svetim pismom, ki ga ni nikoli doumeval kot skupka otročjih legend ali pravljič.

Herman Graber zares posmehljivo in z veliko ošabnostjo govori o Cerkvi, ko pravi, »da vsaj enkrat na teden Cerkev ljudem lajna svoje pravljičice«. S krščansko vero obračuna zelo hitro, ko jo razglašajo za čisto praznoverje, in z veliko mero napuha prerokuje, da bodo Slovenci dvignili kvaliteto življenja šele tedaj, ko se bodo odpovedali veri v Boga.

Hvala Bogu, da je naš narodni buditelj Trubar že v 16. stoletju »ljube Slovence« nagovarjal k tisti kvaliteti življenja, ki je imela za temelj Boga in Sveto pismo, kjer je zapisana večna resnica in ne slabokrvna legenda.

Do svoje smrti leta 1586 je Trubar napisal 22 knjig in prevedel vso Novo zavezo ter dve leti pred smrtjo dočakal celoten prevod Biblije v slovenščino, delo svojega učenca Jurija Dalmatina. Samo človek velika formata, kakršen je Trubar bil, je zmoget, da je kot tujec in priseljenec v osrčju Evrope uveljavil svoj genij ustvarjalnosti in samobitnosti. Ta Trubarjeva genialnost pa nikoli ne bi prišla na površje, če ne bi glavnine svojih navdihov za orjaško delo črpal iz Biblije, ki je bila alfa in omega njegovega življenja.

Naj sklenem z veliko prošnjo našega arhitekta Jožeta Plečni-

Kje so črne luknje?

Marija Vodišek

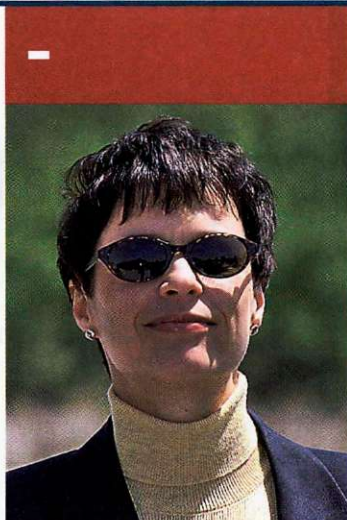
Ne v neki galaksiji, kot piše v Sobotni prilogi Dela njegov nekdanji glavni urednik Janez Markeš. Te črne luknje, saj ni samo ena, so predvsem v glavah številnih poslušnih oz. odvisnih novinarjev, tudi v njegovi. V omenjenem članku Markeš jemlje pravico obrekovanemu premierju slovenske vlade, da odgovori na lažniv, kriminalen napad tujega novinarja. Je pozabil, kako se je on odzval, če mu kaj ni bilo všeč? Danes je že slehernemu, vsaj malo pismenemu Slovencu jasno, da je bila intriga Patria sestavljena v Sloveniji in izročena finski nacionalni televiziji. Ne vem, o kakšni avtonomnosti medijev govori Markeš. Avtonomnost mora biti podprta z neovrgljivimi dokazi in predvsem s poštenostjo! Do danes ni bilo predloženih nobenih verodostojnih dokazov, a pokvarjena »mašinerija« še kar ponavlja že neshetokrat prežvečeno. Vsi, ki so sodelovali v tem poskusu popolne osebne degradacije premierja Janše, morajo tudi kazensko odgovarjati za storjeno obrekovanje. Kaj vse so mu že naprtili: pošiljal naj bi bil »kurirje« z grožnjami pivovarju Bošku Šrotu, grozil medijem, si jih poskušal prilastiti itd. Nič od tega ni bilo dokazano. Vse, kar je rekel na račun medijev, je rekel javno, ni se skrival za nikomer. A niso obrekovali samo Janeza Janše, obrekovali so domovino Slovenijo in jo prikazali kot skrajno koruptivno državo. Že dolgo vemo, da je večina novinarjev pri Delu poslušna laškimi pivovarjem in nikoli več ne bodo verodostojni poročevalci. Zgodovinarju dr. Janku Prunku, ki je že večkrat menjal svoje mnenje, so 16. 9. »odobrili« dolg članek v Delu, seveda pod pogojem, da o Janezu Janši napiše vse, kar je te dni dobrodošlo, to pa je lomastenje po njem. Zanimivo, da sedaj vsi vedo, kako se vodi država. Poprej so desetletja dolgo samo molčali oz. prikimali. Še vprašanje Marku Milosavljeviću, doktorju komunikologije, ki se je spotaknil ob Ekspres in Slovenski tednik; ali pozna brezplačnik Razmisli in sodeluj, ki ga izdaja Društvo za zaščito ustave in žrtev cerkve. Njegova izredna številka 2 je en sam lažniv in žaljiv napad na Katoliško cerkev, vernike in seveda vlado. Izhaja v Kranju, predsednica je Janja Škrjanc. A ni brezplačnik, saj je vsaki številki priložen plačilni nalog BN 02 za prostovoljni prispevek omenjenemu društvu. Bo komunikolog kaj rekel? Verjetno bo odgovoril, da lahko vsak pove svoje mnenje. Kdo pa je ta VSAK, znane veličine določajo sproti. Kaj je že rekel Walter Lippmann, ameriški pisatelj, žurnalist in politični komentator? »Namen žurnalizma je intelektualno delo, ki mora temeljiti na resnici in poštenju.« Koliko je med slovenskimi pa tudi tujimi novinarji intelektualne poštenosti? Na žalost zelo malo, skoraj vsi so v »službi« vseh vrst pokvarjencev. Upam, da so vsaj primerno plačani za to umazano delo. Intervju spoštovane generalne državne tožilke Barbare Brezigar je najboljši, kar sem v tem spletkarskem času prebrala. Poslanec SD Milan M. Cvikel me je kot zadnjič Hribarjeva spravil v smeh z izjavo, da ga Walter Wolf v svoji izjavi 15. 9. žalil. To ni vic tedna, to je vic leta 2008.

ka: »Ljubi Slovenci, molimo za zdravo pamet!« In kadar bomo v napuhu zavračali Boga ter razlagali Biblijo kot skupek otroških legend, ne smemo pozabiti na

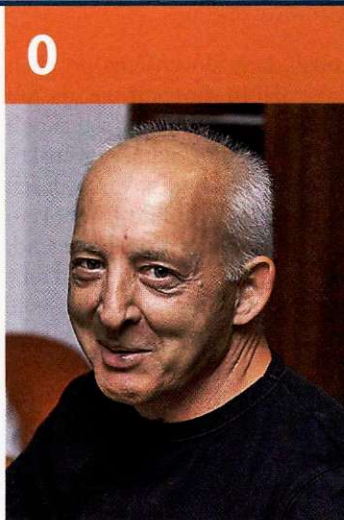
nemški pregovor, ki je zelo neposreden: Zabitost in ošabnost rasteta na istem drevesu!

Maks Ipavec,
Begunje pri Cerknici

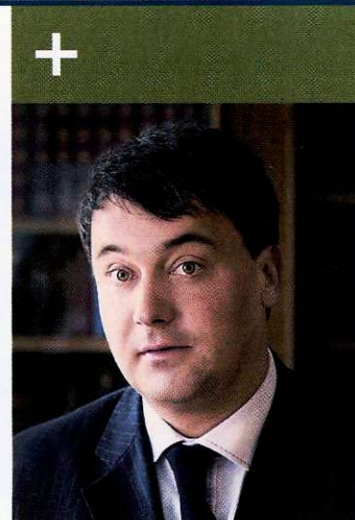
Politični semafor

Aktivistka Nekdanja podpredsednica Kučanovega foruma 21 in sestra razvpitega Draga Kosa, danes pa podjetnica Marta Kos Marko je pred volitvami objavila celostranski predvolilni oglas v Dnevniku in zanj odštela okoli 8.000 evrov. V oglasu je ostro napadla vlado. S tem se je dokončno razkrila in pokazala, da jo kot nekakšno poznavalko odnosov z javnostmi vodijo le politični cilji. No, nekoč je bila poročevalka nacionalne RTV iz Bonna.

Propagandist Profesor na Fakulteti za družbene vede Miro Kline, strokovnjak za tržno komuniciranje, je pri komentiranju predvolilnih soočen sicer nastopal kot »neodvisni« strokovnjak, kdor pa ga je dobro poslušal, je hitro ugotovil, da navija predvsem za Zares in njenega predsednika Gregorja Golobiča. Slednji naj bi bil po njegovo vedno najprepričljivejši, prav tako pa naj bi bila Zaresova predvolilna kampanja inovativna oziroma najboljša.

Analitik Profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani in tudi naš občasni komentator dr. Boštjan M. Turk se je v preteklih dneh na nacionalni televiziji izkazal kot politični komentator in analitik. Ni tako kot drugi spuščal megle, ampak je opozoril na ključne vzroke, ki so privedli do vnovičnega vzpona tranzicijske levice pod vodstvom ljubljanskega župana Zorana Jankovića in nekdanjega prvega šefa slovenske komunistične partije Milan Kučana.

Držal obljubo

Predsednik republike Danilo Türk, ki se je v nedeljo na sedežu Združenih narodov v New Yorku sešel z generalnim sekretarjem Ban Ki Munom, je komentiral neuradne izide parlamentarnih volitev v Sloveniji. Po njegovo gre v osnovi za to, da so izidi potrdili kritičnost, s katero slovenski volivci pristopajo k volitvam, in dejal, da bo mandat podelil na podlagi ustavnih norm. Meni, da je treba najti mandatarja, ki bo zagotovil dobro koalicijo. O predvolilni kampanji pa je dejal, da je bila precej ostra in da je vsebovala tudi nekaj reči, ki mu niso bile všeč. Ob tem je na splošno mogoče reči, da je sedanji predsednik ravnal povsem drugače kot njegova predhodnika Milan Kučan in Janez Drnovšek, ki sta se stalno politično opredeljevala in podpirala interese tranzicijske levice. V nasprotju z njima je Türk že v začetku julija na srečanju z uredniki medijev dejal, da ne misli posegati v predvolilno dogajanje

pred letošnjimi volitvami in v času pred volitvami dajati intervjujev posameznim medijem. Nekateri so ga sicer poskušali potegniti v predvolilno tekmo, vendar je v veliki meri ostal zadržan. Kakšno njegovo izjavo bi morda lahko razumeli kot predvolilno motivirano, vendar le posredno. Če bi na predsedniških volitvah lansko jesen namesto njega postal predsednik republike nekdanji guverner Banke Slovenije in finančni minister v času vladavine LDS Mitja Gaspari, bi bila Janševa vlada prav gotovo tedensko deležna številnih kritik na svoj račun. Ali bo Türk korekten tudi v prihodnje, bomo še videli. Spomniti se namreč moramo, da je bil tudi Janez Drnovšek na začetku svojega predsedniškega mandata nepristranski oziroma »predsedniški«, zatem pa ga je zaneslo. Lahko samo upamo, da bo sedanji predsednik ostal korekten še naprej in ne bo podlegel pritiskom z »leve«. M. B.

Naročilnica

NAROČILO (označite z x):

- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija** 9,18 EUR
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo** 25,87 EUR
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije** 9,18 EUR
- ☐ Janez Janša: **Okopi** 9,18 EUR
- ☐ Janez Janša: **Premiki** 9,18 EUR
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** 20,82 EUR
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** 35,46 EUR
- ☐ Viktor Miklavčič: **Pričevanja** 20,44 EUR
- ☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** 32,00 EUR
- ☐ Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** 23,96 EUR
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** 22,95 EUR
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** 16,29 EUR
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** 22,95 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja** 27,16 EUR
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** 4,13 EUR
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** 45,27 EUR
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** 20,82 EUR
- ☐ Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** 27,16 EUR
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** 22,11 EUR
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** 4,52 EUR
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** 4,52 EUR
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** 18,56 EUR
- ☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: **Boljševiki in Nemci 1914-1918** 27,94 EUR
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** 17,65 EUR
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** 16,02 EUR
- ☐ Vasja Klavara: **Koraki skozi meglo** 26,95 EUR
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** 18,36 EUR
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** 12,51 EUR
- ☐ Jože Zemljčič: **Življenje je večna borba** 8,34 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** 20,00 EUR
- ☐ Jože Dežman, Hanzl Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** 26,99 EUR
- ☐ Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** 14,99 EUR
- ☐ Vasja Klavara: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** 29,90 EUR
- ☐ Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** 10,00 EUR
- ☐ Ive A. Stanič: **Kočevski proces 1943** 28,00 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Slovenija 1945 – 1960** 32,99 EUR
- ☒ **NOVO** Silvin Eiletz: **Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935-1940** 28,90 EUR

Izpolnjeno naročilnico
pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01/ 24 47 204**

Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček »Demokracija«

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«
+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum rojstva (samo fizične osebe):

Ulica:

Kraj, poštna št.:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

Datum naročila:

Podpis in žig naročnika
(samo pravne osebe):

Davčni zavezanec:

☐ NE

☐ DA

ID za DDV:

*Najmočnejše vezi so tiste,
ki jih ne vidimo.*

Lepo je imeti vse skupaj

Z Družinsko vezjo povežite vse mobilne in stacionarne storitve ter izkoristite **veliko ugodnosti:**

0€
MIN/SMS/MMS
med člani Družinske vezi

MOBILNA TELEFONIJA

STACIONARNA
SIOL TELEFONIJA

Povežite se v Družinsko vez in komunicirajte znotraj družine tudi za **0 €** na **MIN/SMS/MMS**.

V Družinsko vez lahko vključite naročniška razmerja Mobitel GSM/UMTS, Mobi številki ter **M4 SiOL IP-številko**.

1GB
prenosa
podatkov

MOBILNI INTERNET

STACIONARNA
SIOL INTERNET

Vsaki mobilni naročniški številki Družinske vezi se ob vključitvi **M4 SiOL interneta/optike**, omogoči **1 GB mobilnega prenosa podatkov** brez doplačila.

Mobilna TV
za člane
Družinske vezi

MOBILNA TV

STACIONARNA
SIOL TELEVIZIJA

Vsaki mobilni številki Družinske vezi se ob vključitvi **M4 SiOL televizije** omogoči **uporabo Mobilne TV** brez doplačila.

Za ponudbo Družinska vez se obračuna dodatno mesečno doplačilo 6,99 oz. 8,99 €. V promocijskem obdobju velja mesečno doplačilo 4,99 € oz. doplačila ni, če naročnik ponudbe Družinska vez naroči oziroma vklopi v Družinsko vez vsaj dve stacionarni storitvi M4. Promocijsko obdobje velja od 20. 8. 2008 do vključno 28. 2. 2009.

Preverite svojo kombinacijo. Podrobne informacije o cenah in Pogojih uporabe in sklenitve ponudbe **Družinska vez** so na voljo v Mobitelovih centrih in na brezplačni številki za Mobitelove uporabnike **041 700 700** ter na www.mobitel.si/druzinskavez.

V Družinsko vez se lahko povežete naročniki, ki poleg svoje nosilne mobilne številke v Družinsko vez vključite vsaj eno do štiri dodatna mobilna razmerja družbe Mobitel in eno razmerje iz ponudbe M4 - M4 SiOL IP-telefonija. Cena 0 € na MIN/SMS/MMS velja za mobilne klice (telefonija in videotelefonija) znotraj Mobitelovega omrežja GSM/UMTS v okviru ponudbe Družinska vez. Cene vključujejo DDV.